

Выдаецца
з 9 жніўня 1917 г.

ЗВЯЗДА

5

ЛІСТАПАДА 2014 г.

СЕРАДА

№ 211 (27821)

Кошт 1800 рублёў

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

**Калі не спявае
Артыст?**

**Нашчадак
славы
Агінскіх**

**Дзе падаюць
«Слёзы
настаўніка»?**

ЦЫТАТА ДНЯ

Пётр РУДНІК,
старшыня Магілёўскага
аблвыканкама:

«Дзяржаўную маёмасць на сяле неабходна больш актыўна ўключыць у гаспадарчы абарот. Рэалізацыя, здача ў арэнду маёмасці, якая не выкарыстоўваецца або неэфектыўна выкарыстоўваецца, — тыя дадатковыя сродкі, якія можна атрымаць мясцовы бюджэт. Таму гэтымі пытаннямі трэба займацца пастаянна. Пакуль, на жаль, на месцах такой актыўнасці няма. Мы павінны яшчэ раз перагледзець пералік аб'ектаў, удакладніць графікі ўключэння ў гаспадарчы абарот дзяржаўнай маёмасці, якая не выкарыстоўваецца, узяць на кантроль праблемныя аб'екты і прыкласці максімум намаганняў, каб іх задзейнічаць з карысцю».

Курсы замежных валют,
устаноўленыя НБ РБ з 5.11.2014 г.

Долар ЗША		10720,00
Еўра		13400,00 ▲
Рас. руб.		246,50
Укр. грыўня		824,62 ▲

ISSN 1990 - 763X

Пачатак дарогі — у надзвычайных руках

*Хто сказаў,
што дзіця лёгка
выгадаваць
без мужчыны?
Няпраўда!
Маленькаму чалавеку
з першых дзён жыцця
вельмі патрэбны
энергія і падтрымка
бацькі, дзядулі,
дзядзькі. Бо менавіта
моцныя мужчынскія
рукі, здольныя
падкінуць да самых
аблокаў і не даць
упасці, нараджаюць
пачуццё ўпэўненасці
і годнасці, без якіх
нават самаму
найлепшаму чалавеку
ў жыцці даводзіцца
вельмі цяжка.*

Фота: Анатолий КИЕШЧУКА

Каб кацёл не «стрэліў»

Спадзявацца на тое,
што пара праб'е лёд, не варта

У зводкі па надзвычайных сітуацыях, якія паступаюць у халодны час года, рэгулярна трапляюць звесткі пра згарэлыя або разбураныя прыватныя дамы. Прычынай чаму становяцца не толькі непатушаная цыгарэта або няспраўная печ, але і звычайны ацяпляльны кацёл. Як жа папярэдзіць няшчасце? Аб гэтым карэспандэнт «Звязды» папрасіў расказаць начальніка ўпраўлення нагляду за бяспекай абсталявання, якое працуе пад ціскам, дэпартаменту па нагляду за бяспечным вядзеннем работ у прамысловасці Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Юрыя ПРОХНІЧА.

МЕХАНІЗМ УЗРЫВУ ПРОСТЫ

«У зону рызыкі ў асноўным трапляюць тыя катлы, якія працуюць не пастаянна, а эпізадычна. Слабыя месцы, дзе сістэму ацяплення можа «прыхапіць» лядком, — гэта расшыральныя бакі, цыркуляцыйныя трубы і халодныя памышканні кшталту гарышча. **СТАР.6**

Парламенцкі дзённік

АБАРАНІЦЬ ПАЦЯРПЕЛАГА

Дэпутаты прагаласавалі за закон, які дазволіць больш увагі звярнуць на ахвяру злачынства

Праца над гэтым законапраектам вялася ў парламенце каля года. Гэта адзін з самых маштабных дакументаў, які ўключае значныя змены адразу ў пяць кодэксаў: Крымінальны, Крымінальна-працэсуальны, Крымінальна-выканаўчы, Кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях і Працэсуальна-выканаўчы кодэкс аб адміністрацыйных правапарушэннях. Учора праект закона быў прыняты ў першым чытанні.

КАМПЕНСАЦЫЯ ЗАМЕСТ СУДЗІМАСЦІ

Законапраект прапануе ўвесці новы прававы інстытут — крымінальна-прававую кампенсацыю. «Гэта мера матэрыяльнага ўздзеяння на абвінавачанага, якая з'яўляецца формай загладжвання ім віны перад грамадствам», — патлумачыў дэпутатам Генеральны пракурор Рэспублікі Беларусь Аляксандр КАНЮК.

Для вызвалення асобы ад крымінальнай адказнасці ў гэтым выпадку неабходнымі ўмовамі будуць добраахвотнасць выплаты крымінальна-прававой кампенсацыі і поўнае пакаянне, а таксама здзяйсненне аднаго не цяжкага злачынства, добраахвотная яўка з пакаяннем або актыўнае садзейнічанне раскрыццю злачынства, кампенсацыя ўрон, беспадстаўнага абагачэння або даходу, які быў атрыманы злачынным шляхам. Памер крымінальна-прававой кампенсацыі складзе палову ад здзейсненай у выніку злачынства шкоды, але ў любым выпадку (нават пры адсутнасці шкоды) не менш за 30 базавых велічынь. **СТАР.2**

Дыялог на перспектыву

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка лічыць перспектывым супрацоўніцтва з Рэспублікай Саюз М'янма. Аб гэтым беларускі лідар заявіў на сустрэчы з вярхоўным галоўнакамандуючым Узброенымі сіламі М'янмы Мін Аунг Хлаінгам, паведамляе БЕЛТА.

«Я азнаёміўся з вынікамі праведзеных ужо ў Мінску вашых сустрэч, перагавораў, наведвання беларускіх прадпрыемстваў. Мне імпадуе ваш падыход, — падкрэсліў Аляксандр Лукашэнка, вітаючы дэлегацыю М'янмы. — Наш дыялог нацэлены на перспектыву, і мы павінны прайсці гэты шлях, чаго б гэта ні каштавала».

Прэзідэнт адзначыў, што М'янма займае добрае стратэгічнае становішча ў рэгіёне. «Гэта садзейнічае развіццю не толькі эканомікі М'янмы, але і можа садзейнічаць развіццю эканомікі нашай краіны па прычыне ўключанасці ў сумесныя праекты з М'янмай. Побач вельмі перспектывныя і ёмістыя рынкі», — упэўнены кіраўнік дзяржавы. Калі Беларусь і М'янма будуць сумесна вырабляць тавары, то за кошт выхаду на рынкі іншых краін можна будзе атрымаць вельмі добрыя вынікі, лічыць беларускі лідар.

«У нашым супрацоўніцтве няма закрытых тэм, — сказаў Аляксандр Лукашэнка. — Мы гатовы шырока развіваць адносіны з М'янмай — ад звычайных паставак тавараў у вашу краіну да куплі прадукцыі з М'янмы, якая не вырабляецца ў Беларусі». Прэзідэнт таксама заявіў аб гатоўнасці Беларусі да супрацоўніцтва з М'янмай у ваенна-тэхнічнай сферы, падрыхтоўцы кадраў. «Мы гэтага не ўтойваем, і ваш візіт з'яўляецца сведчаннем таго», — падкрэсліў ён.

Прэзідэнт Беларусі папрасіў перадаць самыя добрыя пажаданні Прэзідэнту Рэспублікі Саюз М'янма і запрашэнне яму наведаць Беларусь у любы час, каб паглыбіць двухбаковыя сувязі.

АБАРАЊІЦЬ ПАЦЯРПЕЛАГА

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Такі падыход распрацоўшчыкі закона лічаць справядлівым, бо вызваленне ад крымінальнай адказнасці ў гэтым выпадку дазваляе пазбегнуць стану судзімасці і звязаных з ёй абмежаванняў у правах.

Згодна з разлікамі, сродкі, якія паступяць у бюджэт дзяржавы ад выплаты крымінальна-прававой кампенсацыі, у сярэднім могуць склацца да 1,5 млрд рублёў штогод. Гэтыя сродкі стануць адной з крыніц па фарміраванні спецыяльнага фонду для кампенсацыі шкоды пацярпелым ад гвалтоўных злачынстваў.

— Уся праблема ў тым, што ў нас ухіл на абарону асуджанага, а ахвяра аказваецца сам-насам з наступствамі злачынства, — выказаў сваё меркаванне Аляксандр Канюк. — Мы прааналізавалі практыку замежных судов. У Германіі, калі выносіцца прыговор, грошы з такога фонду выплачваюцца пацярпеламу адрозна, а не па кроплі на працягу 20 гадоў. Такая мэта па стварэнні спецыяльнага фонду і ў нас.

СУПРАЦОЎНІЦТВА З ПАДАЗРОНЫМ

Самая галоўная навацыя, якая закрэправавае крымінальны працэс, — дасудовае пагадненне аб супрацоўніцтве з падазроным з мэтай атрымання органамі папярэдняга следства дапамогі ў расследаванні злачынства. Размова ідзе пра тое, што чалавек, якога абвінавачваюць у здзяйсненні цяжкага злачынства (як правіла, са шматлікімі эпізодамі і вялікім колам удзельнікаў), заключае пагадненне пра тое, што ён не толькі паведаміць пра сваю ролю ў гэтым злачынстве, але і пра ролю іншых удзельнікаў, а таксама пра эпізоды, якія яшчэ не вядомыя следчым. Гэта можа быць інфармацыя пра наркатрафік, бандытызм, арганізаваную злачыннасць і падобнае. Пры добраахвотным заключэнні і поўным выкананні такога пагаднення пакаранне можа быць зменшана да паловы максімальна прадугледжанага тэрміну.

На пытанне дэпутату пра тое, ці не прывядзе гэтая норма да абгавору невінаватых, Генеральны пракурор заўва-

жыў, што абгавор мае месца і ў існуючай практыцы крымінальнага працэсу, але распрацоўшчыкі законапраекта мелі гэта на ўвазе і прадугледзелі некалькі ступеняў абароны ад абгавору. «Мы сфарміравалі вельмі сур'ёзную сістэму стрымання і процівагі, і я мяркую, што яна спрацуе», — сказаў ён.

ІНІЦЫЯТЫВА НЕ КАРАЕЦА

Законапраект прапануе павялічыць штрафы за эканамічныя злачынствы і адначасова ўводзіць паняцце «абгрунтаваная эканамічная рызыка». Мэта апошняй нормы — стварыць умовы для праявы дзелавой ініцыятывы ў нашай краіне. Калі кіраўнік прадпрыемства прыняў рашэнне, якое па незалежных ад яго абставінах прывяло да матэрыяльнай шкоды, але пры гэтым ён не парушыў закон, не меў уласных карыслівых матываў, дзейнічаў у інтарэсах вытворчасці і меў падставы быць упэўненым у поспеху свайго рашэння, тады яго дзеянні, згодна з законапраектам, могуць быць прызнаны «абгрунтаванай эканамічнай рызыкай».

Пакуль што дзеючы закон не дазваляе ў падобных выпадках вызваляць ад адказнасці кіраўніка, рашэнні якога прывялі да матэрыяльных страт на прадпрыемстве. «Спадзяёмся, што ўвядзенне новага паняцця «абгрунтаваная эканамічная рызыка» дазволіць нам больш дыферэнцавана падыходзіць да падобных выпадкаў», — заўважыў Аляксандр Канюк.

— Кіраўнік змога рызыкаваць, калі ён выконвае ўсе ўмовы, якія прадугледжаны законам, — дадала старшыня Пастаяннай камісіі па заканадаўстве Людміла МІХАЛЬКОВА. — Наколькі рызыка была абгрунтавана — будучы ацэньваць следчыя і суд, і ў значнай ступені гэта будзе суб'ектыўная ацэнка.

Старшыня парламенцкай камісіі паведаміла, што шэраг норм у законапраекце прапанавалі дэпутаты: узмацненне адказнасці за педафілію, за прадстаўленне памышкання для вырабу наркотыкаў і за жорсткае абыходжанне з жывёламі. Законапраект таксама прапануе ўзмацніць адказнасць абвя-

заных асоб за ўхіленне ад працоўнай дзейнасці.

ЗАКОН АД ДЭПУТАТАЎ

Учора быў разгледжаны ў першым чытанні таксама законапраект, які ў парламент унеслі самі дэпутаты. Заканадаўчую ініцыятыву рэалізавала група дэпутатаў, якія працуюць у Пастаяннай камісіі па пытаннях экалогіі, прыродакарыстання і чарнобыльскай катастрофы. Праект унесенага імі закона прадугледжвае змяненні і дапаўненні ў Закон Рэспублікі Беларусь «Аб асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторыях».

— Змяненні датычацца фарміравання і функцыянавання інфармацыйнага рэсурсу, — паведаміла журналістам намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па пытаннях экалогіі, прыродакарыстання і чарнобыльскай катастрофы Таццяна КАНАНЧУК. — Маецца на ўвазе вызначэнне дзяржаўнага органа, які будзе адказваць за вядзенне рэестра асабліва ахоўваемых прыродных тэрыторый і аказанне інфармацыйных паслуг для юрыдычных і фізічных асоб. Пэўная агульная інфармацыя будзе размешчана ў інтэрнэце і даступная для ўсіх, а ўжо апрацоўка інфармацыі, яе аналіз і падобная работа будзе сконвацца за плату.

У законапраекце значная ўвага нададзена кіраванню асабліва ахоўваемымі прыроднымі тэрыторыямі. Там, дзе створаны дзяржаўныя прыродаахоўныя ўстановы (заказнікі, запаведнікі, нацыянальныя паркі), уведзіцца абавязак распрацоўкі планаў кіравання. На тэрыторыях, якія перададзены дзяржаўным органам і арганізацыям, прапануецца прызначаць службовую асобу, якая будзе адказнай за выкананне рэжыму гэтых тэрыторый.

Законапраект прадугледжвае стварэнне дзяржаўных прыродаахоўных устаноў для захавання помнікаў прыроды, напрыклад, для такіх унікальных аб'ектаў і комплексаў, як крыніцы, а таксама для развіцця на гэтых тэрыторыях экалагічнага турызму. Дакумент прапісвае таксама ажыццяўленне рэгулюемага экалагічнага турызму запаведнікамі.

Вольга МЯДЗВЕДЗЕВА.

Перш за ўсё — бяспека

Сесію Савета калектывнай бяспекі Арганізацыі Дагавора аб калектывнай бяспецы плануецца правесці 23 снежня. Аб гэтым ішла размова на сустрэчы Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнка з генеральным сакратаром АДКБ Мікалаем Бардзюжам, паведамляе БЕЛТА.

Прэзідэнт звярнуў увагу на тое, што ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах, адкуль ён нядаўна вярнуўся, былі праведзены сур'ёзныя перагаворы з кіраўніцтвам гэтай краіны. «Я зразумеў, што і там далёка ад стабільнасці, асабліва ў Егіпце, Лівіі, з так званай Ісламскай дзяржавай не ўсё ў парадку. Карацей, ідзе вайна па ўсім Усходзе. Ну, што гаварыць пра Усход, калі ў нас каля парога сёння неспакойна. Хто бы падумаў, што ва Украіне некалі нам давядзецца сутыкнуцца з такім канфліктам», — сказаў Прэзідэнт.

«Таму наша бяспека перш за ўсё, і мы ў Беларусі вельмі сур'ёзна ўспрымаем усе працэсы, якія адбываюцца і паблізу нашых граніц, і далей. І ў гэтым напрамку мы будзем дзейнічаць, падтрымліваючы нашых сяброў па АДКБ, наколькі мы гэта можам, і, зразумела ж, надаючы сур'ёзную ўвагу абароне ўласных рубяжоў, у тым ліку разам з Расійскай Федэрацыяй на гэтым заходнім напрамку ў зоне нашай адказнасці», — падкрэсліў кіраўнік беларускай дзяржавы.

■ Спажывец

АДКАЗНАСЦЬ ВЫТВОРЦАЎ І ІМПАРЦЁРАЎ

Надзейная абарона ад някасных тавараў можа хутка з'явіцца ў краіне

Работа па падрыхтоўцы праекта Указа «Аб некаторых мерах па абароне айчыннага рынку і забеспячэнні дзяржаўнага кантролю (нагляду) за выкананнем патрабаванняў тэхнічных рэгламентаў» знаходзіцца на завяршальнай стадыі для накіравання на разгляд у Адміністрацыю Прэзідэнта. Пра гэта паведаміў старшыня Дзяржаўнага камітэта па стандартызацыі Віктар НАЗАРАНКА.

ФОТА БЕЛТА

ЯКАСЦЬ ТАВАРАЎ — ГАЛОЎНАЕ

«Нас турбуе некалькі аспектаў. Гэта, па-першае, фальсіфікацыя тавару, выраб і пастаўкі кантрафакту, а таксама фальсіфікацыя дакументаў, якія суправаджаюць гэты тавар і пацвярджаюць яго адпаведнасць устаноўленым патрабаванням», — растлумачыў кіраўнік Дзяржстандарта. Таму, па яго словах, уведзеныя дадатковыя меры адказнасці для вытворцаў, а таксама імпарцёраў. У прыватнасці, прапануецца істотна ўзмацніць жорсткасць санкцый за парушэнне заканадаўства аб ацэнцы адпаведнасці. «Мы робім усё для таго, каб любыя рашэнні нашых суседзяў не адбіліся на бяспецы і якасці прадукцыі, якая знаходзіцца на нашым рынку», — падкрэсліў Віктар Назаранка.

Дарэчы, старшыня Дзяржстандарта нездарма згадаў пра якасць. Напярэдадні Сусветнага дня якасці, які сёння адзначаецца 13 лістапада, кіраўнік ведамства нагадаў, што наша краіна ўсё больш і больш

сыходзіць у адкрыты рынак. «І мы ўсё больш яскрава бачым тую ролю, якую адыгрывае якасць у жыцці нашай краіны, павышэнні яе канкурэнтаздольнасці». Між іншым, у Беларусі ёсць усе ўмовы для стварэння якаснай прадукцыі. Перашкаджае часта недастатковая ўвага да сістэмы кіравання прадпрыемствамі, лічыць Віктар Назаранка. «Мы столькі гадоў гаворым пра тое, што ў краіне прыняты ўсе міжнародныя стандарты па самых сучасных падыходах у галіне кіравання, але, разам з тым, можам прывесці толькі адзінкавыя прыклады, калі прамысловыя прадпрыемствы ўжываюць іх у сваёй практычнай дзейнасці. Хаця, па нашай ацэнцы, эфектыўнасць сістэмы кіравання з'яўляецца такім жа сур'ёзным складнікам канкурэнтаздольнасці арганізацыі, як і якасць прадукцыі».

НЕ ўСЕ ВЫТРЫМЛІВАЮЦЬ

Як адзначыла дырэктар Беларускага дзяржаўнага інстытута стандартызацыі і сертыфікацыі Ірына АСМОЛА, у краіне дзейнічае фонд

міждзяржаўных стандартаў, які ўключае каля 20 тысяч дакументаў, а таксама фонд нацыянальных стандартаў, які па стане на 1 кастрычніка 2014 г. налічвае 4739 дакументаў. Узровень гарманізацыі дзяржаўных стандартаў Беларусі з еўрапейскімі нормама складае 60%. Гэта дазваляе нашым вытворцам разам з выкананнем патрабаванняў айчынных стандартаў мець магчымасць пастаўляць прадукцыю на знешнія рынкі. Акрамя таго, нашы прадпрыемствы імкнучы ўкараняць у сябе сістэмы менеджмента якасці. Аднак «колькасць адмененых сертыфікатаў менеджменту якасці дастаткова высокая. Толькі за 2013 год было адменена 495 сертыфікатаў. Прычыны розныя: нехта не спраўляецца і не можа выканаць устаноўленыя патрабаванні, нехта не бачыць неабходнасці ў выкананні, бывае, што закрываюцца прадпрыемствы».

«Тэхнічная Алімпіяда» ў Мінску

У кастрычніку 2015 года ў сталіцы Беларусі пройдзе генеральная асамблея Міжнароднай электратэхнічнай камісіі (МЭК). Гэта найбуйнейшы бізнес-форум, «тэхнічная Алімпіяда», дзе збіраюцца прадстаўнікі сусветных кампаній-вытворцаў ад інжынераў і менеджараў сярэдняга ўзросту да вышэйшага кіраўніцтва, высокапастаўленыя прадстаўнікі міністэрстваў і ведамстваў. Генеральныя асамблеі праводзяцца ў статусных краінах з развітай высокатэхналагічнай прамысловасцю, а таксама

ФОТА БЕЛТА

ў перспектывных рэгіёнах. Беларусь разглядаецца як цэнтр кампетэнцыі краін былога СССР, а таксама прамысловага, а не сыравіннага і гандлёвага пляцоўка.

«На наступным тыдні ў Токіа пройдзе чарговая генеральная асамблея МЭК. І праз год мы прымаем яе ў сябе, — сказаў Віктар Назаранка. — Мерапрыемства вельмі вялікае — больш за 160 краін-удзельніц. Мы паедзем у Японію, каб паўдзельнічаць і яшчэ раз запрасіць усіх да нас. Маральна мы ўжо даўно гатовы да прыёму гасцей. Цяпер жа шукаем спонсараў».

ГЕНОМ МОЖАМ ЗНАЙСЦІ

На пачатку кастрычніка расійскі бок выявіў у прадукцыі чатырох беларускіх мясакамбінатаў (Аршанскага, Мінскага, Магілёўскага і Бабруйскага) геном віруса АЧС. Праз гэта пастаўкі свінніны з Беларусі ў Расію часова прыпынены. Матэрыялы праверак, праведзеных беларускім бокам, будуць разгледжаны 11 лістапада ў Маскве. Пакуль жа вытворцам мясной і малочнай прадукцыі Беларусі пастаўлена задача зрабіць

больш жорсткім кантроль за якасцю ўваходнай сыравіны і гатовай прадукцыі. У прыватнасці, яны абавязкова павінны выкарыстоўваць метад дыку, распрацаваную Усерасійскім НДІ ветэрынарнай вірусалогіі і мікрабіялогіі, якая дазваляе выявіць геном віруса афрыканскай чумы свіней. Ён, як патлумачылі ў Мінсельгасхарчы Беларусі, уяўляе сабой своеасаблівы след ад хваробы, які не нясе пагрозы здароўю чалавека. Тым больш, што ў Беларусі ёсць лабараторыі, здольныя выявіць у гатовай прадукцыі або сыравіне геном віруса АЧС. Кіраўнік Дзяржстандарта гэта пацвердзіў.

У цэлым, паводле яго слоў, выправавальныя магчымасці па харчовай прадукцыі ў Беларусі вельмі шырокія. «Мы сёння нават абмяркоўваем, як зрабіць развіццё выправавальных лабараторый узгодненым, каб яно ішло ўвядзеным адно з адным, таму што па некаторых відах выправаванняў ёсць залішнія магчымасці, якія не варта развіваць, а неабходна выкарыстоўваць больш рацыянальна».

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ

■ На слыху

МІНІ-САДОК — У ВАШЫМ ДОМЕ?

Малакамплектныя дзіцячыя садкі змогуць цяпер адкрывацца на першых паверхах у жылых памяшканнях ужо існуючага жыллёвага фонду або ў катэджнай забудове. Міністэрства аховы здароўя ўнесла адпаведныя дапаўненні ў Санітарныя нормы і правілы, што прад'яўляюцца да функцыянавання дашкольных устаноў.

Нагадаем, што стварыць нарматыўную базу для адкрыцця міні-садоў сямейнага тыпу прапанавала рабочая група па комплексным аналізе сістэмы адукацыі пад кіраўніцтвам віцэ-прэм'ера Анатоля Тозіка.

Пакуль што ў краіне дзейнічаюць усяго 10 прыватных дзіцячых садоў, 7 з якіх размешчаны ў Мінску. Адной з перашкод для з'яўлення новых

прыватных садоў застаецца высокі кошт іх будаўніцтва, а таксама куплі або арэнды памяшканняў, якія адпавядалі б усім санітарным нормам і патрабаванням да функцыянавання дашкольных устаноў. Да таго ж жорсткія патрабаванні санітарнай службы, як правіла, ставілі «крыж» на адкрыцці невялікіх дзіцячых садоў у прыстасаваных памяшканнях.

Пасля ўнясення карэктывак у санітарныя нормы і правілы для адкрыцця міні-садоў павінны выконвацца наступныя ўмовы.

У існуючай забудове дазваляецца адкрываць групу з кароткачасовым знаходжаннем дзяцей з колькасцю выхаванцаў да 12 чалавек ва ўзросце ад 3 да 7 гадоў. Абавязковай умовай з'яўляецца наяўнасць асобнага ад жыллага будынка (за выключэннем катэджа) знадворнага ўвахода з там-

бурам і наяўнасць на прылеглай да дому тэрыторыі гульнявой пляцоўкі.

Акрамя таго, дакумент устанаўлівае патрабаванні да набору памяшканняў, які залежыць ад рэжыму функцыянавання групы. У групах, дзе выхаванцы знаходзяцца ад 2 да 4 гадзін, арганізацыя харчавання і дзённага сну не патрабуюцца, а ў групах, куды дзяцей прыводзяць на 4—7 гадзін, трэба арганізаваць і першае, і другое. Агульная плошча спальнага пакою не можа быць меншай за 20 квадратных метраў. Дазваляецца сумяшчаць гульнявы пакой са спальным пакоем. Пры гэтым агульная плошча гэтага памяшкання павінна быць не меншай за 40 квадратных метраў. Для дзённага сну выхаванцаў дапускаецца выкарыстанне трансфармуемых (высоўных, выкатных адна—трохузрунёвых ложкаў).

Фота Марыны БЕГУНЮКОВІЧ

Яшчэ адна ўмова — арганізацыя медыцынскага абслугоўвання, якое можа ажыццяўляцца па дагаворы з арганізацыяй аховы здароўя, і наяўнасць памяшкання для часовага знаходжання дзіцяці, якое захварэла. Патрабаванні, што прад'яўляюцца да абсталявання санвузла, істотна спрасціліся (цяпер дапускаецца яго выкарыстанне і дзельмі, і работнікамі групы). Больш лаяльнымі сталі і ўмовы арганізацыі харчавання выхаванцаў.

Наколькі выканальнымі акажуцца новыя патрабаванні і ці пачнуць адкрывацца міні-садкі ў шматпавярховых дамах, пакажа час. Але ў мікрараёнах новабудуоўляў, дзе будаўніцтва сацыяльнай інфраструктуры не паспявае за тэмпамі будаўніцтва жылля, адкрыццё такіх садоў магло б стаць сапраўдным выратаваннем для многіх сем'яў.

Надзея НИКАЛАЕВА

■ Камунальныя стасункі

ЗІМОЙ ПАВЫСЯЦА ТАРЫФЫ

З 1 снежня тарыфы на жыллёва-камунальныя паслугі, што субсідуюцца дзяржавай, вырастуць на 5,8%. Павелічэнне тарыфаў прадугледжана адпаведным указам Прэзідэнта ад 5 снежня 2013 года.

Згодна з вышэйзгаданым дакументам, тарыфы на жыллёва-камунальныя паслугі для насельніцтва, што субсідуюцца (акрамя тарыфу на капітальны ремонт жыллага дома), індэксуюцца на працягу фінансаванага года з улікам росту даходаў насельніцтва ў памерах, якія не перавышаюць тэмпаў росту намінальнай налічанай заробтнай платы за папярэдні квартал. Індэксацыя ажыццяўляецца штоквартальна з 1 сакавіка, 1 чэрвеня, 1 верасня і 1 снежня.

Так, паводле даных Нацыянальнага статыстычнага камітэта, індэкс намінальнай налічанай сярэднямесячнай заробтнай платы за трэці квартал 2014 года да папярэдняга квартала склаў 105,8%. Адпаведна, з 1 снежня субсідаваныя дзяржавай тарыфы на жыллёва-камунальныя паслугі будуць праіндэксаваны на 5,8%. Такім чынам, плацяжы за жыллёва-камунальныя паслугі сям'і з трох чалавек, якая пражывае ў двухпакаёвай кватэры агульнай плошчай 48 кв.м, пры нарматыўным спажыванні паслуг у снежні ўзрастуць у

параўнанні з лістападам на 22,6 тысячы рублёў і складуць 442 тысячы рублёў.

Мінулая індэксацыя адбылася 1 верасня. Тады тарыфы на ЖКП, уключаючы тарыфы на цеплавую энергію, выраслі на 9,8%.

Таксама павышэнне тарыфаў на ЖКП для насельніцтва ажыццяўляецца штогод з 1 студзеня, зыходзячы з дапушчальнага росту плацяжоў насельніцтва за такія паслугі ў памеры, эквівалентным 5 доларам у разліку на сям'ю з трох чалавек, якая жыве ў двухпакаёвай кватэры агульнай плошчай 48 кв.м, пры нарматыўным спажыванні жыллёва-камунальных паслуг.

■ Лічыльнік

АЦЯПЛЕННЕ Ў ЦАНЕ

419 тысяч рублёў «заважыць» з уключэннем цяпла сярэдня жыроўка

З пачаткам ацяпляльнага сезона плацяжы за жыллёва-камунальныя паслугі сям'і з трох чалавек, якая пражывае ў тыповой двухпакаёвай кватэры агульнай плошчай 48 кв.м, пры нарматыўным спажыванні паслуг складуць за месяц 419,3 тысячы рублёў. Летась у верасні гэтая лічба складала 301,7 тысячы рублёў.

У Міністэрстве эканомікі адзначылі, што павелічэнне платы за ацяпленне будзе залежаць не толькі ад узроўню тарыфаў, але і ад колькасці цеплавой энергіі, выдаткаванай на ацяпленне, якое, у сваю чаргу, залежыць ад тэмпературы паветра на вуліцы. З 1 верасня 2014 года тарыф на цеплаэнергію для насельніцтва ўстаноўлены ў памеры 90,058 тысячы рублёў за 1 Гкал.

■ Дагуляліся

ДАЎЖНІКОЎ ПА АЛІМЕНТАХ І ЖКП ПРЫМУСЯЦЬ ПРАЦАВАЦЬ?

Падчас рэйду па кватэрах неплацельшчыкаў за жыллёва-камунальныя паслугі са спецыялістамі разліковага цэнтра заўважыла цікавую акалічнасць. Большасць даўжнікоў тлумачыць няплату тым, што яны нідзе не працуюць, і лічаць гэта проста за нейкае непакіснае, «жалезабетоннае» апраўданне. Калі ж прадстаўнікі разліковай арганізацыі асцярожна прапануюць беспрацоўным магчымыя варыянты працаўладкавання, у адказ чулі абуральныя выбухі: «Ды я на такую работу за такія грошы ў жыцці не пайду!»

Канешне, добра, калі ў чалавека ёсць абміцці і ён цэніць свае прафесійныя здольнасці. Але не ў тым выпадку, калі ён апускаецца да таго, што заробак

яму патрэбны толькі на прапой. Аднак у хуткім часе для людзей, якія сістэматычна ўхіляюцца ад неабходных выплат, сітуацыя можа пагоршыцца. Прынамсі, Мінгарвыканкам прапануе ўвесці абавязковае працаўладкаванне для даўжнікоў па аліментах і ЖКП. Старшыня камітэта па працы, занятасці і сацыяльнай абароне Мінгарвыканкама **Жанна РАМАНОВІЧ** заявіла:

«Прапануецца разгледзець пытанне аб абавязковым працаўладкаванні асоб, якія з'яўляюцца даўжнікамі. Гэта неплацельшчыкі аліменту, тыя, хто доўгі час не аплачвае паслугі ЖКП, і іншыя. Лічым, што асобныя катэгорыі грамадзян цяпер трэба ўладкоўваць на працу паводле пастановы суда. Таксама прапануецца скараціць перыяд знаходжання на ўліку па беспрацоўі з 36 да 18 месяцаў. Лічым мэтазгодным разгледзець магчымыя павелічэння стыпендыі людзям, якія праходзяць прафпадрахтоўку па накіраванні дзяржслужбы занятасці».

Цяпер у эканоміцы Мінска занята 77% сталічных працоўных рэсурсаў. Каля 6% мінчан адносяцца да катэгорыі незанятых грамадзян. З іх практычна кожны другі вядзе актыўны пошук працы, менш за траціну займаюцца хатняй гаспадаркай, а амаль у кожнага пятага адсутнічае матывацыя да працы.

«Менавіта гэтыя людзі сёння з'яўляюцца аб'ектам увагі ўсіх структурных падраздзяленняў сталіцы», — адзначыла Жанна Рамановіч.

Цяпер прапановы Мінгарвыканкама дапрацоўваюцца і будуць накіраваны на разгляд ва ўрад.

Дзіяна СЕРАДЗЮК

■ СПАДАРОЖНІК

МАРШРУТ УЗГАДНІ З РАСКЛАДАМ

Мінскае аддзяленне Беларускае чыгункі агучыла парадок курсіравання цягнікоў рэгіянальных ліній эканом-класа 6-9 лістапада.

Так, на участках Мінск — Маладзечна, Мінск — Барысаў — Орша, Мінск — Баранавічы — Брэст, Мінск — Асіповічы — Бабруйск — Жлобін 6 лістапада цягнікі будуць хадзіць як па пятніцах, 7-8 лістапада — як па рабочых днях, а 9 лістапада — як па нядзелях. На участках Маладзечна — Гудагай, Маладзечна — Круляўшчызна, Полацк, Маладзечна — Ліда 6 лістапада і дадатковыя цягнікі Мінск — Стоўбцы — Мінск адпраўлен-

эканом-класа будуць курсіраваць па раскладзе рабочага дня, а 7-9 лістапада — па раскладзе выхаднага дня. На участку Орша — Лепель 6-8 лістапада цягнікі будуць перавозіць пасажыраў па раскладзе рабочага дня.

Таксама ў гэтыя дні прызначаюцца дадатковыя цягнікі. 6 лістапада ў раскладзе з'явіцца наступныя: Мінск — Аляхновічы — Мінск адпраўленнем з «Мінск-Паўночнага» ў 15.19, са станцыі Аляхновічы — у 16.52. Гэты ж цягнік будзе адпраўляцца яшчэ ў 16.12 (з Аляхновічаў — у 19.02). У раскладзе з'явіцца і дадатковы цягнік Мінск — Стоўбцы — Мінск адпраўлен-

Фота БЕЛТА

нем з «Інстытута культуры» ў 16.35, са Стоўбцаў — 19.22. 7-8 лістапада да паслуг пасажыраў дадатковыя цягнікі: Мінск — Аляхновічы — Мінск адпраўленнем з «Мінск-Паўночнага» ў 9.16, з Аляхновічаў — у 11.09; Мінск — Стоўбцы — Мінск адпраўленнем з «Інстытута культуры» ў 7.39, са Стоўбцаў — у 13.02; Мінск — Талька — Мінск, які адправіцца з «Мінск-Пасажырскага» ў 10.06, са станцыі Талька — у 12.57.

7-8 лістапада дадаткова прызначаецца цягнік Маладзечна — Параф'янаў — Маладзечна адпраўленнем з Маладзечна ў 7.38, са станцыі Параф'янаў — у 9.58. 9 лістапада ў раскладзе з'явіцца і дадатковы цягнік Орша — Лепель — Орша адпраўленнем са станцыі «Орша-Цэнтральная» ў 13.41, са станцыі Лепель — у 18.15.

Сяргей РАСОЛЬКА

■ Май на ўвазе

ЧАС ПЛАЦІЦЬ МАЁМАСНЫЯ ПАДАТКІ

Да 17 лістапада ўключна фізічным асобам неабходна аплаціць зямельныя падаткі і падатак на нерухомасць за 2014 год, паведамлілі ў прэс-службе Міністэрства па падатках і зборах.

Аплата падаткаў ажыццяўляецца любым зручным для плацельшчыка спосабам: шляхам унясення належных сум падатку наяўнымі грашовымі сродкамі ў банк, падатковы орган, пасялковы, сельскі выканаўчы і распарадчы орган або аператару паштовай сувязі. Маёмасныя падаткі цяпер можна аплаціць і па сістэме інтэрнэт-банкінгу, а таксама праз інфакіёскі. Плацельшчыкі маюць права зрабіць аплату падаткаў датэрмінова.

Спецыялісты МПЗ удакладняюць, што гэтыя падаткі паступаюць у бюджэт горада ці іншага населенага пункта і выкарыстоўваюцца на ўтрыманне бальніц, школ, дзіцячых садоў, устаноў культуры і спорту. Больш падрабязную інфармацыю паводле падатку і выплце падатку на нерухомасць, зямельнага падатку і арэнднай платы за зямлю можна атрымаць у падатковых інспекцыях або праз тэлефонную даведачную сістэму падатковых органаў — кантакт-цэнтр (017) 229 79 79.

Сяргей КУРКАЧ

ВУЧЫЦЦА І ВУЧЫЦЬ

Уацэнцы дзейнасці таго ці іншага вытворчага калектыву несумненную вагу мае думка дзелавога партнёра, гэта аксіёма рынкавы адносін. Падчас камандзіровак на перадавыя прадпрыемствы Прынёманскага краю (такія, як вытворчыя аб'яднанні «Гродна-Азот», «Гроднапрамбуд», інстытут «Гроднаграмадзянпраект», Ваўкавыскі і Ашмянскі мясакамбінаты, ды і на іншыя) заўсёды шмат добрых слоў чулі ў адрас Гродзенскага цэнтра стандартызацыі, метралогіі і сертыфікацыі. Агульная думка зводзілася да кароткай, але ёмістай характарыстыкі: **высокапрафесійны калектыв**.

У цэнтры мы з калегай пабывалі якраз паміж двух свят — нядаўнім Днём стандартызацыі і Міжнародным днём якасці, які будзе адзначацца 13 лістапада. Тым не менш абстаноўка ў аласным ЦСМС была самая што ні ёсць рабочая. Характэрная дэталі: ні ў адным цэнтры (а мы раней наведвалі пераважную большасць занальных цэнтраў рэспублікі) не сустрэлі такой колькасці заказчыкаў. Гэтая адметнасць адрознілася ў вочы.

Адметнасцю мы наогул сустрэлі тут многа, і варта пра іх сказаць з самага пачатку, каб зразумела было, наколькі гэта творчы калектыв, у якім захоўваюцца і развіваюцца шматгадовыя традыцыі (а гісторыя цэнтра пачыналася ў далёкім 1940-м). І захоўваецца пераемнасць грамаднага, энергічнага кіраўніцтва, чым цэнтр таксама вызначаецца, бо з кіраўнікамі яму шанцуе. Пазнаёміць нас з калектывам, хаця б каротка, мы папрасілі намесніка дырэктара Мікалая ГРЫНЯ.

«Мы ўключаны ў жыццёвы цыкл прадпрыемстваў»

— З аднаго боку, у цэнтры той жа набор функцый, што і ў іншых, — стандартызацыя, метралогія, сертыфікацыя прадукцыі і паслуг, сертыфікацыя сістэм менеджменту. Без іх у такім развітым прамысловым рэгіёне, як Гродзеншчына, не абыйсцяся. І калі раскрываць кожную з іх, то па ведамі можна шмат цікавага, — падкрэсліў Мікалай Мікалаевіч. — З другога боку, часта бяром на сябе больш шырокія функцыі, не заўсёды нават уласцівыя, бо таго патрабуюць рынкавыя адносіны. Такім чынам, выконваем тую ці іншую дзяржаўную задачу і прапануем заказчыку больш шырокае кола паслуг.

Просты прыклад. У нас цудоўная выпрабавальная лабараторыя, асноўнымі кірункамі дзейнасці якой да нядаўняга часу былі выпрабаванні харчовай, сельскагаспадарчай прадукцыі і сыравіны, вады. Але ў мінулым годзе яе калектыв асвоіў новы вялікі кірунак — выпрабаванні прадукцыі лёгкай прамысловасці на адпаведнасць усім патрабаванням тэхнічных рэгламентаў Мытнага саюза. Гэта быў складаны шлях, які пачынаўся з выдзялення асобнага памяшкання для прыгатавання водных і паветраных выцяжкаў, укаранення высокадакладнага абсталявання — газавага храматографа «Хроматэк-Крышталь 5000» з дазатарам для вызначэння міграцыі хімічных рэчываў, аналізатара таксічнасці АТ-05 для вызначэння індэкса таксічнасці, аналітычных вагаў з мінімальнай хібнасцю для вызначэння віду і масавай долі сыравіны і гэтак далей. Персонал лабараторыі прайшоў агульнае навучэнне на базе Віцебскага дзяржаўнага тэхналагічнага ўніверсітэта. У выніку асвоены метады, якімі не валодае ніводная лабараторыя

вобласці; прайшла акрэдытацыя, з'явіліся пастаянныя кліенты, у тым ліку індывідуальныя прадпрыемствы, якія гандлююць на рынках. У лабараторыю ўкладзена паўтара мільярда рублёў. Тым не менш зараз праводзіцца далейшая мадэрнізацыя прыборнай базы і асвойваюцца новыя метады выпрабаванняў.

Важна, што лабараторыя акрэдытавана ў сістэме расійскай акрэдытацыі, для расійскіх спажыўцоў прадукцыі беларускіх прадпрыемстваў наш дакумент мае вагу, ён прымаецца і прызнаецца.

Калі далей гаварыць пра навінкі, то сёлета ўкаранілі ўнікальнае абсталяванне — перасоўную лабараторыю для паверкі аўтамабільных вагаў грузападмальнасцю да 80 тон. Паслуга важная для аграрных гаспадарак і такіх вялікіх прадпрыемстваў, як «Краснасельскбудматэрыялы», Скідзельскі цукровы камбінат. У Беларусі іншай такой устаноўкі пакуль няма.

Чым адрозніваемся яшчэ? Ёсць свая праліўная лабараторыя — значыць, кваліфікавана выканаць ремонт і паверку прыбораў па ўліку цяпла можна не толькі ў сталіцы, але і ў нас. Маём аддзел, які займаецца рамонтам касавых сумуючых апаратаў. Мы створаны, каб не проста дапамагаць прадпрыемствам (у тым ліку гандлёвым) — мы ўключаны ў іх жыццёвы цыкл. Без той жа паверкі сродкаў вымярэнняў — ад манометра да прыбораў па рыдзіэлектронных вымярэннях — ім не абыйсцяся. Без гэтага не можа існаваць ніводнае прадпрыемства.

Бывае, з-за дэфіцыту месца (а ў нас невялікія лабараторыі) даводзіцца арандаваць плошчы на прадпрыемствах горада ці нават вобласці. Яшчэ і таму, што для функцыянавання высокадакладных сродкаў вымярэння стварыць умовы не проста. Напрыклад, на адным з транспартных прадпрыемстваў горада ўстанавілі французскі стэнд для паверкі аўта-

мабільных тахографу і спідометраў. Такі стэнд ёсць толькі на Віцебскім ЦСМС. На ўсю рэспубліку два стэнды. Вадзіцелям не патрэбна здымаць спідометр — паверка праводзіцца аўтаматычна, з дапамогай камп'ютара. А з дапамогай новых датчыкаў, якія нядаўна закупілі, можам паверыць спідометры на тэхніцы ў аддаленых гаспадарках, не здымаючы іх з аўтамабіляў. Стараемся, каб усё, што робім, было зручна заказчыку.

Заказаў на тую ж паверку вельмі многа. Калі не памыляюся, за першае паўгоддзе прайшлі паверку 167 тысяч адзінак прыбораў і іншых сродкаў вымярэнняў. Толькі ў сектары механічных і геаметрычных велічынь ёсць чатыры транспартныя адзінкі, на якіх мы выконваем работы з выездам. З сабой бяром эталонныя сродкі вымярэння і работы праводзім непасрэдна ў заказчыка. Тут таксама свая цікавая статыстыка. Паверку і атэстацыю, рэгуліроўку (а ў выпадку неабходнасці і ремонт) 95% адзінак вагавай гаспадаркі заказчыка (асабліва лабараторных вагаў) выконваем непасрэдна на месцах, у тых умовах, у якіх яны працуюць. Гэта зручна нашым партнёрам.

У нас ядрэнная лабараторыя па радыялогіі. Яна займаецца і лёгкай прамысловасцю (што не зусім тыпова), выпрабаваннямі будаўнічых матэрыялаў і работ. Маём добра абсталяваную электратэхнічную лабараторыю. Пералік можна працягваць доўга.

Мы акрэдытаваны на правядзенне сертыфікацыйных работ як прадукцыі, так і паслуг. Аддзел сертыфікацыі сістэм кіравання займаецца ўкараненнем ISO 9001, HACCP, ISO 18000, ISO 14000, ISO 22000. Прадпрыемствы, якія падаюць заяўку на сертыфікацыю, хочучы атрымаць дакумент аб тым, што яны вывелі кіраванне вытворчасцю, якасцю прадукцыі, нававольным асяроддзем, бяспекай на прадпрыемстве на еўрапейскі ўзровень. Пацвярджэнне гэтага — вельмі сур'ёзны для нас участак работы. Адказнасці надае той факт, што наш пратакол прызнаецца ў Мытным саюзе цалкам. Нашы лабараторыі ўключаны ў адзіны рэестр органаў па сертыфікацыі Мытнага саюза. Гэта азначае, што нашы пратаколы, нашы сертыфікаты маюць хаджэнне на тэрыторыі трох краін без усялякага перапацярджэння.

На ўзбраенні спецыялістаў унікальная перасоўная вагапаверачная лабараторыя. На здымках: майстар ваўкавыскага ўчастка Іван НЕДВЕДЗЬ заняты паверкай вагі ў дыяпазоне да васьмідзесяці тысяч кілаграмаў. Перасоўную лабараторыю разгортваюць слесары кантрольна-вымяральных прыбораў і аўтаматыкі Юрый КАВАЛЭВІЧ і Дзяніс НЕДВЕДЗЬ.

Пашырае сваю дзейнасць сектар па аказанні паслуг у галіне аховы нававольнага асяроддзя: яны асвойваюць новае абсталяванне. Бо зараз, пры ўвядзенні сістэм менеджменту кіравання вытворчасцю, зноў актуальнымі сталі праблемы аховы працы, тая ж атэстацыя рабочых месцаў — з улікам усіх параметраў: шуму, вібрацыі, тэмпературнага рэжыму, электрамагнітных выпраменьванняў і г.д., з афармленнем належных дакументаў.

Супрацоўнічаем з навукай. У Гродзенскім дзяржаўным універсітэце імя Янкі Купалы стварылі філіял кафедры агульнай фізікі на базе нашага аддзела метралогіі.

Маём вопыт прамога курыравання вытворчых прадпрыемстваў. Падчас мадэрнізацыі вытворчага аб'яднання «Мастоўдрэў» у нас была створана камісія, якая працавала ў Мастах. Мы дапамагалі ім рыхтаваць усе тэхнічныя дакументы, і гэта была істотная падтрымка.

канадаўства Мытнага саюза. Частка прадукцыі выпускаецца згодна са старым заканадаўствам, а частка павінна ўжо адпавядаць новаму. Маркіроўка раней была прынята адна, а тут — іншая. І потым, рэгламент жа не адзін, іх шмат. Адны ўстанавіваюць агульныя патрабаванні да ўсіх відаў прадукцыі, іншыя — да канкрэтных відаў, груп. Калі ўзяць харчовую прадукцыю, то на тую ж каўбасу ў нас дзейнічае пяць рэгламентаў. І кожны патрэбна ведаць і ўмець прымяніць.

Рэгламенты напісаны для трох краін. Кожная мае нацыянальныя асаблівасці і традыцыі, і ў кожнай пакуль што дзейнічаюць свае ўласныя стандарты. Уніфікаваць патрабаванні вельмі цяжка. Бывае, што чытаеш у рэгламенце нейкае патрабаванне, якое тракуецца па-рознаму ў кожнай краіне. А мы абавязаны дапамагаць айчынным вытворцам выходзіць на рынкі Мытнага саюза, на сусветны рынак. Калі не разумеем

Наяўнасць экстрагаваных элементаў у прадукцыі лёгкай прамысловасці вызначаюць (справа налева) начальнік выпрабавальнай лабараторыі Наталля ШАМРУК, інжынеры Наталля ГОЙЛА і Вольга ВЕРСТАК.

...Падзякаваўшы Мікалаю Мікалаевічу Грыню, мы накіраваліся непасрэдна ў аддзелы і лабараторыі.

Задача нумар адзін

Пытанне, якое перш-наперш нас займала: чаму ў цэнтры такая колькасць наведвальнікаў? Пераканаўча адказвае на яго Ірына ГРЫНЦЭВІЧ, начальнік сектара сертыфікацыі харчовай, сельскагаспадарчай, парфумерна-касметычнай прадукцыі і мыючых сродкаў.

— Сёння задача нумар адзін — рэгламенты Мытнага саюза. Да нас прыходзяць людзі з самых разнастайных арганізацый, у тым ліку з буйных прадпрыемстваў, індывідуальныя прадпрыемствы. Што вы і бачылі. Усе яны прыйшлі за кансультацыяй, бо хочучы правільна паводзіць свой бізнес. Для гэтага патрэбна дакладна захоўваць патрабаванні дастаткова складанага заканадаўства — сёння цяжкавата ў ім разабрацца. Пераходны перыяд складаны яшчэ і таму, што існуе старое заканадаўства і дадалася за-

трактоўку нейкага новага дакумента, які дзейнічае ў трох нашых краінах, то часта звязваемся з расійскімі калегамі, каб прыйсці да агульнага меркавання і давесці агульную пазіцыю да нашага вытворцы. І тады ў яго не павінна быць праблем на расійскім рынку.

Каб вучыць іншых, даводзіцца самастойна працаваць з дакументамі, вельмі многа вучыцца самім, у тым ліку ў галіновым інстытуце павышэння кваліфікацыі. А яшчэ пашыраецца вобласць сваёй акрэдытацыі, здаваць экзамены і атрымліваць адпаведныя сертыфікаты кампетэнтнасці (вы маглі бачыць над рабочымі сталамі нашых супрацоўнікаў адрознае некалькі такіх сертыфікатаў).

Такім чынам, штодзень аказваем метадычную і кансультацыйную дапамогу дзясяткам прадстаўнікоў прадпрыемстваў і індывідуальным прадпрыемствам.

Намаганні патроіў Мытнага саюза

У начальніка выпрабавальнай лабараторыі Наталлі ШАМРУК пацікавіліся, што ў яе працы змянілася з уступленнем Беларусі ў Мытны саюз.

— З'явіўся той новы кірунак у нашай дзейнасці, пра які вам ужо казалі: мы пачалі праводзіць выпрабаванні яшчэ і прадукцыі лёгкай прамысловасці. Бо на тэрыторыі Беларусі, ды і ўсяго Мытнага саюза, уступілі ў сілу тэхнічныя рэгламенты (ТР) Мытнага саюза. І згодна з гэтымі ТР прадукцыя, якую выпускаюць нашы вытворцы, а таксама тая, што ўвозіцца на тэрыторыю рэспублікі індывідуальнымі прадпрыемствамі, падлягае абавязковаму дэклараванню і сертыфікацыі. І каб у поўным аб'ёме забяспечыць правядзенне выпрабаванняў, каб заказчыкі не ездзілі па краіне ў пошуку такіх лабараторыяў, а маглі правесці усё на месцы, перад намі і была пастаўлена задача асваення метадаў выпрабаванняў прадукцыі лёгкай прамысловасці, — грунтоўна адказвае Наталля Барысаўна.

Імёны

Віталь АРТЫСТ:

«На свята прыйду, але спяваць не буду»

На беларускай эстрадзе група «БЕЗ БИЛЕТА» ўжо не першы год знаходзіцца на пазіцыі паспяховых. На іх рахунку сем выпушчаных альбомаў, прыхільнікі не толькі ў нашай краіне, але і за яе межамі. Сакрэт, безумоўна, у шчырай творчасці і бязмежнай самааддачы кожнага з удзельнікаў групы. Напярэдадні дня нараджэння яе фронтмена Віталія Артыста мы сустрэліся з ім, каб даведацца, чым парадуюць «безбілетнікі» ў хуткім часе, якія ўражанні пакідаюць гастролі ў глыбінку і дзе ён адпачывае паміж канцэртамі.

— Якое яно, жыццё ў стылі «БЕЗ БИЛЕТА»?

— Гэта канцэрты, паездкі, рэпетыцыі. Адпачынак паміж імі за горадам. Настрой наш не змяніўся за гады працы: па-ранейшаму падабаецца ствараць музыку, адчуваць эйфарыю ад працэсу і дзяліцца вынікам з аўдыторыяй. У паездках нават не стамляемся, бо ўжо прывыклі да іх. Адзін з сакрэтаў тое, што ездзім на цяжкіх, таму што там можна і паспаць, і кніжку пачытаць...

— Знаёмствы нейкія завесці, а, можа, і канцэрт даць...

— Часта бывае, што людзі, якія сустракаюць нас, думаюць: вось зараз мы дастанем баян, гітары і пачнём весяліць народ. І на мяне часта крыўдуюць, бо я гэтага не раблю. Не хочацца. Было шмат выпадкаў,

калі прыходзіў на дзень нараджэння да кагосьці ці на нейкую іншую ўрачыстасць з надзеяй ціхенька адсядзецца ў кутку, а госці думаюць: вось, маўляў, зараз будзе весялосць! Карыстаючыся выпадкам, адразу папярэджваю: калі запрасіце да сябе на свята, то спяваць не буду. Хаця сама група «БЕЗ БИЛЕТА» часам працуе на падобных мерапрыемствах.

— Наколькі пастаянны склад вашай групы і якія ў вас адносіны ў калектыве?

— Касцяк ужо гадоў дзесяць застаецца нязменным. Аўтарамі песень з'яўляемся я і Таня Кушнер. На гастролі ездзім сямёра: пяць музыкантаў, Яўген Вегас (наш тур-менеджар) і Андрэй Лапс (гукарэжысёр). Такая вось кампанія.

«У мяне даўно няма комплексу, што недзе там, за мяжой, добра, а ў нас дрэнна. Мы артысты і павінны даваць канцэрты».

У перапынках паміж канцэртамі мы з задавальненнем адпачываем адзін ад аднаго. А калі засумуем, то прыдумваем нейкія мерапрыемствы з ухілам на спорт. Любім картынг. Атрымліваецца, што і адпачываем, і фізічную форму падтрымліваем, бо для паездак здароўе моцнае патрэбна.

— Летам вы аб'явілі конкурс на лепшае фан-відэа на любую песню з новага альбома «Мора»...

— Папярэднія вынікі ўжо маем. Наогул, мы любім працаваць з людзьмі ў розных кірунках. Прыхільнікі часта здымаюцца ў нашых кліпах. Таму і конкурс відэакліпаў не застаўся без водгукаў. Ёсць як мінімум тры відэа, якія заслугоўваюць прагляду, і не адзін-два разы. Аднак такога кліпу, які мы зрабілі б афіцыйным, пакуль няма. Тым не менш цікавыя працы ўбачым.

— Для аўтараў і выканаўцаў іх песні, нібы дзеці... У альбоме «Мора» ў вас ёсць любімыя?

— Я не стаў бы так сур'ёзна ставіцца да песень. Безумоўна, яны нам падабаюцца і мы лічым іх класнымі. І вектар любові да іх пастаянна мяняецца. Зараз песні з альбома «Мора» для мяне самыя актуальныя. На іх хочацца здымаць відэа, рабіць іх распазнавальнымі.

— З канцэртамі «БЕЗ БИЛЕТА» едзіць як па Беларусі, так і за мяжу. Згодны, што самая складаная публіка — гэта свая?

— Пра тое, што публіка ў тым ці іншым месцы нечым адрозніваецца, да месца гаварыць на пачатковым этапе творчага шляху. Хаця дзесьці прысутнічае такі момант... Ёсць, напрыклад, паўночныя народы, тыя ж скандынавы, якія больш флегматычныя. Іх эмацыянальнасць крыху прытуплена. Такое маё назіранне з канцэртаў у Балтыцы. А наконце беларусаў нічога такога сказаць не магу. Патэнцыяльна наша публіка, мне здаецца, гарачая і актыўная. Проста да яе трэба ўмець знайсці падыход.

(Заканчэнне на 8-й стар. «ЧЗ».)

Крок да прафесіі

УСЁ ПАЧЫНАЕЦЦА СА ЗМЭНЫ. ЖУРНАЛІСЦКАЙ

Гэтымі днямі ў Нацыянальным дзіцячым адукацыйна-аздараўленчым цэнтры «Зубраня» праходзіць традыцыйная спецыялізаваная журналісцкая змена «Зубраняцкі карпункт». Тэрыторыя лагера пераўтварылася ў адмысловы журналісцкі палігон, на якім юныя «акулы п'яра» спрабуюць свае сілы ў стварэнні медыякантэнта. Пра тое, як праходзіць «Зубраняцкі карпункт 2014», што новага з'явілася на змене ў параўнанні з папярэднімі гадамі і якой бачаць яе перспектывы арганізатары — у матэрыяле карэспандэнта «Чырвонкі».

Як і летась, удзельнікамі спецыялізаванай змены сталі фіналісты конкурсу «Свежы вецер». Стваральнікі лепшых школьных газет, радыё- і тэлеперадач у якасці падарунка атрымлівалі пучок на спецыялізаваную змену. Усяго ўдзел у ёй узялі 238 чалавек, якія сфарміравалі чатыры рэдакцыі.

Цягам трох тыдняў выхаванцы цэнтры станавіліся галоўнымі рэдактарамі, карэспандэнтамі, вярстальшчыкамі, карэктарамі... Тры галоўныя практычныя заданні — выпуск друкаваных

выданняў, тэлеперадачы і стварэнне радыёпраграмы — выконваліся дзесцімі пад кіраўніцтвам «настаўнікаў» — студэнтаў старшых курсаў Інстытута журналістыкі БДУ. Юнакі і дзяўчаты шукалі цікавую інфармацыю аб лагерах, рабілі інтэрв'ю з супрацоўнікамі цэнтры і нават праводзілі свае журналісцкія расследаванні.

Асобна ў шэрагу мерапрыемстваў «Зубраняцкага карпункта» стаяць экскурсіі і майстар-класы, якія, вядома ж, былі тэматычнымі.
(Заканчэнне на 3-й стар. «ЧЗ».)

Працаваць часам прыходзілася не ў самых спрыяльных умовах.

РАЗМЕРКАВАННЕ

НАШЧАДАК СЛАВЫ АГІНСКІХ, або Чыё сэрца належыць любімаму гораду

На жаль, многія цяперашнія выпускнікі школ нават напярэдадні выпускных экзаменаў яшчэ дакладна не ведаюць, куды будучы паступаць. Раман ВАЙТУЛЕВІЧ са Слоніма выбраў будучую прафесію загадзя — у старэйшых класах хлопец быў упэўнены, што звяжа жыццё з медыцынай. Усё да гэтага і ішло, але ў апошні момант адзінаццацікласнік змяніў свой выбар і стаў... акцёрам. Вось ужо трэці год ён працуе па размеркаванні ў Слоніміскім драматычным тэатры і не ўяўляе свайго жыцця без сцэны. Мы завіталі да хлопца ў госці, каб распытаць яго аб прычынах рэзкай змены выбару і тонкасцях акцёрскай працы.

Слова «тэатр» для Слоніма і сланімчан значыць, напэўна, больш, чым для жыхароў любога іншага беларускага горада. Напрыканцы XVIII стагоддзя менавіта тут месціўся славаці тэатр Міхаіла Казіміра Агінскага, адзін з найлепшых у тагачаснай Еўропе. Асабліва вядомасць «Опергаўз» (так называлі слоніміскі тэатр сучаснікі) набыў дзякуючы механічным прыстасаванням, што дазвалялі ладзіць пастановкі... на вадзе. Удзел у такіх спектаклях бралі нават сапраўдныя караблі. Увогуле, апантанасць Агінскага мастацтвам

Фота Сяргея Нікановіча.

На сцэне Слонімскага драматычнага ў вобразе самога сябе.

(у горадзе магнат стварыў яшчэ і адзін з найвялікшых у Еўропе аркестраў) прынесла Слоніму славу «палескіх Афінаў». Праўда, ужо на пачатку XIX стагоддзя мала што сведчыла аб былым культурным жыцці горада: будынак тэатра павольна разбураўся, аркестр пераехаў услед за Агінскімі.

Новы прафесійны тэатр зноў з'явіўся ў горадзе над Шчарай толькі ў 1990 годзе — Слоніміскі драматычны. Праўда, свай «прапіскі» ў трупы не было: даводзілася арандаваць будынак мясцовага Дома культуры, што, зразумела, не спрыяла якасці пастановак і ўмовам працы. Сёлета вясной акцёры нарэшце пераехалі ў новы будынак тэатра, што знаходзіцца ў гістарычным цэнтры горада. Тут мы і су-

стрэліся з Раманам пасля першай рэпетыцыі адной з пастановак.

— Ніколі б не мог падумаць, што стану акцёрам, — кажа Раман. — Маці працавала акушэркай у мясцовай бальніцы. Я марыў аб тым, каб пайсці па яе слядах, вучыўся ў хіміка-біялагічным класе, удзельнічаў у алімпіядах па адпаведных прадметах, нават займаў высокія месцы. А потым раптам падумаў: не хачу, буду артыстам. Гэта не было чымсьці абумоўлена, проста «ўдарыла ў галаву», што хачу займацца тэатрам. Мне, праўда, заўжды казалі, што ў мяне характар якраз для такой працы: я вясёлы, люблю пажартаваць, не боюся публікі. Адзаймаўся ў мясцовай тэатральнай студыі — вось і ўся падрыхтоўка.
(Заканчэнне на 4-й стар. «ЧЗ».)

Час маладых: адкрыты дыялог

У рамках адкрытага дыялогу «Моладзь Беларусі: традыцыі і будучыня», які абвясціла грамадскае аб'яднанне «БРСМ», «Чырвонка» працягвае змяшчаць меркаванні маладых людзей з актыўнай жыццёвай пазіцыяй. Плануецца, што ўсе агучаныя ідэі, канцэпцыі, праграмы, стратэгіі і інавацыі

ў сферы маладзёжнай палітыкі будуць акумуляваны для ўнясення прапаноў у рэспубліканскія органы дзяржаўнай улады. Тэмы, пытанні, праблемы і прапановы, узнятыя падчас правядзення адкрытага дыялогу, стануць асновай для вызначэння новага вектара ў рабоце з моладдзю — як з боку грамадскіх фарміраванняў, так і з боку органаў дзяржаўнай улады.

«Паспяховым нельга проста быць, ім можна толькі стаць...»

Вадзім ГРАЧОЎ, старшыня прафкама студэнтаў Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка:

— Разглядаючы такое важнае пытанне, мы павінны ясна ўсведамляць, якая яна — сённяшняя моладзь. У параўнанні з папярэднікамі моладзь — іншая: не горшая ці лепшая, а зусім іншая. Сучасныя маладыя людзі больш дынамічныя, маюць больш канкрэтныя жыццёвыя мэты, таму і імкнуча атрымаць усё і адразу. У эпоху імклівага развіцця інфармацыйнага грамадства, пастаяннага павелічэння аб'ёму самай рознай інфармацыі важна вельмі аператыўна і правільна рэагаваць на выклікі сучаснага свету. На мой погляд, сёння няма патрэбы ў стварэнні дадатковых дзяржаўных інстытутаў, якія б каардынавалі маладзёжную палітыку; магчыма, неабходна надаць адпаведны статус ці пашырыць паўнамоцтвы існуючых дзяржаўных інстытутаў, адказных за дзяржаўную маладзёжную палітыку. Нават само словазлучэнне «маладзёжная палітыка» падказвае, што гэта не толькі палітыка для моладзі, але і палітыка, якую менавіта моладзь павінна фарміраваць. А для гэтага нашы маладыя людзі павінны валодаць неабходнымі кампетэнцыямі. Асновай для эфектыўнай рэалізацыі маладзёжнай палітыкі павінна стаць, канешне, якасная адукацыя. І пачынаць трэба, безумоўна, з сістэмы сярэдняй адукацыі.

«Досыць часта за шматлікімі яркімі забавляльнымі акцыямі ці праектамі не прасочваецца інтэлектуальная і сацыяльная глыбіня».

Апошнім часам у краіне шмат увагі надаецца школе. І пазітыўныя змены ўжо відавочныя. Напрыклад, вяртаецца профільнае навучанне на III ступені сярэдняй адукацыі. Гэта дазволіць юнакам і дзяўчатам яшчэ да заканчэння школы вызначыцца, што ім больш блізкае і цікавае, што спатрэбіцца ў будучыні. І не трэба гэтага баяцца, таму што за спробамі «ўлікнуць» у школьніка ў рамках школьнай праграмы ўсё, што можна, мы ў выніку не дасягаем мэты. Неабходна ўжо ў машкольным і падлеткавым узросце «пасеяць» у дзецях любоў да роднай мовы, гісторыі і культуры. А для гэтага неабходна стварыць беларускамоўнае асяроддзе для беларускай дзяціны, і ў першую чаргу вярнуць родную мову на тэлебачанне. Трэба зноў уключыць у школьную праграму прадмет «Айчынная і сусветная мастацкая культура», арганізоўваць бясплатныя наведванні вучнямі тэатраў і музеяў.

Патрабуюць перагляду адукацыйныя праграмы і на далейшых узроўнях адукацыі. Неабходна, каб яны адпавядалі патрабаванням інфармацыйнага грамадства, трэба прывіваць моладзі

імкненне да асабістага ўстойлівага развіцця. Не трэба палохацца сярэдне- і доўгатэрміновых адукацыйных інвестыцый у моладзь. Трэба больш даваць ёй і дазваляць самастойна вызначаць кірункі свайго развіцця. На жаль, досыць часта за шматлікімі яркімі забавляльнымі акцыямі ці праектамі не прасочваецца, калі жадаецца, інтэлектуальная і сацыяльная глыбіня, якая павінна прысутнічаць з улікам патрабаванняў часу. У першую чаргу неабходна стварыць умовы, а таксама распрацаваць матывацыйныя меры для таго, каб маладыя людзі імкнуліся пастаянна павышаць свой прафесійны ўзровень. Нягледзячы на імклівае развіццё віртуальнай прасторы, дыстанцыйных метадаў навучання, неабходна зрабіць упор на трэнінговую форму навучання, на практыкаарыентаванасць, у рэшце рэшт, на СЛОВА, таму што ўменне правільна будаваць узаемаадносінны паміж людзьмі базіруецца на ўменні валодаць словам.

Паспяховы малады чалавек, які мае якасную адукацыю і святочную грамадзянскую пазіцыю, абавязкова створыць здаровае сям'ю, забяспечыць сабе годны заробак і адпаведны сацыяльна-бытавы ўмовы. Лічу, што галоўная задача прафсаюзаў у галіне маладзёжнай палітыкі — прывіць моладзі яснае ўсведамленне таго, што паспяховым нельга проста быць. Ім можна толькі стаць дзякуючы ўласнай упартасці і настойлівасці, эрудыцыі і працавітасці, камунікабельнасці і крэатыўнасці. Пераканаўся, што маладым людзям, якія не проста «былі» ў прафсаюзе, а сталі яго актыўнай часткай, прымалі самы непасрэдны ўдзел у рэалізацыі прафсаюзных ініцыятыў і праектаў, удаецца многае і ва ўласнай кар'еры.

ТАКАЯ КРЭАТЫЎНАЯ... МІЛІЦЫЯ

У рамках праекта адкрытага дыялогу «Моладзь Беларусі: традыцыі і будучыня» нядаўна перад маладымі праваахоўнікамі «справаздача трымалі» намеснік начальніка мінскай міліцыі Сяргей МАЦКО, намеснік міністра фінансаў Дзмітрый КІЙКО і вядомая тэлеведучая Святлана БАРОЎСКАЯ, якая пэўны час узначальвала прэс-службу Міністэрства ўнутраных спраў.

— Размова выклікала жывы інтарэс, — заўважыў пасля мерапрыемства Сяргей Мацко. — Вы бачылі, як актыўна гасцям задавалі пытанні. Дарэчы, сустрачы з моладдзю ў нас праходзяць рэгулярна. І калі ў калектыве ўзнікае пэўная праблема, мы ў абавязковым парадку арганізоўваем сустрэчы, «круглыя сталы», ладзім рабочыя на-

рады... Што тычыцца праблем маладых супрацоўнікаў МУС, то яны падобныя на тыя, з якімі сутыкаюцца ўсе пасля завяршэння навучання. Напачатку малады супрацоўнік можа адчуваць няўпэўненасць, але ў кожнага ёсць кіраўнік, які яму дапамагае. У мінскай міліцыі працуе дзве тысячы маладых супрацоўнікаў. І мы робім стаўку менавіта на іх — крэатыўных і граматычных.

Між іншым, у маладых міліцыянераў Мінска ёсць даволі шмат цікавых і карысных працовак.

— Мы актыўна ўдзельнічаем у валанджёрскім руху «Добрае сэрца». У кожным раёне сталіцы ёсць прытулкі для дзяцей — ім рыхтуем падарункі і да Дня дзяцей, і да Новага года. Наведваем дзетак і з Дзедам Марозам, — кажа **Аляксандра Дрозд, старшы**

інспектар аддзела ідэалагічнай работы галоўнага ўпраўлення ўнутраных спраў Мінгарвыканкама. — Імкнёмся не чарсвецць душой, рабіць карысныя справы. Любім сустракацца і кантактаваць адно з адным. Сёлета зладзілі конкурс караоке: спявалі патрыятычныя песні. Арганізавалі чытанне вершаў у музеі, конкурс фотаздымкаў на праваахоўную тэму.

Трэба больш увагі надаваць тэме патрыятызму. Вельмі добра, што ў нас з'явілася Плошча Дзяржаўнага сцяга. Нядрэнна было б яшчэ і кожны вучэбны дзень у школе пачынаць з Дзяржаўнага гімна. На маю думку, калі чалавек адчувае сябе грамадзянінам сваёй краіны, адчувае гонар за яе, гэта ў цэлым павышае яго прававую культуру і пачуццё адказнасці за свае ўчынкі.

Падрыхтавалі **Надзея НІКАЛАЕВА і Тарас ШЧЫРЫ.**

Словы і справы

АГУЧЫЎ ІДЭЮ — ДАЙ ЁЙ ЖЫЦЦЁ

Маладыя парламентарыі вучацца адказнасці

Маладзёжная палата пры Мінскім гарадскім Савеце дэпутатаў дзейнічае з 2007 года. І з'яўляецца першым органам парламентарызму моладзі ў нашай краіне. Сёлета адбыліся ўжо выбары Маладзёжнай палаты 4-га склікання: адстойваць інтарэсы маладых мінчан на дзяржаўным узроўні будуць 57 новых прадстаўнікоў. Старшынёй стаў Ягор МАКАРЭВІЧ, студэнт-першакурснік Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь.

У свой час мы ўжо сустракаліся з ім, каб даведацца пра яго праект у рамках «100 ідэй для Беларусі», і тады Ягор дзяліўся планами заявіць сваю кандыдатуру на выбарах у Маладзёжную палату. За дзейнасцю яе, трэба адзначыць, ён назіраў на працягу чатырох гадоў.

— Трэба разумець, што Маладзёжная палата — гэта не дублёр ці пераемнік улады, як лічаць некаторыя. Мы займаемся канкрэтнай працай, рэалізуем праекты розных напрамкаў. Ты цалкам за ўсё адказваеш: ад пачатку і да канца. Тут немагчыма дзейнічаць па схеме «кінуй ідэю ў народ і забудзься...». Калі мы выступаем ініцыятарамі нейкага праекта, то самі і займаемся яго рэалізацыяй, — расказвае малады парламентарый. — Наогул праект мяне даўно зацікавіў, бо ён дапамагае рэалізаваць уласныя ідэі.

Першапачаткова ўся выбарчая праграма Ягора базіравалася на тэме прафесійнай арыентацыі школьнікаў. На яго думку, сёння трэба больш адказна ставіцца да гэтага пытання. Каб не было нормай, калі выпускнікі школ неабдуманна выбіраюць будучае месца вучобы, варта пачынаць прафарыентацыю класа з 5-га, дапамагаць школьнікам арыентавацца ў свеце прафесій і выбары навучальных устаноў. Гэтая ідэя знайшла падтрымку ў Камітэце па адукацыі Мінгарвыканкама. Так, можна было б ладзіць экскурсіі школьнікаў на мінскія прадпрыемствы, праводзіць на пастаяннай аснове выставы «Адукацыя і кар'ера», акцэнтаваць увагу падлеткаў на запатрабаваных у горадзе і краіне прафесіях.

Маладзёжная палата — не білет у вялікую палітыку для маладых і ініцыятыўных. Яе варта разглядаць як месца, дзе можна набыць вопыт і навучыцца адказнасці.

Адна з ключавых ідэй Ягора — праекты экалагічнай накіраванасці:

— Я няблага разбіраюся ў гэтай тэме і не губляю да яе інтарэсу. Насамрэч ёсць праблемы, якія пад сілу вырашыць кансультацыйнаму органу — напрыклад, інфармаванне насельніцтва альбо стварэнне пляцоўкі для дыялогу.

Кампус

У Беларускім дзяржаўным універсітэце створаны вышэйшы прадстаўнічы орган студэнцкага самакіравання — Асамблея БДУ. Для Белдзяржуніверсітэта — гэта гістарычная падзея, паколькі ўдзелу студэнтаў у кіраванні адукацыйным працэсам надаецца афіцыйны статус.

Дзейнасць Асамблеі БДУ дазволіць найбольш поўна выкарыстоўваць патэнцыял студэнцтва ў сацыяльна-эканамічных пераўтварэннях ВУНУ і вырашэнні студэнцкіх

галоўнае, чым прывабіла такая праца юнака, — досвед, які, па яго словах, дазваляе на ўласныя вочы ўбачыць, як працуе сістэма дзяржаўнага кіравання. У Маладзёжнай палате за два гады ты можаш разабрацца, што і як функцыянуе, пачынаючы з мясцовых Саветаў і заканчваючы парламентам, даведацца пра ўзаемадзеянне галін улады.

— Я прапанаваў пашырыць сістэму маладзёжнага парламентарызму — каб ствараліся іншыя падраздзяленні па ўсёй краіне. Сёння ў Маладзёжнай палате дзейнічае ўзростава цэнз: вучні 9—11-х класаў і студэнты 1—3-х курсаў. Але прадстаўляць інтарэсы ўсёй моладзі яны не могуць. Хацелася б, каб у будучыні ў яе ўліліся і маладыя людзі, якія ўжо працуюць. У Расіі, напрыклад, узрост удзельнікаў грамадскіх палат ад 18 да 31 года... І такі падыход правільны, таму што часта даводзіцца сутыкацца з

юнацкім максімалізмам: сёння тыя, хто адбіраецца ў Палату, праходзяць конкурс і змагаюцца за месца, а заўтра яны губляюць інтарэс да грамадскай дзейнасці. З пазіцыі старшыні я разумею, што спатрэбіцца яшчэ і фінансавы ўліванні, каб развіваць маладзёжны парламентарызм у маштабах краіны. Але калі моладзь з 17—18 гадоў працуе на карысць горада, ствараючы свае праекты і рэалізоўваючы іх, то ў выйгрышы застаюцца ўсе, — упэўнены Ягор.

Сёння абмяркоўваецца ўжо стварэнне кансультацыйнай маладзёжнай групы пры Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіццям.

— Маладзёжная палата — не білет у вялікую палітыку для маладых і ініцыятыўных. Яе варта разглядаць як месца, дзе можна набыць вопыт і навучыцца адказнасці, — зазначае мой суразмоўца. — Важней не колькасць праектаў, а іх якасць, але добра будзе, калі нашаму скліканню ўдасца спалучыць і першае, і другое.

У самага Ягора планаў шмат, як і імкнення іх здзейсніць. Сёлета ён стаў студэнтам Акадэміі кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, але спадзеецца, што без праблем зможа сумяшчаць працу ў Маладзёжнай палате і вучобу.

Алена ДРАПКО.

СТУДЭНЦКАМУ САМАКІРАВАННЮ — АФІЦЫЙНЫ СТАТУС

праблем. У прыватнасці, пад эгідай Асамблеі будуць функцыянаваць усе грамадскія арганізацыі і органы студэнцкага самакіравання ВУНУ. Прыярытэтным напрамкам работы для Асамблеі з'яўляецца абарона правоў студэнтаў, распрацоўка прапаноў па павышэнні якасці адукацыі і развіццё дэмакратычных традыцый студэнцтва. Асамблея будзе прадстаўляць інтарэсы студэнтаў перад органамі кіравання ўніверсітэта, выкладчыцкім корпусам, грамадскімі і дзяржаўнымі арганізацыямі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

05 11 2014 г.

УСЁ ПАЧЫНАЕЦЦА СА ЗМЕНИ. ЖУРНАЛІСЦКАЙ

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

Юныя журналісты трапілі ў «Белтэлерадыйкампанію» і ЗАТ «Другі нацыянальны тэлеканал», дзе паназіралі за ўнутранай кухняй тэлебачання, пабывалі ў Доме прэсы, пазнаёміліся з навучальным працэсам у Інстытуце журналістыкі БДУ, наведалі выставу сучаснай фатаграфіі ў адной з мастацкіх галерэй сталіцы. Даспадобы зубраняцкім юнкарам прыйшліся майстар-класы з удзелам сталых журналістаў СМІ і спецыялістаў у сферы медыя. Перашкодай для задавальнення цікаўнасці маладых людзей не з'яўляюцца нават межы: майстар-клас з удзелам менеджара праектаў шведскага медыяінстытута FOJO Веранікай Менжун адбудзецца пры дапамозе анлайн-відэасувязі.

З мерапрыемстваў, што праводзіліся на змене ўпершыню, вылучаецца гульня «Крос-медыя па-зубраняцку», створаная па прынцыпе знакамтай «Схваткі», але з журналісцкім «ухілам».

Яе мэтай было прадэманстраваць канвергенцыю (збліжэнне) розных відаў СМІ пад удзеяннем новых сродкаў камунікацыі. Сутнасць гульні заключалася ў тым, што ўдзельнікі чатырох камандаў на тэрыторыі лагера збіралі інфармацыю аб здарэнні (знікненні аднаго з выхаванцаў), інсцэніраваным арганізатарамі. Карэспандэнты шукалі сведкаў, аднаўлялі ланцуг падзей і, безумоўна, падключалі логіку. Задачай было як мага больш поўна асвятліць здарэнне пры дапамозе ўсіх даступных сродкаў камунікацыі: інтэрнэту, радыё, відэа і газеты. Юнкары завялі нават акаўнты ў сацсетках, дзе публікавалі самыя «гарачыя» навіны па тэме. Арганізатары ў сваю чаргу жартавалі, што калі на інтэрнэт-навіну аб «знікненні» хлопчыка ў дзіцячым лагеры натрапіць сапраўдныя СМІ, «Зубраня» на вечар стане галоўным ньюсмейкерам краіны.

Тыя ўдзельнікі змены, што не знайшлі сябе на журналісцкай ніве, маглі паспрабаваць сілы ў навуковым праекце. Форум «Вектар на будучыню» стаў пляцоўкай для вывучэння... самой змены. Калі летась дзеці праводзілі даследаванне, што датычылася агульназубраняцкага перыядычнага выдання, то цяпер яго прадметам стала гісторыя змены «Зубраняцкі карпункт» і фестывалю «Свежыя вецер», які сёлета праводзіўся дзясяты раз. Вынікам працы сталі пажаданні і прапановы выхаванцаў па ўдасканаленні фестывалю-конкурсу.

— Удзельнічаць у журналісцкай змене вельмі падабаецца, — дзеліцца ўражаннямі Кацярына ШУКАЛОВІЧ з

Прэс-канферэнцыі з удзелам вазжых карысталіся вялікай папулярнасцю.

Лельчыц, якая ўдзельнічае ў «Зубраняцкім карпункце» ўжо другі раз. — Летась я прыехала сюды ледзь не выпадкова — пра тое, што праект — журналісцкі, даведлася ў апошні момант. Цяпер жа мэтанакіравана рабіла ўсё, каб зноў атрымаць запрашэнне — і вось я тут. Год таму займалася «фрылансам» — працавала на агульназубраняцкую, а не на карпусную газету, цяпер жа такога

тых, хто паступае на факультэт журналістыкі з ліку «выпускнікоў» змены. Як аказалася, магчымасць падзяліцца ўласным пунктам гледжання і пагутарыць з прафесіяналамі стала адным з найважнейшых момантаў для большасці дзяцей. Абмеркаванне было па-журналісцку гарачым. Безумоўна, многіх зацікавіла магчымасць друкавацца ў «Чырвонцы» — у рамках конкурсу «Я — малады. І мне не ўсё роўна!», з умовамі якога можна пазнаёміцца ніжэй.

Працу «Зубраняцкага карпункта» карэспандэнту «Чырвонкі» пракаментавала **Таццяна ШВАЙКА, метадыст НДЦ «Зубраня», аўтарка і куратарка журналісцкай змены:**

— Увогуле тым, як усё прайшло, мы задаволены. На гэта паўплываў у першую чаргу падбор дзяцей — да нас прыехалі больш зацікаўленыя, матываваныя, чым летась, юнакі і дзяўчаты. Таму і ўзровень далучэння дзяцей да працы стаў большым. Да 6 лістапада засталася правесці некалькі мерапрыемстваў, сярод якіх конкурс радыёпраграм, пасля чаго будуць вызначаны пераможцы «Свежага ветру», якія і забяруць дадому галоўны прыз — «Хрустальнага зубра». Так, застаецца пытанне з колькасцю паступаючых у Інстытут журналістыкі БДУ пасля нашых змен (летась з 50-ці адзінаццацікласнікаў, якія ўдзельнічалі ў «Зубраняцкім карпункце», на журфак паступілі толькі 3), але мы не ставім сабе за мэту падрыхтоўку абітурыентаў. Галоўнае — даць дзецям паспрабаваць сябе ў журналісцкай працы і дапамагчы зразумець, ці з'яўляецца гэта іх прызначэннем. Мы вызначыліся з трыма асноўнымі кірункамі, па якіх змена будзе развівацца далей: гэта больш скрупулёзна адбор удзельнікаў, шчыльнае супрацоўніцтва з Інстытутам журналістыкі і ўвядзенне ў праграму змены конкурсу па вэб-журналістыцы. Спадзяюся, гэтая праца дасць свой плён.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.
Мінск — Мядзельскі раён — Мінск.

Акрамя друкаваных выданняў, ствараліся і насценгазеты.

фармату няма і, шчыра кажучы, мне яго трохі не хапае. Замест гэтага я вырашыла папрацаваць на навуковым форуме, а таксама дапамагала здымаць адзін з рэкламных ролікаў. Галоўнае, што даў мне «Зубраняцкі карпункт» за гэтыя два гады — вызначанасць з будучай прафесіяй. Я дакладна ведаю, што праца журналіста мне даспадобы, і будучым летам паспрабую паступіць у Інстытут журналістыкі.

А папярэднія вынікі змены падвядзіліся напрыканцы працы «Зубраняцкага карпункта» ў канферэнц-зале Дома дзіцячай творчасці. Юнкары задавалі свае пытанні запрошаным выкладчыкам і студэнтам Інстытута журналістыкі БДУ, арганізатарам змены, журналістам рэспубліканскіх СМІ. Галоўныя тэмы, што падымаліся на канферэнцыі, — супрацоўніцтва з Інстытутам журналістыкі БДУ, магчымасць друкавацца ў газетах падчас вучобы ў школе, невысокая колькасць

конкурс радыёпраграм, пасля чаго будуць вызначаны пераможцы «Свежага ветру», якія і забяруць дадому галоўны прыз — «Хрустальнага зубра». Так, застаецца пытанне з колькасцю паступаючых у Інстытут журналістыкі БДУ пасля нашых змен (летась з 50-ці адзінаццацікласнікаў, якія ўдзельнічалі ў «Зубраняцкім карпункце», на журфак паступілі толькі 3), але мы не ставім сабе за мэту падрыхтоўку абітурыентаў. Галоўнае — даць дзецям паспрабаваць сябе ў журналісцкай працы і дапамагчы зразумець, ці з'яўляецца гэта іх прызначэннем. Мы вызначыліся з трыма асноўнымі кірункамі, па якіх змена будзе развівацца далей: гэта больш скрупулёзна адбор удзельнікаў, шчыльнае супрацоўніцтва з Інстытутам журналістыкі і ўвядзенне ў праграму змены конкурсу па вэб-журналістыцы. Спадзяюся, гэтая праца дасць свой плён.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.
Мінск — Мядзельскі раён — Мінск.

ПРА ШТО ПІСАЛІ ЮНКАРЫ Ў «ЗУБРАНЯЦІ»

Пра хутар на тэрыторыі лагера

«...Я спытала пра гісторыю Нарачанскага краю падчас вайны. Аказваецца, у 1930-я гады значная тэрыторыя нашага лагера называлася хутар Неслуч, дзе пражывала тая самая жанчына-партызанка. Яе звалі Настасся Сімановіч. У свае 70 гадоў яе прынялі ў літоўскі атрад «Сябры», бо яна даводзілася бабуляй аднаму з байцоў...»

Пра розныя гісторыі я даведлася там. Нават не хацела выходзіць з гэтага ўтульнага месца. За адну гадзіну я пабывала і на полі, і на святых, і на хрэсьбінах. А гэта мне давялося зрабіць, проста пераступішы парог сялянскай хаты, якая знаходзіцца каля Сонечнага корпусу. Я зычу ўсім пабываць у гэтым музеі, адчуць усю цеплыню і самабытнасць гэтага месца. Калісьці Караткевіч пісаў: «Хто забыў сваіх продкаў — сябе губляе». Дык давайце цікавіцца нашай роднай гісторыяй, бо, можа, нам давядзецца пісаць яе працяг».

Аксана КРУПНОВА.

Пра «зубраняцкія» песні

«...У 2004 годзе было прынята рашэнне аб адраджэнні песень з дапамогай праекта «Зоркі і зубраняцкія хіты». Сутнасць яго заключалася ў тым, што прызнаныя мэтры беларускай эстрады, сябры цэнтры, рабілі цікавыя кавер-

версіі песень, даючы ім новае дыханне. «Вітаю, «Зубраня» цяпер гучыць у выкананні спявачкі Улады, «Вясёлая зубраняцкая» — Ядвігі Паплаўскай і Аляксандра Ціхановіча, «Важацкае сэрца» — Галіны Шышкавай.

У зборны дыск кавераў увайшла і новая яркая песня «Беларускае «Зубраня». Напісала яе не менш яркая дзяўчына Юлія Салдакаева. Пабываўшы тут некалькі разоў, адзінаццацігадовая Юлія настолькі прасякнулася атмасферай лагера, што выклала ўсю сваю любоў праз музыку. Цяпер песня стала адной з самых галоўных святых кампазіцый...»

Лідзія ЗАБЛОЦКАЯ.

Пра тое, як сюды вярнуцца

«...На летнюю змену ў «Зубраня» можна трапіць, купішы пуцёўку па поўным кошце. Аднак летам праводзіцца некалькі змен, на якія можна трапіць за кошт дзяржавы, гэта значыць, аплатаць толькі 10% пуцёўкі. Так, за кошт дзяржбюджэту ў «Зубраня» могуць патрапіць валанцёры — дзеці, якія на працягу папярэдніх змен актыўна працягвалі сябе ў жыцці лагера.

Але многія не хочуць абмяжоўвацца толькі адпачынкам у «Зубраняці». Такія людзі могуць пасля свайго паўналецця працаваць вазжыхамі ці педагогамі ў цэнтры, займаючыся любімай педагогічнай справай...»

Дар'я СЯРАК.

Увага, конкурс!

«Я — МАЛАДЫ. І МНЕ НЕ ЎСЁ РОЎНА!»

Па ўжо добрай традыцыі на пачатку новага навучальнага года рэдакцыя «Чырвонкі. Чырвонай змены» разам з Міністэрствам адукацыі і грамадскай арганізацыяй «БРСМ» абвешчае чарговы творчы конкурс для юных і маладых няштатных аўтараў! Ён, як і папярэднія, разлічаны найперш на беларускамоўную моладзь, якая збіраецца паспрабаваць свае сілы ў журналістыцы, каб у далейшым, магчыма, звязаць сваё жыццё з гэтай прафесіяй. Не будзем таіць, што творчая «планка» нашага конкурсу даволі высокая. Малады чалавек, які збіраецца прысвяціць сваё жыццё гэтай цікавай, але нялёгкай сферы, павінен усведамляць: каб стаць журналістам, аднаго толькі жадання мала. Трэба мець дапытлівы розум, вострае вока і лёгкае пярэ. І яшчэ — пастаянна працаваць над сабой.

Наступны год плануецца абвешчаць годам моладзі. Таму адказныя за выпуск «Чырвонкі. Чырвонай змены» вырашылі назваць наш творчы конкурс «Я — малады. І мне не ўсё роўна!» Мы прапануем будучым аўтарам раскажаць пра сваю пазіцыю, пра стаўленне раўвенікаў да тых ці іншых праблем, якія ўздываюцца ў грамадстве, у тым ліку найперш у галіне маладзёжнай палітыкі. Да якіх з'яў, сітуацый, пытанняў сёння хлопцы і дзяўчаты стаяць неабякава, што прапануюць змяніць? Які іх асабісты ўнёсак у тую ці іншую справу? Не трэба забывацца і пра папярэднія пакаленні, якія ў многім могуць быць прыкладам для сённяшняй моладзі. У чым у іх можна павучыцца, што пераняць? Набліжаецца 70-годдзе Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне. Было б вельмі добра, каб аўтары расказалі, які аднагодкі захоўваюць памяць герояў і шануюць ветэранаў.

Традыцыйная просьба: не пішыце матэрыялы агульнымі словамі, не разважайце над агульнавядомым. Раскажыце пра канкрэтную падзею, мерапрыемства, якое арганізавала моладзь, каб выказаць сваю неабякавасць да той ці іншай праблемы ці сітуацыі. Стварылі валанцёрскі атрад? Арганізавалі суботнік? Дапамаглі па гаспадарцы ветэрану? Узлілі з прытулку бадзьяную жывёлу? Заступіліся за слабага? Раскажыце пра канкрэтных маладых людзей, якія паказалі такі прыклад. Паверце, іх вельмі шмат! Толькі трэба ўбачыць іх, а лепш — самім далучыцца да такіх неабякавых, актыўных і поўных энергіі хлопцаў і дзяўчат, каб нешта змяніць да лепшага!..

Па выніках конкурсу пераможцы атрымаюць памятныя прызы. Для тых з іх, хто налета збіраецца паступаць на факультэт журналістыкі, рэдакцыя дасць яшчэ і рэкамендацыі. Конкурс будзе доўжыцца да 1 мая (дата адпраўкі матэрыялаў). Лепшыя творчыя работы (у залежнасці ад колькасці, якая паступіць) «Чырвонка. Чырвоная змена» можа працягваць друкаваць і надалей. Вынікі плануецца падвесці ДА ПАЧАТКУ ЎСТУПНАЙ КАМПАНІІ.

Матэрыялы на конкурс можна дасылаць на электронны адрас konkurschz@mail.ru або на паштовы (220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10 А, рэдакцыя газеты «Звязда») з абавязковай пазнакай «Я — малады. І мне не ўсё роўна!»

Абавязковыя ўмовы, якім павінны адпавядаць конкурсныя работы:

1. «Праба пярэ» павінна быць ТОЛЬКІ НА БЕЛАРУСКАЙ МО-ВЕ.

2. Тэксты дасылаюцца ў фармаце RTF (калі па пошце, дык у раздрукаваным выглядзе, а фотаздымкі — на дыску).

3. Кожная ілюстрацыя ці фотаздымак да тэксту дасылаецца АСОБНЫМ прымацаваным файлам.

4. Аб'ём конкурсных работ — не больш за 8 тысяч знакаў (з прабеламі).

5. Колькасць «проб пярэ» ад аднаго аўтара не абмежавана, аднак пры вялікай колькасці конкурсных работ кожнаму ўдзельніку (пры ўмове належнай якасці матэрыялаў і адпаведнасці ўмовам конкурсу) даецца па адным шанцы. Астатнія яго матэрыялы будуць надрукаваны (зноў жа пры ўмове належнай іх якасці) як звычайныя журналісцкія — па за конкурсам.

6. Узрост удзельнікаў таксама не абмежаваны, але найперш конкурс разлічаны на навучэнцаў старшых класаў.

7. Жанр «проб пярэ» — любы, але гэта павінна быць толькі проза (нататка, рэпартаж, эсэ, замалёўка, інтэрв'ю).

8. Пажадана, каб матэрыял быў напісаны спецыяльна для конкурсу. Вялікая просьба не дасылаць школьных сачыненняў, рэфератаў (і па форме, і па змесце), асабліва падрыхтаваных калі часу таму. Напачатку тэксту павінен быць загаловак (назва конкурсу не з'яўляецца такім), напрыканцы — імя і прозвішча аўтара.

9. Аўтар абавязаны пазначыць свае пашпартныя звесткі (нумар, ідэнтыфікацыйны нумар, кім і калі быў выдадзены дакумент, імя, імя па бацьку, прозвішча) і хатні паштовы адрас (індэкс, населены пункт, вуліца, дом). Гэтыя звесткі будуць патрэбныя для бухгалтэрыі ў выпадку, калі «проба пярэ» будзе надрукавана ў газеце. ТОЛЬКІ яны падаюцца аўтарам на БЕЛАРУСКАЙ І РУСКАЙ МО-ВАХ. У выпадку, калі ў маладога ці юнага аўтара яшчэ няма пашпарта, вышэйназваныя звесткі падаюцца на аднаго з бацькоў, настаўніцу, кіраўніка гуртка (звесткі з пасведчання аб нараджэнні для бухгалтэрыі не падыходзяць).

10. Апроч таго, аўтар паведмаляе СВОЙ нумар мабільнага або хатняга тэлефона, каб рэдакцыя ў выпадку неабходнасці магла аператыўна з ім звязацца.

11. Павінна быць пазначаная поўная колькасць гадоў аўтара на момант адпраўлення конкурснай работы, нумар школы і класа.

12. Аўтар павінен паведаміць крыху дадатковай інфармацыі пра сябе (10–15 радкоў) у адвольнай форме. Напрыклад, якія і ў чым мае дасягненні (вучоба, спорт, мастацтва і г. д.), чым захапляецца ў вольны час, кім марыць стаць у будучыні і інш.

13. Калі дасланыя матэрыялы не падыходзяць да друку, яны не рэцензуюцца.

14. Пра канчатковую дату падвядзення вынікаў творчага конкурсу рэдакцыя паведаміць дадаткова. Адсочваць публікацыю «проб пярэ» павінны самі юныя і маладыя аўтары або іх куратары (бацькі, настаўнікі, кіраўнікі гурткоў).

***

Ну што ж, «вастрыцы пёры», аўтары! Зычым усім творчых поспехаў і перамог! Як мы заўжды паўтараем, паверце, прайграўшых у конкурсе не будзе!

Куратары праекта Сяргей РАСОЛЬКА, Надзея НІКАЛАЕВА.

«ВЁСКУ НА ГОРАД НЕ ПРАМЯНЯЮ!» —

кажа яна і прызнаецца,
што не супраць завесці і карову

Угалечыні і аг'дому

Размеркаванне — неблагі час, каб вызначыцца, ці гатовы ты далей працаваць на гэтым месцы, або вабяць цябе іншыя перспектывы. Даволі часта маладыя спецыялісты шукаюць шчасця ў вялікіх гарадах — там і заробак большы, і ўмовы, маўляў, лепшыя. А Наталля ГОЛУБ, адпрацаваўшы па размеркаванні ў вёсцы Равяцічы Бярозаўскага раёна, не толькі засталася на ранейшым месцы, але і прасунулася па службовай лесвіцы. І мяняць вёску на горад пакуль не збіраецца...

Што прывяло ўрадженку Бабруйска, выдатніцу вучобы (Наталля скончыла з адзнакай у 2010 годзе Беларускае дзяржаўнае сельскагаспадарчую акадэмію) у ААТ «Вінец» Бярозаўскага раёна, першае пытанне, якое ўзнікае ў галаве. «Размеркаванне я шукала сама, — прызнаецца дзяўчына. — І на той момант ніякіх запяўтаў з Бабруйска ці Бабруйскага раёна не было. Прышла на думку Бярозаўшчына — гэта знаёмыя мне з дзяцінства мясціны: тут, у вёсцы Галіцы, нарадзілася мая маці, кожнае лета мы з сям'ёй выязджалі сюды. А месца працы — ААТ «Вінец» — знаходзіцца ў аграгарадку Равяцічы, што ў трох кіламетрах ад Галіцаў».

Наталля скончыла факультэт бухгалтарскага ўліку па спецыялізацыі «бухгалтарскі ўлік, аналіз і аўдыт у АПК». У ААТ «Вінец» малады спецыяліст працавала бухгалтарам, праз некаторы час стала намеснікам галоўнага бух-

Па неабходных рэчы дзяўчына прыязджае ў Бярозу.

Фота Лявона БЯЛЮКОВА.

галтара. Пасля года адпрацоўкі Наталля паступіла ў Акадэмію кіравання пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь на факультэт дзяржаўнага кіравання і права і з мінулага года займае пасаду сакратара-юрысконсульта. Такім чынам, дзяўчына працягнула сваё размеркаванне.

— Раней, калі працавала бухгалтарам, будні былі падобныя адзін да аднаго: з раніцы сядзеш на працоўнае месца — і не ўстаеш да 6 гадзін вечара, — шчыра прызнаецца Наталля Голуб. — Цяпер стала больш мабільнай: у мяне з'явілася шмат знаёмых, наладжваюцца сувязі — я выязджаю ў камандзіроўкі.

Вольнага часу стала больш, а ў абедзённы перапынак — цэлыя дзве гадзіны — дзяўчына паспявае і адпачыць, і з'ездзіць па справах у горад.

— Калі паступала на «бухгалтарскі ўлік», то разумела, што гэта маё ад прыроды, — узгадвае малады спецыяліст. — Матэматыка мне даецца лёгка. Па першым часе здаралася і такое, што сядзела па начах, але рабіла сваю справу, бо ведала — падвяду людзей, калі не зраблю. Калектыў мне таксама падабаецца...

Юрыспрудэнцыю Наталля выбрала па ўласным жаданні: у жыцці здаралася шмат сітуацый, калі патрабаваліся веды менавіта ў гэтай галіне. Дзяўчына падумала, што зможа самастойна разбірацца з такімі пытаннямі, а яшчэ была мара атрымаць другую вышэйшую адукацыю.

Пакуль перабірацца ў Бярозу дзяўчына не плануе, хоць і прызнаецца — калісьці такое жаданне было. Пра свой выбар яна не шкадуе. У Галіцах ёсць уласны дом, які застаўся ад сваякоў, ды невялікая гаспадарка — агарод, куры, сабака і каты.

«Я такі чалавек, што нават калі і буду жыць у горадзе, то абавязкова з участкам, — разважае Наталля. — Не прылісваю сябе ні да гарадскіх, ні да сельскіх жыхароў — ува мне паліла і таго, і другога. Думала нават пра тое, што можна было б і карову завесці, але з-за выездаў на сесію немагчыма надоўга пакінуць на кагосці сваю гаспадарку».

Агарод — справа добрая і карысная, але і

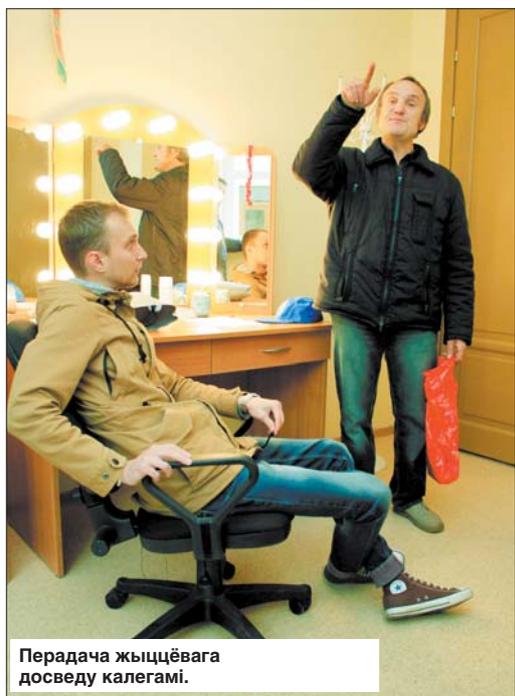
Наталлі, напэўна ж, хочацца больш цікавага адпачынку... Аднак ёй хапае з галавой мерапрыемстваў, якія праводзяцца ў аграгарадку, напрыклад, сезонныя святы. Зрэшты, і да Бярозы недалёка, а там ёсць і Лядовы палац, і басейн. Дзяўчына яшчэ са школьных часоў прафесійна займаецца пешаходным турызмам. За тры гады знайшла ў Бярозе аднадумцаў, з якімі разам ездзіць на спаборніцтвы.

— У выхадныя абавязкова выбіраюся на рынак: для сабакі і катой трэба набыць корм і сабе нешта прыкупіць, — распавядае Наталля. — А калі адзенне шукаю, то мару і ў Мінск паехаць.

Інфраструктура і ўмовы ў вёсцы дзяўчыну цалкам задавальняюць. «У мяне няма асаблівых патрабаванняў, ды і дамоў у мяне прасценкі, без выгод, — адзначае суразмоўца. — Нядаўна прыехала адна дзяўчына — малады спецыяліст — але ёй не спадабалася, што ў доме на лета адключаюць гарачую ваду. Для мяне такая сітуацыя цалкам нармальна. Выгод няма, затое дом свой. На працу дабіраюся на веласіпедзе. Да Бярозы 10 кіламетраў». Дарэчы, узімку курсіруе аўтобус, аднак улетку да горада Наталля прывыкла дабірацца на спадарожным транспарце: дзяўчыну ўжо ўсе ведаюць, таму і падвозяць.

У вольны ад працы і гаспадаркі час Наталля часта адпачывае разам з сябрамі ці сваякамі на прыродзе. «Нядаўна сустракаліся тут з роднымі — яны ў сталіцы жывуць і мне зайздросцяць. Кажуць — пажывеш тры дні ў Мінску, дык хочацца збегчы з горада ў вёску». Наталля ж проста зрабіла выбар на карысць вёскі. Ці застаецца яна ў Равяцічах назаўжды, пакуль загадваць не будзем, тут ужо як складзецца.

Кацярына РАДЗЮК.
Мінск — Бяроза — Мінск

Перадача жыццёвага досведу калегамі.

(Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар. «43»).

Пасля школы паступіў на спецыяльнасць «Рэжысёр тэатра і кіно» ў Беларускае дзяржаўнае ўніверсітэт культуры і мастацтваў, але на платнае аддзяленне. Вырасціў забраць дакументы, каб не цягнуць грошы з сям'і. Патэлефанаваў маці, сказаў, што «завалілі» на апошнім экзамене. Яна, праўда, такі чалавек — усё правярае. Таму па прыездзе мне яшчэ дасталася на арэхі за падман. Але дарогі назад не было, і я павёз дакументы ў Гродзенскі дзяржаўны каледж мастацтваў на спецыяльнасць «Рэжысёр абрадаў і свят», бо набору на акцёрскае аддзяленне ў той год не было.

Трохгадовае навучанне ў каледжы скончылася, вядома ж, размеркаваннем. І тут хлопцу пашанцавала: на праслухоўванне да выпускнікоў прыехаў рэжысёр Слонімскага тэатра, у якога Раман займаўся ў тэатральнай студыі. Таму пытанне з адпрацоўкай вырашылася проста: хлопец вярнуўся ў свой родны горад, адным махам скінуўшы з плеч тыя шматлікія бытавыя праблемы, з якімі даводзіцца сутыкнуцца большасці «размеркаванцаў». Вярнуўшыся ў Слонім, Раман адразу ж паступіў у сталічную Акадэмію мастацтваў на курс рэжысёра Лі-

дзіі Манакавай. Гэтай выкладчыцай хлопец сапраўды захапляецца, называючы Лідзію Аляксееўну адным з найлепшых настаўнікаў «старой школы». Цяпер ён студэнт 4 курса спецыяльнасці «Акцёр тэатра і кіно».

— Студэнцкае жыццё больш за ўсё запаміналася нейкімі неадукацыйнымі момантамі, — узгадвае хлопец. — Усё ж такі нельга сказаць, што працэс навучання на творчых спецыяльнасцях моцна абцяжарвае — заставалася шмат часу на адпачынак і свае цікавасці. Нават калі прыходзіш непадрахтываны, можна хутка зарыентавацца і правільна адказаць пры дапамозе логікі і агульных ведаў. Выключэнне складалі толькі прадметы нахштальт сацыялогіі, філасофіі і іншыя, якія маюць усюснае дачыненне да будучай працы.

ПЕРШЫ сур'ёзны выхад Рамана на сцэну адбыўся ўжо пасля размеркавання, у Слоніме. Хлопец кажа, што пераход ад навучання да практыкі не стаў для яго вялікай складанасцю: — Я вельмі хутка зразумеў, у чым «соль» работы. Кожны раз, калі ты выходзіш на сцэну, пачынаецца нейкае незразумелае хваляванне. Дыскамфорту няма, ёсць толькі незвычайнае і моцнае задавальненне. Хочацца перажываць гэта зноў і зноў. Напэўна, за гэтае адчуванне я і люблю сваю працу найбольш. З цягам часу, калі выконваеш адну і тую ж ролю, хваляванне прападае. І тады хочацца хутчэй узяцца за новую, каб вярнуць эмоцыі.

З запамінаннем роляў праблем у Рамана ніколі не было. У школе ён вучыў вершы за некалькі хвілін да ўрока, чытаючы іх адзін раз. Цяпер яму таксама дастаткова «прабегчыся» па тэксце, каб запомніць яго слова ў сло-

ва. Адночы сяброўка паставіла эксперымент: узяла стос паперы з тэкстамі ўсіх роляў маладога акцёра (аказалася каля 900 старонак) і пачала наўгад выбіраць рэплікі. Вынік — ніводнай памылкі. Такая неверагодная суперздольнасць распаўсюджваецца толькі на тэксты: Раману вельмі цяжка даецца запамінаць імёнаў, дат і іншай інфармацыі. Хлопец жартуе, што часам забываецца імя сваёй дзяўчыны.

— Напэўна, галоўнае, за што я люблю наш тэатр, — гэта калектыў, — прызнаецца Раман. — Людзі тут падабраліся неверагодныя, гэта да тыхчыцца як трупы, так і адміністрацыі, абслуговага персаналу. А вось некаторыя аднагрупнікі, якія працуюць у іншых тэатрах, кажуць, што вопытныя артысты да іх ставяцца са скепсісам. Я ж выношу шмат новага з нашых стасункаў. Напэўна, менавіта дзякуючы калегам канчаткова вырашыў, што буду выходзіць сваіх дзяцей на беларускай мове. Ды і сам імкнуся да таго, каб перайсці выключна на родную мову ў штотдзённым жыцці.

КАЛІ духоўны бок тэатральнай працы абсалютна задавальняе хлопца, то матэрыяльны, па яго словах, пакідае жадаць лепшага. Самы вялікі заробак Рамана за ўвесь час працы — 3,8 мільёна, а за верасень хлопец атрымаў на мільён менш:

— Грошы пакуль што мала мяне хваляюць. Усё ж я жыву з бацькамі, а гэта значыць, што самая галоўная выдаткі (ежа, жыллё) кладуцца на іх плечы. Але мне ўжо 24 гады, зразумела, што з'язджаць даўно пара. Тым больш што мае адносіны з каханай дзяўчынай павольна перарастаюць у нешта сур'ёзнае. Глебу я рыхтую ўжо цяпер: хачу займацца арганізацыяй свят. Гэта даволі прыбытковая праца, але яна патрабуе пэўнага стартывага капіталу. З сяброўкай збіраем грошы, бо хочам працаваць у пары. Увогуле, практычна ўсе нашы акцёры падпрацоўваюць недзе яшчэ. Але ведаецца, нават малы заробак не псуе агульнага ўражання — я хаджу на працу,

як на свята. Гэта якраз той выпадак, калі работа стала яшчэ і хобі.

А ці ходзіць малады акцёр у тэатр у якасці глядача? Вядома ж, гэта частка навуцальнага працэсу! Падчас жонка свайго візіту ў Мінск Раман абавязкова наведвае тэатр імя Горкага, у тым ліку і з-за таго, што там працуе яго выкладчык па сцэнічным маўленні, папулярны акцёр Сяргей Жбанкоў. Зразумела, што ў спісе інтарэсаў маладога артыста ёсць і кіно. Любімыя акцёры Рамана — Луі дэ Фюнес і Эдзі Мёрфі, творчую манеру якіх ён лічыць уласцівай і для сябе. З сучасных рэжысёраў яму найбольш падабаецца Дарэн Аранофскі, любімыя карціны — «Чорны лебедзь», «Пі». Іншыя хобі — фатаграфія і анлайн-гульні.

— Ёсць у мяне і роля, выконваць якую я люблю больш за астатнія. Яна сапраўды значыць для мяне многае — гэта Адольф Быкоўскі з «Паўлінкі», — смяецца хлопец. — Праўда, я трохі

стаміўся ад вясёлых вобразаў. Увесь час іграю персанажаў, падобных да Быкоўскага, або ўсякіх снегавікоў у дзіцячых спектаклях. Шчыра скажу: даўно мару выканаць ролю якога-небудзь зльдзіна: гэта неяк «развавіла» б мой паслужны спіс.

СЯБРЫ і блізка да працы Рамана ставяцца станоўча. Больш за тое — многія знаёмыя самі зацікавіліся тэатрам дзякуючы яго запрашэнням на спектаклі. Хлопец узгадвае, як першы ж паход яго сяброў на панастаўку з удзелам маладога акцёра абярнуўся штотдзённымі просьбамі знайсці квіток і на наступны раз. Найгоршыя ж эмоцыі ад акцёрскай працы выказвае дзяўчына Рамана — кажа, што хлопцу дораць больш кветак, чым ёй.

— Я асабліва не перажываю з той нагоды, што тэатр сёння быццам бы страчвае сваю папулярнасць. Аматыры гэтага мастацтва знойдуцца заўсёды, і калі вы думаеце, што ў Слонімскай драматычнай не бывае аншлагаў — глыбока памыляецеся. Яны ў нас на кожным спектаклі, а білеты часам распрадаюцца за чатыры гадзіны.

Адказваючы на пытанне аб планах на будучыню, Раман кажа, што галоўная яго задача сёння — сям'я:

— Мая дзяўчына працуе лабаранткай у бальніцы, і вось ёй калегі кажуць: «Ты што, не выходзіць за акцёра, яны ж такія непастаянныя». Вось хачу даказаць, што гэта не так. Пакуль што трэба вырашыць бытавыя пытанні, а ўжо потым буду думаць пра кар'еру. Трэба яшчэ скончыць акадэмію. У любым выпадку, галоўнае — не сядзець на месцы, рухацца. Тады будзе нейкі плён. Хутчэй за ўсё, накіруюся ў кіно, хацелася б паспрабаваць сябе на гэтай ніве. З'язджаць са Слоніма, калі не будзе сур'ёзнай прычыны, не збіраюся. Я ўсім сэрцам люблю гэты горад і ні на што яго не прамяняю проста так.

Яраслаў ЛЫСКАВЕЦ.
Фота Сяргея НІКАНОВІЧА.
Мінск — Слонім — Мінск.

НАШЧАДАК СЛАВЫ АГІНСКІХ...

Бытавыя праблемы «размеркаванцаў» Рамана не закранулі.

Выведаць галоўнае

Дзе падаюць «слёзы настаўніка» і як не стаць лясной нечысцю?

Пра ўсё гэта можна было даведацца на мінскім фестывалі маладых педагогаў

«Мы рады вітаць вас у нашым незвычайным і дзівосным рэстаране для школьнікаў «October». У нас вы можаце паласавалі стравамі з ведаў, уменняў і навыкаў. Калектыў нашых кухараў хоць і малады, але ўжо дастаткова прафесійны для таго, каб задаволіць любячыя вашы гастранамічныя пажаданні. Кухня экзатычная (англійская)... Кухня біялагічная... Кухня гістарычная... Кухня інфармацыйная... Кухня аматарская... І дзіцячая кухня для самых маленькіх...»

Як вы думаеце, дзе можна было пачаставацца спагэці з праліўнога дажджу, дэсэртамі «11 гадоў вучыў, а ўсё роўна нічога не памятаю» і адбіўной «Слёзы настаўніка»? Так пашанцавала толькі ўдзельнікам III Мінскага маладзёжнага фестывалю педагогаў іх ідэй і рашэнняў. Можна не сумнявацца, што вучні маладых педагогаў шмат бы аддалі за тое, каб пабачыць сваіх настаўнікаў у незвычайным амплуа. Самапрэзентацыі камандаў сталі, безумоўна, адной з самых яркіх старонак фестывалю.

У рэстаран «October» запрасіла ўсіх удзельнікаў і гасцей фестывалю каманда педагогаў Кастрычніцкага раёна сталіцы. «Стравы, якія падаюцца вучням, як і веды, могуць быць вострымі, могуць быць незвычайнымі па форме, але, самае галоўнае, каб усе яны былі зроблены па-майстэрску і з любоўю, а яшчэ лепш, каб сам вучань удзельнічаў у прыгатаванні сваёй стравы. І тады засвоена ежа ніколі не адкладзецца ў выглядзе лішніх кілаграмаў».

Хто прыносіць сем удач?

«Максім Паташоў не ведае, хто такі Яўген Трышын, затое Яўген Трышын ведае, хто такі Максім Паташоў». Гэта «фішка» ад каманды педагогаў, якія абаранялі ў асенняй серыі гульні «Што? Дзе? Калі?» гонар сталічнай сістэмы прафесійна-тэхнічнай адукацыі, мае ўсе шанцы пайсці ў народ.

Пытанне да знатакоў ад Рэспубліканскага інстытута прафесійнай адукацыі: «Я твая радасць. Я твой спакой. Я твая крэпасць. Я твая смеласць. Я твае веды. Я твой вопыт. Я тваё дабро. Праз хвіліну вы павінны сказаць, пра што ідзе размова?»

— Нам здаецца, што размова ідзе пра настаўніка...

«Вам невыказна пашанцавала — каманду чакае супермегабліц. Непасрэдна зараз, не раздумваючы, дайце характарыстыку якасцяў сучаснага настаўніка, уласцівых вам самім».

— Крэатыўны, цярплівы, настойлівы, спагадлівы, тактычны, аб'ектыўны, адказны, — не саромеліся хваліць сябе педагогі.

«Згодна з усходняй легендай, гасць прыносіць сем удач, але адну ён забірае з сабой. Хто гэты гасць і што ён забірае з сабой?»

— Мы лічым, што размова ідзе пра настаўніка, які гасцем прыходзіць у жыццё кожнага вучня. Настаўнік дзеліцца з кожным вучнем сваімі радасцю, спакоем, смеласцю, ведамі, вопытам, дае дабро, але пры гэтым набывае вопыт застаецца з ім.

Застацца ў жывых

Будучых педагогаў падчас вучобы пужаюць складанасцямі, з якімі яны сутыкнуцца пры рабоце з вучнямі: майляў, у школах усё зусім па-іншаму. І небяспека падсцерагае на кожным уроку. Студэнтаў кожнага апошняга выпускнога курса называюць... героямі. Героямі, якія адвучыліся і цяпер

будуць вучыць самі. Пяць гадоў. Ім здавалася, што гэта так доўга і так далёка. Але час скончыўся. Напярэдадні 1 верасня яны яшчэ раз сабраліся ноччу разам, каб дамовіцца пра тактыку паводзін і прыгадаць усё, чаму іх вучылі. Будзем спадзявацца, што яны справяцца...

«Сябры, заўсёды трэба заставацца прафесіяналамі!», — гучыць істэрычны голас маладой настаўніцы, якая вось-вось страціць ад страху прытомнасць.

Каманда педагогаў Заводскага раёна (дарэчы, адзіная з усіх камандаў) цалкам правяла сваю самапрэзентацыю на беларускай мове і абсалютна заслужана атрымала шквал авацый у зале.

А далей ад каманды педагогаў Фрунзенскага раёна сталіцы гучаць «дасье» на маладых педагогаў у стылі кінастужкі «17 імгненняў вясны»: «Настаўніца рускай мовы Вікторыя Уладзіміраўна — інтэлігентная, выхаваная, валодае добрымі манерамі. Зрэдку паддаецца паніцы...»

«Марына Аляксандраўна — настаўніца біялогіі. Вельмі романтичная і адчувальная. Працуючы ў школе, пазбавіцца ад фобіі павукоў і нават пачне весці гурток па вязанні «Павучок».

«Настаўніца географіі Галіна Якаўлеўна. Стрэсаўстойлівая, непапраўная аптымістка, любіць арганізоўваць паходы».

— Сябры, трэба бегчы... І бегчы трэба ў лес... Там нас ніхто не знойдзе...

«Свабодная пачвара балотная»

«Я вадзяны, я вадзяны. Але я не адразу быў такі. Я быў калісьці «інфарматык», рашаў кучу паскалеўскіх задачак. Эх, жыццё маё — «сістэмнік», ды ну яго... на «Яндэкс»

«Цяпер я свабодная пачвара балотная. Не трэба мне ў школу, не трэба мне ў клас...»

Педагогі Кастрычніцкага раёна сталіцы: «Патрымайце, калі ласка, Сёмачку. Ён не ўкусіць...»

«Інтэлігентная, выхаваная, валодае добрымі манерамі. Зрэдку паддаецца паніцы...»

«Вось жыў я, жыў на белым свеце, быў студэнтам. Але пяць гадоў праляцелі хутка, і апынуўся я ў пекле... Не сплюшчвай начамі я вачэй, а справы ўсе — тэрміновыя... І страчуй да паўночы планы паўрочныя, перастаў я піць і есці, спаць і весяліцца, і, нарэшце, у

Што адразу кідалася ў вочы на фестывалі, дык гэта дастаткова вялікая колькасць сярод яго ўдзельнікаў педагогаў-мужчын. Шчыра кажучы, гэта не зусім характэрна для нашых школ.

«Жыла-была пустая галава». «Эвалюцыя» чалавечага мозга ад педагогаў Партизанскага раёна, г. Мінска.

Кашчэя Бессмяротнага я ператварыўся...» Казку пра «беглых» настаўнікаў, якім больш спадабалася быць лясной нечысцю, прэзентавала на сцэне каманда маладых педагогаў Маскоўскага раёна сталіцы.

А вось каманда педагогаў Заводскага раёна (дарэчы, адзіная з усіх камандаў) цалкам правяла сваю самапрэзентацыю на беларускай мове і абсалютна заслужана атрымала шквал авацый у зале:

«У год гасціннасці кожным словам будзем вітаць вас на роднай мове. Нядаўна, сябры, мы гасцей сустракалі, для гасцяў цікава добрых хлеб выпякалі. Зараз і вам свежы хлеб спячым, сем поспехаў мы туды пакладзём. Пакаштуйце, а калі што не так, то даруйце...»

Быць педагогам — здорава!

Што адразу кідалася ў вочы на фестывалі, дык гэта дастаткова вялікая колькасць сярод яго ўдзельнікаў педагогаў-мужчын. Шчыра кажучы, гэта не зусім характэрна для нашых школ. Нават самыя «вопытныя» ўдзельнікі фестывалю, якія прыехалі ўжо трэці раз, заўважылі, што мужчыны істотна паболела. Добра было б, каб яны ў сістэме адукацыі яшчэ і затрымаліся...

— Шчыра кажучы, не думаю, што ў школе можа быць так добра. Мiane ўсё задавальняе, — прызнаецца настаўнік фізікі з баранавіцкай гімназіі № 5 Андрэй Любас.

— А я вось думаю: што адбываецца з дзецьмі? Чаму ў першым класе ўсе яны так імкнучца ў школу, а да 11-га неверагодна стамляюцца? — задаецца зусім не рытарычным пытаннем настаўнік гісторыі з Бабініцкай сярэдняй школы Віцебскага раёна Аляксандр Прохараў.

Будзем спадзявацца, што маладыя педагогі знойдуць адказ на гэтае пытанне. І што адзінаццацікласнікі не будуць здзіўляцца таму, што іх маладыя настаўнікі прыйшлі ў школу свядома, бо не бачаць сябе ні ў якой іншай сферы. Таму, што педагогіка была іх марай і стане справай іх жыцця. Адна з удзельніц фестывалю заўважыла, «што людзі, якія разважаюць пра непрэстыжнасць прафесіі педагога, не маюць ніякага ўяўлення пра тое, якое задавальненне ад нашай работы мы атрымліваем». А таму задача маладога педагога — на ўласным прыкладзе даказаць вучням, што быць педагогам проста здорава. Бо каму хутчэй павераць выпускнікі? Вядома, сваім маладым настаўнікам...

Надзея НІКАЛАЕВА. Фота аўтара.

Настольны «Жываніс»

Студэнцкія крамзолі — на міжнародны ўзровень!

Беларусь упершыню ўзяла ўдзел у міжнародным конкурсе студэнцкай крамзаніны

Red Bull Doodle Art — гэта конкурс на лепшыя малюнкi сярод моладзі, якія былі створаны на лекцыях ручкай або алоўкам. Але цяпер непрызнаныя геніі, якія раней былі вымушаны хаваць сваю графіку ў канспектах або пакідаць малюнкi на сталах у вучэбных аўдыторыях без подпісу (каб пазбегнуць пакарання), атрымалі магчымасць выставіць сваё мастацтва на ўсеагульны агляд.

Сёлета ў праекце ўзялі ўдзел каля 40 краін і больш як 40 тысяч удзельнікаў. Беларусы загрузілі на афіцыйны сайт конкурсу каля сотні сваіх работ. Падзяліцца сваім «шэдэўрам» мог любы студэнт, які прызвычаўся бавіць час на лекцыях за маляваннем.

Mabby Trivino, Філіпіны.

Найлепшыя работы, выбраныя па выніках галасавання ў сацыяльных сетках, былі прадстаўлены на аднадзённай нацыянальнай выставе, дзе любы гасць меў магчымасць далучыцца да стварэння вялізнага «калектыўнага дудла», а таксама паўдзельнічаць у іншых мастацкіх конкурсах, такіх, напрыклад, як дудл-бітва.

Работа студэнткі гуманітарнага факультэта БДУ Дар'і Кузьменкі.

Фінал міжнароднага конкурсу Red Bull Doodle Art прайшоў у Кейптаўне, куды ад Беларусі паляцела фантазіяная работа Яны Мазуркевіч. Дарэчы, конкурс праводзіўся ўжо сёмы раз, але глабальная выстава работ-пераможцаў ад кожнай краіны была арганізавана ў першы раз у сталіцы дызайну ўпершыню. А перамога сёлета дасталася прадстаўніку Індыі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

Ну і ну!

ЗА ПЕСНЮ ПРА СЕКС — ШТРАФ

Некалькіх брытанскіх студэнтаў аштрафавалі пасля таго, як на вечарыне першакурснікаў яны праспявалі фрывольную песню.

Іх зняла трэцякурсніца таго ж універсітэта, якая пажадала застацца ананімнай. Свой учынак дзяўчына патлумачыла тым, што ёй было непрыемна слухаць жанчынаненавісніцкія куплеты на працягу цэлага тыдня. Зняты матэрыял яна перадала ў студэнцкі часопіс, які затым апублікаваў відэа ў сваім акаунце на YouTube. Памер штрафу для кожнага са студэнтаў склаў 150 фунтаў стэрлінгаў, або 240 долараў.

Прадстаўніца Нотынгемскага ўніверсітэта заявіла, што маладыя людзі былі аштрафаваны ў адпаведнасці з дысцыплінарным кодэксам для студэнтаў. Расследаванне выясла разам са студэнцкім саюзам. Па словах прэзідэнта саюза, нянавісці да жанчын не месца ў навучальнай установе. Між іншым, на скандальным відэа прысутнічаюць і некалькі прадстаўнікоў студэнцкага саюза...
Надзея НІКАЛАЕВА.

Разумнікі

НА СІАЮЗНАЙ АЛІМПІАДЗЕ
НАШЫ — ЛЕПШЫЯ

У Смаленску прагучаў фінальны акорд алімпіяды школьнікаў Саюзнай дзяржавы «Расія і Беларусь: гістарычнае і духоўнае адзінства».

У заключным туры алімпіяды ўзялі ўдзел прадстаўнікі ўсіх рэгіёнаў Беларусі, горада Мінска і 22 рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі — усяго 178 удзельнікаў (48 беларускіх і 130 расійскіх школьнікаў).

Абсалютным пераможцам алімпіяды, як і ў папярэднія гады, зноў стаў прадстаўнік Беларусі — вучань сталічнай гімназіі №27 Цімафей Пракапенка. У камандным заліку перамагла каманда Ліцэя БДУ. Другое каманднае месца — у старшакласнікаў Мінска, а трэцяе месца падзялілі паміж сабой зборныя Магілёўскай, Віцебскай і Гомельскай абласцей.

Праграма правядзення заключнага этапу алімпіяды ўключала правядзенне двух абавязковых тураў: напісанне сачынення і выкананне комплекснай работы па рускай мове і літаратуры. У школьнікаў была магчымасць паўдзельнічаць і ў творчых конкурсах: рытарычнага майстэрства, конкурсе знатакоў і выразнага літаратурнага чытання. Ацэньвалі ўдзельнікаў выкладчыкі вышэйшых навучальных устаноў Беларусі і Расіі.

Дыпламамі I ступені былі ўзнагароджаны 13 беларускіх і 4 расійскія школьнікі, дыпламамі II ступені — 14 беларусаў і 9 расіянаў, а дыпламамі III ступені — 8 беларусаў і 29 расійскіх удзельнікаў.

Надзея НІКАЛАЕВА.

<p>ОАО «Управляющая компания холдинга «МИНСКИЙ МОТОРНЫЙ ЗАВОД» совместно с ООО «Центр реализации недвижимости» (Организатор аукциона)</p>
<p>18 ноября 2014 года ПРОВОДИТ ПОВТОРНЫЙ ОТКРЫТЫЙ АУКЦИОН ПО ПРОДАЖЕ ОБЪЕКТОВ НЕДВИЖИМОГО ИМУЩЕСТВА (физкультурно-оздоровительного и спортивного назначения).</p>
<p>Аукцион состоится 18 ноября 2014 года в 11.00 по адресу: Минск, ул. Ваупшасова, 4. Более подробную информацию об аукционе можно узнать в №188 (27798) газеты «Звезда» от 03 октября 2014 года, а также по следующим контактным данным: ООО «Центр реализации недвижимости»: Минск, просп. Независимости, 117А, 12 этаж. Тел. (+375 17) 385 24 65, e-mail: Osipov_ivan@uniter.by</p>

УНП 190415582

<p>Отдел принудительного исполнения управления главного управления юстиции Витебского облисполкома ИНФОРМИРУЕТ о том, что в объявлении, опубликованном 01 ноября 2014 года учреждением «Редакция газеты «Звезда», о проведении торгов по реализации недвижимого имущества, принадлежащего ОАО «Электромонтажник-38», начальную стоимость лота следует читать 516 200 000 рублей.</p>
--

УНП 300002505

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

<p>Наименование (описание) имущества и его стоимость</p>	<p>Лот № 1. Автомобиль ВАЗ 21214, регистрационный номер 8053 ВЕ-2, 2006 года выпуска, в рабочем состоянии, стоимостью 16 184 800 белорусских рублей. Лот № 2. Автомобиль УАЗ 3962, регистрационный номер 6556 АТ-2, 1999 года выпуска, в нерабочем состоянии, стоимостью 11 052 800 белорусских рублей. Лот № 3. Автомобиль САЗ 3507, регистрационный номер 1160ВТР, 1991 года выпуска, в нерабочем состоянии, стоимостью 17 738 400 белорусских рублей</p>
<p>Собственник (владелец) имущества</p>	<p>ОАО «Глубокская птицефабрика» (УНП 300019583)</p>
<p>Наличие обременений</p>	<p>Отсутствуют</p>
<p>Местонахождение (адрес) имущества</p>	<p>Витебская область, Глубокский район, д. Марцебылино, мех. двор предприятия</p>
<p>Место (адрес), дата и время проведения торгов</p>	<p>27.11.2014 в 11.00 г. Витебск, ул. Правды, 32, каб. 318</p>
<p>Справочная информация об организаторе торгов</p>	<p>Управление принудительного исполнения ГУЮ Витоблисполкома, 210101, г. Витебск, ул. Правды, д. 34 www.vitebskjust.gov.by Судебный исполнитель Ходуныкин Сергей Сергеевич, тел./факс (80212) 60 69 90, начальник отдела Бураков Игорь Вячеславович, тел. (80212) 60 09 75</p>
<p>Условия и порядок проведения торгов</p>	<p>Лицо, желающее принять участие в торгах, до начала торгов обязано: 1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии препятствий для приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества (по каждому лоту) на депозитный счет управления принудительного исполнения ГУЮ Витоблисполкома № 3642903001037 в ф-ле 200 ОАО «АСБ Беларусбанк», код 635, УНП 300002505, не позднее 15.00 26.11.2014 г. Минимальная величина первого шага — 5% от первоначальной стоимости лота. В соответствии с частью 3 статьи 401 Хозяйственного процессуального кодекса Республики Беларусь возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется покупателем имущества. Более подробную информацию можно получить на сайте Главного управления юстиции Витебского облисполкома www.vitebskjust.gov.by.</p>

УНП 100122726

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

<p>Наименование (описание) имущества и его стоимость</p>	<p>Лот № 1 Объект недвижимости — капитальное строение с инвентарным номером 250/С-26420, расположенное по адресу: Витебская область, г. Полоцк, ул. Гагарина, д. 36, площадь — 587,9 кв.м, назначение — административно-бытовой корпус, наименование — административно-бытовой корпус, начальная стоимость лота 988.000.000 белорусских рублей. Лот № 2 Объект недвижимости — капитальное строение с инвентарным номером 250/С-29233, расположенное по адресу: Витебская область, г. Полоцк, ул. Криничная, д. 4, площадь — 495,9 кв.м, назначение — здание многофункциональное, наименование — здание ремонтной мастерской, начальная стоимость лота 709.000.000 белорусских рублей. Лот № 3 Объект недвижимости — капитальное строение с инвентарным номером 250/С-29231, расположенное по адресу: Витебская область, г. Полоцк, ул. Криничная, д. 4, площадь — 504,4 кв.м, назначение — здание специализированное для ремонта и технического обслуживания автомобилей (в т.ч. автомобильные заправочные и газонаполнительные станции), наименование — здание мастерской, начальная стоимость лота 738.000.000 белорусских рублей</p>
<p>Собственник (владелец) имущества</p>	<p>Витебская область. Право хозяйственного ведения, правообладатель: Дочернее коммунальное строительное унитарное предприятие «Полоцкая СПМК-36», УНП 300075137, юридический адрес: Витебская область, г. Полоцк, ул. Шенягина, д. 52</p>
<p>Местонахождение имущества</p>	<p>г. Полоцк. По всем вопросам, касающимся осмотра имущества, обращаться к директору ДКСУП «Полоцкая СПМК-36» Кандыбо Владимиру Степановичу (раб. тел. 80214-42-22-66, т.м. 8029-713-66-35).</p>
<p>Наличие обременений</p>	<p>Нет</p>
<p>Место (адрес), дата и время проведения торгов</p>	<p>Отдел принудительного исполнения управления принудительного исполнения главного управления юстиции Витебского облисполкома, г. Витебск, ул. «Правды», 32, 25 ноября 2014 года в 11.00</p>
<p>Справочная информация об организаторе торгов</p>	<p>Отдел принудительного исполнения управления принудительного исполнения главного управления юстиции Витебского облисполкома, 210029, г. Витебск, ул. «Правды», д. 32, каб. 316. Судебный исполнитель Колядко Александр Михайлович, тел. (0212) 60 00 92. Начальник отдела Бураков Игорь Вячеславович, тел. (0212) 60 09 75</p>
<p>Условия и порядок проведения торгов</p>	<p>1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии препятствий для приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества на депозитный счет управления принудительного исполнения главного управления юстиции Витебского облисполкома № 3642903001066 филиала № 200 — Витебского областного управления ОАО «АСБ Беларусбанк», код 635, УНП 300002505 не позднее 14.00 24 ноября 2014 года. Минимальная величина первого шага торгов — 5% стоимости лота. В соответствии с пунктом 1 Указа Президента Республики Беларусь от 05.05.2009 № 232 «О некоторых вопросах проведения аукционов (конкурсов)» возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется участником, выигравшим торги.</p>

ОБЪЯВЛЕНИЕ О ТОРГАХ

<p>Наименование (описание) имущества и его стоимость</p>	<p>Лот № 1. Объект недвижимости — капитальное строение с инвентарным номером 250/С-27164, расположенное по адресу: Витебская область, г. Полоцк, ул. Гагарина, д. 36, площадь — 427,3 кв.м, назначение — здание административно-хозяйственное, наименование — административное здание, начальная стоимость лота 541.700.000 белорусских рублей.</p>
<p>Собственник (владелец) имущества</p>	<p>Витебская область. Право хозяйственного ведения, правообладатель: Дочернее коммунальное строительное унитарное предприятие «Полоцкая СПМК-36», УНП 300075137, юридический адрес: Витебская область, г. Полоцк, ул. Шенягина, д. 52</p>
<p>Местонахождение имущества</p>	<p>г. Полоцк. По всем вопросам, касающимся осмотра имущества, обращаться к директору ДКСУП «Полоцкая СПМК-36» Кандыбо Владимиру Степановичу (раб.тел. 80214-42-22-66, т.м. 8029-713-66-35).</p>
<p>Наличие обременений</p>	<p>Залог ОАО «Белвнешэкономбанк»</p>
<p>Место (адрес), дата и время проведения торгов</p>	<p>Отдел принудительного исполнения управления принудительного исполнения главного управления юстиции Витебского облисполкома, г. Витебск, ул. «Правды», 32, 25 ноября 2014 года в 14.00</p>
<p>Справочная информация об организаторе торгов</p>	<p>Отдел принудительного исполнения управления принудительного исполнения главного управления юстиции Витебского облисполкома, 210029, г. Витебск, ул. «Правды», д. 32, каб. 316. Судебный исполнитель Колядко Александр Михайлович, тел. (0212) 60 00 92. Начальник отдела Бураков Игорь Вячеславович, тел. (0212) 60 09 75</p>
<p>Условия и порядок проведения торгов</p>	<p>1. Подать письменную заявку на участие в торгах и дать подписку об отсутствии препятствий для приобретения имущества, предусмотренных законодательством. 2. Внести задаток в размере 10 процентов от стоимости имущества на депозитный счет управления принудительного исполнения главного управления юстиции Витебского облисполкома № 3642903001066 филиала № 200 — Витебского областного управления ОАО «АСБ Беларусбанк», код 635, УНП 300002505 не позднее 14.00 24 ноября 2014 года. Минимальная величина первого шага торгов — 5% стоимости лота. В соответствии с пунктом 1 Указа Президента Республики Беларусь от 05.05.2009 № 232 «О некоторых вопросах проведения аукционов (конкурсов)» возмещение затрат на организацию и проведение торгов осуществляется участником, выигравшим торги.</p>

Филиал «ЦЕНТР БЕЛТЕХИНВЕНТАРИЗАЦИЯ»
РУП «ЖИЛКОММУНТЕХНИКА»
ИЗВЕЩАЕТ О ПРОВЕДЕНИИ АУКЦИОНА

<p>ЛОТ № 1 • Капитальное строение (здание управления рынком) с инв. номером 410/С-24502, общей площадью 59,6 кв.м, расположенное по адресу: г. Волковыск, ул. Фабричная, 18Б на земельном участке с кадастровым номером 420850100001010192, площадью 0,0127 га. Начальная цена продажи 145 084 800 рублей с учетом НДС. Шаг аукциона 7 254 240 рублей. Размер задатка 4 352 544 рубля.</p>
<p>Правообладателем имущества является Гродненское областное потребительское общество. Организатор торгов — Филиал «Центр Белтехинвентаризация» РУП «Жилкоммунтехника», г. Гродно, ул. Дзержинского, 40-17а. Договор купли-продажи заключается не позднее 5 (пяти) рабочих дней с момента подписания протокола аукционных торгов. Условия оплаты определяются по согласованию Победителя торгов с Собственником имущества при заключении договора купли-продажи. Номер р/с Организатора торгов для перечисления задатка: р/с 3012105618108 в бел. рублях в Региональной Дирекции № 700 ОАО «БПС-СберБанк», код 369, УНП 102353509.</p>
<p>Аукцион состоится 12 декабря 2014 г. в 11.00 по адресу: г. Волковыск, ул. Брестская, 32. Срок подачи документов до 17 часов 10 декабря 2014 г. по адресу: г. Гродно, ул. Дзержинского, 40-17а. Доп. информация по тел.: 8(0152)74-41-36, 60-20-44.</p>

УНП 590959404

ИЗВЕЩЕНИЕ
о проведении 17 ноября 2014 г.
повторных торгов с условиями
по продаже единым предметом торгов
имущества, принадлежащего
ОАО «ИНТЕГРАЛ» — управляющая
компания холдинга «ИНТЕГРАЛ»

<p>Предмет торгов (сведения о продаваемом имуществе)</p>	<p>Изолированное помещение с инвентарным номером 500/D-708120685 общей площадью 1892,2 кв.м, расположенное по адресу: г. Минск, ул. Казинца, 121А/9-3 (назначение — производственное помещение; наименование — помещение энергокорпуса (площадка № 2); Изолированное помещение с инвентарным номером 500/D-708120683 общей площадью 9,5 кв.м, расположенное по адресу: г. Минск, ул. Казинца, 121А/9-1 (назначение — складское помещение; наименование — кладовая).</p>
<p>Сведения о продавце</p>	<p>ОАО «ИНТЕГРАЛ» — управляющая компания холдинга «ИНТЕГРАЛ», г. Минск, ул. Казинца, 121А, к. 327</p>
<p>Сведения об организаторе торгов</p>	<p>УП «Минский городской центр недвижимости», г. Минск, ул. К. Маркса, 39, к. 10</p>
<p>Начальная цена предмета торгов (без учета НДС)</p>	<p>9 890 680 000 белорусских рублей</p>
<p>Сумма задатка</p>	<p>989 000 000 белорусских рублей</p>
<p>Условие торгов</p>	<p>Победитель торгов (покупатель) в течение 3 рабочих дней со дня проведения торгов оплачивает организатору аукциона вознаграждение за его организацию и проведение, включающее затраты на организацию и проведение результативного аукциона, в размере двух процентов от цены продажи предмета торгов, указанной в протоколе о результатах аукциона.</p>

Торги проводятся в соответствии со ст.ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества, принадлежащего ОАО «ИНТЕГРАЛ» — управляющая компания холдинга «ИНТЕГРАЛ», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона, внесшие задаток, а также представившие организатору торгов следующие документы: заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц и индивидуальных предпринимателей); копию устава (для юридических лиц); копию платежного документа о внесении задатка; документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица; а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции № 700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проходят в форме открытого аукциона с условиями на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае, если торги признаны несостоявшимися в силу того, что заявление на участие в них подано только одним участником или для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (покупателю) при его согласии по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи. По согласованию с продавцом возможна рассрочка платежа.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) заключается в течение 5 рабочих дней со дня проведения аукциона.

Торги проводятся 17 ноября 2014 года в 15.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукционов. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 05.11.2014 по 13.11.2014 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам — до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017) 327-48-36, (017) 327 40 22 (УП «Минский городской центр недвижимости»).

Утерянные представительствам Белгосстраха по Партизанскому району г. Минска бланки страховых полисов по добровольному страхованию от несчастных случаев и болезней на время поездки за границу формы 2РН, 2РП серии БЛ № 0559794 считать недействительными. УНП 100122726

Друквеццаў «Маладосці»

Алена ПАПКО

(УРЫВАК З АПОВЕСЦІ)

ХУТАРСКАЯ ДАЧКА

Дарога праз лес вілася тонка пратаптанай сцэжкай, ледзь прыкметнай здалёк. Дзяўчаты міналі сосны, разгалістыя елкі, абсыпаныя снегам. Дзе-нідзе з зямлі тырчала сухое голле малінніку ды ажын. А навокал панавала цішыня.

— Няма сіл больш ісці, — Жанна спынілася, тупаючы нагамі.

— Больш за палову прайшлі, яшчэ крыху, — падбадзёрывала Зося, мацней захутаўшыся ў шаль, і пажартавала: — Пралескі будзем на зваротнай дарозе шукаць. Ведаеш, колькі іх пад снегам! Вернемся ў вёску з кветкамі — усе дзіву дадуцца!

Жанна нічога не адказала. Пасярод пратаптанай дарогі стаяў магутны дуб, у тры абхватывы. Сапраўдны цуд прыроды. Гэта дрэва было гонарам вёскі. Вучоныя падлічылі, што яму каля пяцісот гадоў, таму многія вясцоўцы называлі яго «старым дзядком». Заставалася яшчэ некалькі метраў — і яны з Жаннай убачаць леснічоўку, абсаджаную бярозамі. Тут яны з бабуляй заказвалі летась дровы.

Каля леснічоўкі злосна забрахаў сабака. Жанна здрыганулася.

— Што з табой? — вырвалася ў Зосі, але і ёй зрабілася не па сабе.

— Глядзі.

Да леснічоўкі, азіраючыся, крочылі двое ў чорным адзенні.

— Я іх не ведаю, — баязліва прамовіла Жанна. — Не тутэйшыя яны.

— Ды мала хто сюды прыйсці можа... — Зосі здавалася ўсё такім простым, што хваляванне сяброўкі яна лічыла неапраўданым. — Можа, яны па дошкі прыйшлі. Давай крыху пачакаем.

А незнаёмцы тым часам падышлі да леснічоўкі. Упэўніўшыся, што вакол нікога няма, дасталі з-пад плашчоў стрэльбы і схаваліся за сцяною. Сабака рваўся з прывязі,

брахаў, папярэджаючы пра чужых у лесе. Але на яго брэх ніхто не выходзіў з леснічоўкі. Можа, нікога не было?

Незнаёмцы падышлі да дзвярэй. Адзін з іх, вышэйшы ростам, кіўнуў галавою свайму сябру... Той ужо хацеў адчыніць дзверы, як раптам яны самі адчыніліся, і на парог выйшаў Сцяпан. Не паспеў ён апамятацца, як незнаёмцы схавалі яго і пацягнулі ў леснічоўку. Сцяпан вырываўся, але быў бяссільны супраць іх моцы. Ён стукнуў аднаго па твары так, што той заенчыў ад болю, але хутка і сам быў кінуты на падлогу. З носа пацякла кроў.

— Можа, прыкончым яго? — спытаў бандыт, наставіўшы на Сцяпана стрэльбу.

— Не, гэта не той.

Сёння ў леснічоўцы Сцяпан застаўся за дзяджурнага, бо дзядзюку Міхайлу спешна выклікалі нарыхтоўваць дровы. Туды павінен быў пайсці ён, Сцяпан, але галоўны ляснік — Анатоль Цвіркун, бацька Жанны, — вырашыў чамусьці па-іншаму.

— Падымайся, — крыкнуў злосна бандыт.

Сцяпан падняўся з падлогі. Усё цела балела. Страшэнна ныла рука, на якую ён упаў.

— Чаго вам трэба? — злосна працадзіў скрозь зубы хлопец і ўзняў поўныя гневу вочы на бандытаў.

— Юрася ведаеш? — спытаў другі бандыт.

— Адказвай хутчэй! У нас мала часу. Дзе ён?

Сцяпан задумаўся. Ніякага Юрася сярод леснічоў не было.

— Першы раз чую, — Сцяпан адмоўна пакруціў галавою. — А гэта імя ці прозвішча?

— Прыкрываць будзеш? — раззлаваўся першы і стукнуў Сцяпана прыкладам стрэльбы па спіне. Хлопец упаў на калені. Адчуў холад драўлянай падлогі і подых смерці. Яна ўжо чакала яго за той сцяною, працягвала свае рукі,

Алена Папко нарадзілася, жыве і працуе ў вёсцы Сакалова Бярозаўскага раёна. Піша таксама пра вёску. Хоць, мяркуючы па прафесіі (настаўніца нямецкай і англійскай моў), яна як быццам павінна «глядзець на Захад» і пісаць пра... Прынамсі, падзеі яе аповесці маглі б разгортвацца не на хутары. Але яны разгортваюцца менавіта там. І вельмі цікава разгортваюцца...

каб забраць да сябе. Некалькі хвілін — і ён паўстане перад ёю. Сцяпан падняў галаву і кінуў абьяквы позірк на зламаўнікаў, быццам папракаў іх: «За што вы мяне так? Лёс адняў каханне, пакінуўшы на сэрцы папялішча, а вы хочаце забраць жыццё. Не, не атрымаецца...»

Ягоны позірк упаў на вінтоўку, што стаяла каля сцяны. Трэба было толькі дацягнуцца да яе, ухапіцца рукамі — і... Але апошнія словы прагучалі, быццам прысуд:

— Успомніў? Калі хочаш, мы дапаможам табе. Ён у Маскву часта ездзіць. Апошняя такая паездка магла скончыцца для яго вельмі трагічна. Не аддаў ён нам грошы — падмануў. Вяртлявы такі. Але і мы не дурні. Знайшлі. Калі табе жыць хочацца, дык кажы, дзе ён?

Цяпер усё стала на свае месцы. Яны шукалі Анатоля Цвіркуна. Зразумела, чаму ён настаў на сённяшнім дзяджурстве Сцяпана. Вось жа паскуднік... Сваю шкуру ратуе за кошт іншага жыцця. А яшчэ ўсміхаўся яму раніцай...

Але іншага выйсця не было — усё роўна не пакінуць жывым. Бывай, маці. Бывай, Зося...

Бандыты чакалі. Адзін з іх нават закурыў ад злосці. Попел з цыгарэты сыпаўся на падлогу, на боты...

— Маўчыш, значыцца... Помнік за мужнасць паставяць ды медаль уручаць — толькі пасмяротна.

Гэта была апошняя хвіліна для роздзума: Сцяпан штурхнуў бандыта, што стаяў бліжэй, і рынуўся за вінтоўкай. Ён добра памятаў, як схавіць яе рукамі, нацэліўшы на правадыра, але пачуўся стрэл. Сцяпан адчуў пад сабою халодную падлогу — і праваліўся ў небыццё.

Бандыты выскачылі з леснічоўкі, нават не схававшы стрэльбы, і пабеглі прэч, не звяртаючы ўвагі на брэх сабакі. Над лесам нависла цішыня...

* * *

У пакоі гарэлі свечкі... Ля ложка Сцяпана моўчкі сядзела Еўдакія і, падлёршы галаву рукой, глядзела на сына. Многа гора легла на плечы

гэтай жанчыны за апошні час: месяц таму памёр муж, цяпер васьм сын... Словы доктара не змаглі суцешыць яе чулае сэрца: можа, выживе, а можа... Пра апошняе думаць не хацелася. І трэба было ж у той дзень адпусціць яго на працу! Як быццам адчувала, што нядобрае здарыцца. Добра, што тых бандзюг завілі. Больш не будуча прыносіць шкоду. І была б прычына! Ды не, з-за некалькіх каляровых паперак. Еўдакія правяла рукою па валасах сына.

— Бедныя ты мой, — ціха шаптала яе вусны. — Благі табе лёс дастаўся. Такі малады, і трэба ж так здарыцца...

Лекі мала дапамагалі, а дактары толькі разводзілі рукамі, але абнадзейвалі. Сцяпан... Даражэнькі сыноч... Нават ноччу было цяжка прымусяць сябе заснуць. Сцяпан расплюшчваў вочы, але праз некалькі хвілін упадаў у забыццё. Ці пазнаваў ён маці? Яго вочы глядзелі на яе, быццам праз шкло. Пачуўся грук у дзверы. Еўдакія выбегла на веранду — перад ёю стаяла жонка Анатоля Цвіркуна.

— Сцяпан твой як? — нервова спытала Вольга.

Еўдакія пакруціла галавою. Вельмі цяжка было схваць слёзы, не расплакацца пры гасці.

— Здарылася што?

— Вінавата я перад табою... — Вольга з сорамам апусціла вочы.

— Вольга, што ты такое гаворыш?.. Толькі я вінаватая ў тым, што не зберагла сваё дзіця. Ты тут пры чым?

— А пры тым, што грэх гэты на маёй сям'і ляжыць! Не па Сцяпана твайго прыходзілі, а па мужа майго, Таліка. Каторы дзень ужо пануры ходзіць. Галаву апусціць ды маўчыць. У вочы баіцца глядзець. Думаю, штосьці тут не так. А ўчора ён мне ўсё і раскажаў. Гэтыя людзі да яго яшчэ ў Маскве прычапіліся, грошы патрабавалі. А Талік жа хітры. Не аддаў... Вось яны адпомсціць і прыехалі.

Для Еўдакіі гэта было нечаканасцю. Але яна моўчкі дастала з печы хустку і накінула на плечы.

— Еўдакія, як хочаш мяне выгнаць, дык я не пакрыўджуся.

— А ў чым ты вінаватая? Няма чаго мужыка свайго абараняць. Ён усё жыццё толькі і робіць, што хаваецца за твае плечы, — у адказ бразнулі дзверы.

Холад адчуваўся паўсюль, нягледзячы на тое, што ў хаце было цёпла. Еўдакія таропка схавіла кажушок і выбегла за ваколіцу.

Яна пойдзе да старой Хведарэвічыхі... Будзе прасіць яе дапамагчы. Калі спатрэбіцца, дык і на калені перад ёю ўпадзе...

Вось ужо і яе хата. Шэрыя веснікі, якія старшыня калгаса абьяцаў адрамантаваць. Зайсці ці вярнуцца?.. Але раптам яна дапаможа Сцяпану? Любоў да сына ўзяла верх над яе сумненнем. Жанчына націснула на клямку дзвярэй.

Каго-каго, а Еўдакію Крэўдзіч убачыць у сваёй хаце Аўдоцця не думала...

Свая роля

ШМАТ ЧЫТАЕШ? ІДЗІ Ў КЛУБ!

Пра начныя клубы, якія па пятніцах наведваюць прыхільнікі шумнага адпачынку, ведаюць усе. Але ў сталіцы ёсць яшчэ адно месца, дзе ў апошні дзень працоўнага тыдня бывае гэтак жа шумна. Толькі там гучыць не музыка, а галасы людзей, якім падабаецца чытаць кнігі па ролях. Ці тых, каму ёсць што сказаць пры абмеркаванні таго ці іншага літаратурнага твора. Гаворка пойдзе, як вы зразумелі, пра кніжны клуб.

Яго можна параўнаць з літаратурнымі кавярнямі, дзе наведвальнік можа выпіць кубачак кавы, сустрэцца з пісьменнікам або рэжысёрам. Для аматараў вершаў арганізуюць паэтычныя вечары. Для тых, каму бліжэй проза, у кніжным

клубе часта ладзяць абмеркаванні твораў сучаснай ці класічнай літаратуры. Практикуецца і вышэйзгаданае чытанне па ролях: напрыклад, нядаўна наведвальнікам далі магчымасць стаць на некаторы час героямі п'есы Агаты Крысці «Пастка». Мы пагутарылі з арганізатаркай і вядучай кніжнага клуба Наталі Барабоскінай.

— Наша мерапрыемства актуальнае, у яго дакладна ёсць свае прыхільнікі. Размаўляць пра кнігі, абмяркоўваць і разважаць, заво-

дзіць знаёмствы з новымі людзьмі і проста атрымліваць асалоду ад атмасферы літаратурнай кавярні — гэта ўсё аказалася вельмі важным і патрэбным маладым людзям, — распавяла суразмоўца.

— **Асноўныя наведвальнікі кніжнага клуба — гэта...**

— Моладзь ва ўзросце ад 17 да 30 гадоў. Прычым дзяўчаты і хлопцы колькасць прыкладна аднолькавая, а часам мужчын аказваецца нават больш. Клубам цікавацца і людзі старэйшага ўзросту (30-40

і нават 50-60 гадоў), але, напэўна, плячоўка антыкаварні «Дом Фішара», на якой праходзяць нашы мерапрыемствы, іх адпужвае. Хоць мы запэўніваем, што чакаем у клуб аўдыторыю ўсіх узростаў. Было б вельмі цікава пачуць на абмеркаванні якой-небудзь кнігі чалавека з жыццёвым вопытам, пагутарыць ці нават паспрачацца з ім. Мы часта спрачаемся на абмеркаваннях, і яшчэ я!

— **Які фармат правядзення творчых вечароў вы лічыце самым цікавым?**

— Кніжны клуб Red Room толькі становіцца на ногі, мы ўвесь час нешта шукаем і імкнёмся па максімуме прыцягнуць увагу да нашых мерапрыемстваў. Таму цяпер вечар ад вечара моцна адрозніваецца, у клуб прыходзяць розныя людзі, захопленыя той ці іншай тэматыкай. У планах, безумоўна, шмат сюрпрызаў і эксперыментаў. Зараз вельмі цікавы час, і цяжка на гэтым этапе сказаць, якім клуб будзе ў будучыні. Яго «зробяць» людзі, якія выбіраюць кніжны клуб

замест іншых забаў на вечар пятніцы.

— **Як адбіраюцца творы, якія будуць «галоўнымі героямі» сустрэчы?**

— Я шмат чытаю, параўноўваю, збіраю інфармацыю, водзюкі іншых — і скептыкаў, і знаўцаў. Калі тэмай сустрэчы становіцца нейкі жанр, імкнуса шукаць характэрны твор. Ці наадварот, калі жанр усім добра вядомы — нехарактэрны для яго твор для паўнаты ўспрымання. Люблю рэдкія або забытыя кнігі, некаторых няма нават у перакладзе. Хацелася б супрацоўнічаць з перакладчыкамі (спадзяюся, гэта ў будучыні). Несумненна, мэтай кніжнага клуба з'яўляецца прыцягненне ўвагі да літаратуры і павышэнне культурнага ўзроўню чытачоў. Бо на нашых сустрэчах можна падзяліцца думкай наконт любімых кніг і атрымаць стымул прачытаць што-небудзь новае, бо ў канцы тыдня будзе з кім абмеркаваць прачытанае.

Вольга ШЫЛАК, студэнтка III курса Інстытута журналістыкі БДУ.

SEX=БАЛЯСЫ

ТАК ЦІ НЕ ТАК?

Моладзь, чулі навіну? Каліфорнія стала першым амерыканскім штатам, які вырашыў заканадаўча ўрэгуляваць... сексуальную актыўнасць студэнтаў у кампусах дзяржаўных універсітэтаў. Новы закон, падпісаны губернатарам, называюць «Так» азначае «так». Згодна з дакументам, перш чым аддацца любога кшталту сексуальным уцехам, студэнты павінны заручыцца «станоўча выяўленай, яснай і добраахвотнай згодай» усіх удзельнікаў магчымага «фэсту». Мяркуюцца, што гэта павінна быць менавіта згода, а не «маўчанне або недастаткова эфектыўнае супраціўленне». Пасыл у закона самы што ні ёсць высакародны: дакумент тлумачыць, што асоба, якая знаходзіцца ў стане сну, алкагольнага або наркатычнага ап'янення, а таксама без прытомнасці, такую згоду даць не здольна. Увогуле, прыняцце гэтай ініцыятывы мае на ўвазе барацьбу з сексуальным гвалтам. Чаму тады смех у зале?

Фота Сяргея НІКАНОВІЧА.

Нават нека янёмка прыгадваць, што практычна ўся «класіка жанру» пра «першы раз» у школьнай або студэнцкай гады знятая дзе? Правільна, у Галівудзе. Ведаеце анекдот? Жонка нека кажа сужэнцу: «А давай зоймемся каханнем, як у фільмах»... Усё адбываецца вельмі бурна — як у кіно «для дарослых». Ашаломленая жонка, якая мела на ўвазе насамрэч рамантычныя меладрамы, пасля ўсяго вымаўляе: «Та-а-ак, розныя мы з табой фільмы глядзім...»

Вось мне, напрыклад, не зусім зразумела пра «станоўча выяўленую, ясную і добраахвотную згоду». Зялёная (ці чырвоная) ракета ў паветра або гучны свісток — гэта яркая паказаная пазіцыя. А на словах як? Няўжо вы не ведаеце, што жанчыну можна моцна пакрыўдзіць, калі заляцанні скончыць прабацэннямі? Памятаеце, як спяваў некалі Малінін: «По вам глазами вниз скользят, / я б расстегнул тугой корсет, / но вы — прекрасное нельзя / из миллионов нежных лет...» І далей: «Не, не, не, не». А ты ёй: «Так, так, так, так...» Іншымі словамі — эмоцыі ж нейкія павінны прысутнічаць, паўтоны, інтрыга. Прыгожы ж пол — такія істоты... У іх «не» можа азначаць «магчыма», а «магчыма» — «так». Мужчына па сваёй сутнасці палаяўнічы, яго «заводзіць» пераслед. «Опять бью мимо, / хоть цель близка, / последние силы / собрав для броска... / О, невыносимо / быть в шкуре быка!» Гэта ўсё той жа Аляксандр Малінін, толькі ранні, калі хто памятае. Калі ён яшчэ не быў выканаўцам мілагучных рамансаў у фраку, а насіў рокерскую «касуху» і зусім іншы «хаер». Яна табе — «не», у сэнсе «вас тут не стаяла». А ты ёй у адказ, як той Яшка-цыган з «Няўлоўных мсціўцаў»: «Спрэчы за высокім забормом дэвчонку, выкраду вместе с забором». Аргумент? Жанчына ж, як вядома, кахае вушамі. Ці любіць, каб па іх прыгожа «паездзілі». («Калі б я быў алігархам, я адвёз бы вас на Канары. Калі б я быў мастаком, я напісаў бы ваш партрэт. Але я — просты вартаўнік на мэблевай фабрыцы, таму магу прапанаваць вам толькі ложкак».) А ў амерыканцаў пасля прыняцця імі закону сітуацыя нагадвае мініяцюру «Прыём у музычнае вучылішча» смаленскай каманды КВЗ «Трыёд і дыёд». (Гучыць пытанне Андрэа Скараходу: «У вас увогуле слых ёсць?» Той здзіўлена паціскае плячыма: «Ну мы ж нека вядзем з вамі дыялог».)

Вось чаго можна дабіцца, калі маўчаць? А ў амерыканцаў, паверце мне, усё ў выніку гэтым і скончыцца. Напужаныя магчымай адказнасцю, яны хутка увогуле будуць баяцца нават думаць пра «гэта», не тое што агучваць свае памкненні. Зноў жа пажартую ў тэму. Перапоўнены салон аўтобуса, асабліва бітком набілася пасажыраў каля дзвярэй. Раптам з задняй плячоўкі на ўвесь аўтобус разносіцца ўзбуджаны жаночы голас: «Мужчына, што вы робіце? Я ў вас пытаюся, што вы робіце?» У салоне ўсталёўваецца цішыня. Паўза. Потым з пярэдняй плячоўкі чуюцца ўжо зацікаўлены мужчынскі голас: «Мужык, не цягні. Сапраўды, што ты там робіш?» А мова самага смелага — таго, хто ўсё ж рызыкне агучыць сваё жаданне — падаецца, будзе нагадваць стары анекдот пра паручніка Ржэўскага. Адноўчы запыталіся, адкуль у яго такі неверагодны поспех у жанчын. Ён кажа: «Усё вельмі проста. Калі бачу прыгожую жанчыну, падыходжу да яе і пытаюся: «Мадам, можна вас запрасіць у свой ложкак?» — «Паручнік, прабацце, але ж за такія словы можна і аплывуху атрымаць!». — «Можна. Але часам усё ж — у ложкак».

Амерыканскія крытыкі новага закону ўжо гавораць пра тое, што ён небяспечна пашырае значэнне тэрміна «сексуальнае дамаганне». Адкрыццё зрабілі! Не ведалі самі, у нас бы запыталіся. Мы ўжо колькі часу б'ёмся над пытаннем, чаму жаданне жанчыны — закон, а жаданне мужчыны — артыкул з Крымінальнага кодэкса? Прадстаўнікі тамтэйшай грамадскай арганізацыі «Нацыянальная кааліцыя ў падтрымку мужчын» (відаць, справы ў мужыкоў у Амерыцы зусім дрэнь, калі дайшло да нацыянальнай кааліцыі) асудзілі закон, назваўшы яго дакументам, «што ненавідзіць мужчын». З гэтай нагоды так і хочацца сказаць: «Паважаныя дрэнныя людзі, беражыце людзей добрых! Памятайце — вы жывяце за іх кошт».

...А ведаеце, як усё насамрэч павінна адбывацца? Не памятаю ўжо, дзе чуў, але гучыць так: «Ты мяня любіш, я тебя люблю. Хоть і нескладно, зато по смыслу». Галоўнае, каб так і было. Нясумнага вам часу!

Кастусь ХАЦЕЛАЎ-ЗМАГЕЛАЎ.

«На свята прыйду, але спяваць не буду»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «ЧЗ».)

— А калі гаварыць пра тэхнічныя ўмовы для выступленняў, то ў беларускіх гарадах гатовыя прымаць артыстаў з канцэртамі?

— Калі мы ездзім па беларускіх гарадах, так званай глыбінцы, то ў 99 працэнтах выпадкаў сустракаем сітуацыю, што да нас туды даўно з жывымі канцэртамі ніхто не прыежджаў. І, я лічу, у тым ліку і з-за адсутнасці тэхнічных умоў на канцэртнай плячоўцы. Таму мы арандуем тэхніку ў Мінску і возім апаратуру за сабой. Эканамічна гэта не выгадна, але мы робім так, таму што любім свайго глядача. І ў мяне даўно няма комплексу, што недзе там за мяжой добра, а ў нас дрэнна. Мы артысты і павінны даваць канцэрты.

— Нядаўна з'явілася навіна, што «Дзень безбілетніка», які традыцыйна святкавалі ў лістападзе, на гэты раз гурт перанёс на 14 лютага ў «Мінск-Арэну»...

— Такі ход, прызначца, звязаны і з выбарам канцэртнай плячоўкі. Яна вельмі ўмяшчальная, таму і для падрыхтоўкі канцэрта патрабуецца больш часу. Арэну сабраць захацелі самі, і кіраўніцтва там пайшло нам насустрач. А потым ужо з'явілася ідэя аб'яднаць два святы і ў нас атрыма-

«Было шмат выпадкаў, калі прыходзіў на дзень нараджэння да кагосьці ці на нейкую іншую ўрачыстасць з надзеяй ціхенька адсядзецца ў кутку, а госці думаюць: вось, маўляў, зараз будзе веселасць!»

ецца «Дзень святага безбілетніка»... Мы хочам зрабіць не проста выступленне «БЕЗ БІЛЕТА», а больш маштабнае свята. Перад нашымых выхадам

будуць сюрпрызы, а пасля канцэрт перацячэ ў святочную дыскатэку, дзе будзе дэйджэйскі сет.

— Якое тваё стаўленне да Дня ўсіх закаханых?

— Як і ўсе астатнія святы, успрымаю яго з радасцю і іроніяй. Гэта нагода для падарункаў і прыгод. Калі некаму такое свята дапамагае адкрыцца перад іншым чалавекам, наладзіць адносіны, то цудоўна! І трапяткія пачуцці ў мяне выклікае не тое, што прагучаць прызнанні ў каханні, а той факт, што мы будзем святкаваць «Дзень святага безбілетніка»!

— Чым любіш займацца паміж канцэртамі, рэпетыцыямі?

— Маё апошняе захапленне — гэта вясковасць будаўніцтва. Люблю памахаць сякерай, дроў накалоць альбо змайстраваць нешта. Падабаецца быць на прыродзе. У вёсцы знаходжу магчымасць адасобіцца, пачытаць, падумаць, дэфрагментаваць сваю свядомасць. Там ты адкрываеш дзверы і трапляеш у абдымкі прыроды, а не гарадской мітусні.

— Што ў сучасным свеце цябе непакоіць?

— Вайна. Хачу верыць, што чалавецтву хопіць розуму і яно не загіне планету.

— Ты жывеш музыкой. Ці дазваляе гэта па-асабліваму ўспрымаць жыццё?

— Музыка — гэта эмацыянальная сфера дзейнасці. І тыя, хто піша песні, хто стварае нешта ў мастацтве, павінны мець тонкае адчуванне свету, каб прымаць усё, што нас акружае, і перадаць сваё бачанне нейкіх з'яў і працэсаў. Трэба ўмець кіраваць усім гэтым...

Алена ДРАПКО.

Стракаты свет

ТЭМПЕРАТУРА... СЯМЕЙНАГА ДАБРАБЫТУ

Камфортнае асяроддзе ў доме. Якім яно павінна быць? Як высветлілася, у мужчын і жанчын розныя ўяўленні на гэты конт.

Як піша The Daily Mail са спасылкай на апошнія даследаванні, жанчыны аддаюць перавагу цёплай тэмпературы ў памяшканні, а мужчыны з імі не згодны і камфортна адчуваюць сябе ў прахалодзе.

Па інфармацыі даследчыкаў, прадстаўніцы прыгожага полу больш адчувальныя да розных змяненняў тэмпературы, чым прадстаўнікі моцнай паловы чалавецтва: у жанчын ногі і рукі прыкладна ў 9 разоў часцей бываюць халоднымі.

Таксама апытанне паказала, што 55% людзей пастаянна спрачаюцца наконт таго, якім павінен быць клімат у доме. Пры гэтым крыху больш за трэць апытаных брытанцаў прызналася, што яны ні за што не ўступаць сваім каханым у падобных пытаннях і пастараюцца стварыць у доме тэмпературу, камфортную для іх саміх.

Даследчыкі, у сваю чаргу, прапанавалі варыянт кампрамісу. Яны сцвярджаюць, што ідэальная тэмпература і для мужчын, і для жанчын складае 22 градусы па Цэльсію, а ўстанавіць яе можна з дапамогай спецыяльнага тэрмарэгулятара на батарэі.

Надзея НІКАЛАЕВА.

ЧЫРВОНКА
 ЧЫРВОНАЯ ЗМЕНА

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ №12
 ад 19 лютага 2009 года выдана
 Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
 Заснавальнікі газеты —

рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»;
 грамадскае аб'яднанне «Беларускі рэспубліканскі саюз моладзі»;
 дырэктар-галоўны рэдактар
 КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

Адказныя за выпуск: першы намеснік галоўнага рэдактара Наталля КАРПЕНКА, рэдактар аддзела Надзея НІКАЛАЕВА, рэдактар аддзела Сяргей РАСОЛЬКА.
 Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»
 Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Кантактныя тэлефоны: 292 44 12, 287 17 41.
 e-mail: info@zvyazda.minsk.by

Газета аддрукавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».
 ЛД №02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013,
 г. Мінск, пр. Незалежнасці, 79.
 Тыраж 19.738.
 Нумар падпісаны ў 19.30 04.11.2014 г.

ЯКАСЦІ ЖЫЦЦЯ

Адным з такіх асноўных метадаў, які ўпершыню з'явіўся ў тэхнічным рэгламенце Мытнага саюза менавіта па вырабах лёгкай прамысловасці, з'яўляецца вызначэнне віду і масавай долі сыравіны. (Кажучы спрощана, адпаведнасць саставу вырабу таму, што ўказаны ў маркіроўцы.) Напрыклад, судносіны валокнаў баваўны і поліэстэру ў маркіроўцы вырабу заяўлены адны, а наша праверка паказала, што яны зусім іншыя. А спажывец хоча насіць вырабы, у якіх больш натуральных валокнаў.

— **3 якім асартыментарам вы працуеце, Наталля Барысаўна?**

— 3 досыць шырокім: з адзеннем, абуткам, з вырабамі для дзяцей і падлеткаў, з футравымі вырабамі... Атрымалі акрэдытацыю ў 2013 годзе і ўжо ў 2014-м паспяхова працуем на гэтым полі дзейнасці. З'явіліся пастаянныя кліенты, якія звяртаюцца да нас і часам нават кажучы «дзякуй» за праведзеныя выпрабаванні, за тэрміннасць і дакладнасць. І прыходзяць да нас паўторна. Шмат давалося папрацаваць з

індывідуальнымі прадпрымальнікамі, а праз іх — нават з пастаўшчыкамі. Мы цесна супрацоўнічаем з прадпрыемствамі Гродзенскай вобласці і прыходзім да высновы, што яны надзвычай зацікаўлены ў павышэнні якасці сваёй прадукцыі. Гэта пацвярджаецца выпрабаваннямі, што праводзяцца ў нашай лабараторыі.

— **А што з харчовай прадукцыяй?**

— Па-ранейшаму нашым клопам застаецца якасць харчовай прадукцыі, яе выпрабаванні — ключавы кірунак і зараз, — працягвае Наталля Шамрук. — У тым ліку прадукцыя на экспарт. І мы сочым за якасцю імпарта. Часта звяртаюцца фірмы і прыватныя прадпрымальнікі, якія займаюцца ўвозам імпартнай прадукцыі на беларускі рынак. Яны зацікаўлены ў тым, каб прадукцыя была сертыфікавана, дэкларавана. Мы праводзім выпрабаванні і, калі атрымліваем вынік іншы, чым ён быў, скажам так, заяўлены, адразу паведамляем заказчыку. Асабліва ўважліва сочым за наўнасцю і колькасцю кансервантаў, фарбавальнікаў, харчовых дабавак. Калі яны перавышаюць норму, тавар на наш рынак, хутчэй за ўсё, не трапіць. Так і з генетычна мадыфікаванымі прадуктамі. Наша лабараторыя — адзіная ў вобласці, якая займаецца вызначэннем наяўнасці генетычна мадыфікаванага складніка (ГМО) метадам палімеразнай ланцуговай рэакцыі (ПЦР). Наяўнасць сінтэтычных фарбавальнікаў, ароматызатараў, бенз(а)пірэна таксама вызначае толькі мы.

Асноўнае ў нашай лабараторыі — усё ж спецыялісты, наш высокакваліфікаваны персанал. З ліку лепшых я назаву вядучых інжынераў Алену Юр'ёну Лупанаву, Тамару Фёдару-ну Менько, Галіну Сцяпанаву Ламека, Алену Арсеньёну Дубатоўку. Усе яны — з вялікім стажам работы, а значыць, і вопытам, сапраўднымі прафесіяналамі. І праводзяць навучанне маладых спецыялістаў.

Наталля Барысаўна знаёміць са сваёй гаспадаркай. На цудоўна абсталяваных рабочих месцах — вялікае мноства самых разнастайных

прыбораў з камп'ютарным начынем. Высокадакладны спектрафотометр японскай вытворчасці, рэфрактометры, далей — цэлае сямейства звышдакладных вадкасных і газавых хромаатографаў. Побач — цэнтрэфуга для вызначэння тлустасці таго ж малака, і яшчэ адна — для сокавай прадукцыі. Аб'ёмную долю мякаці ў соках вызначае толькі гэтая лабараторыя. Цалкам камп'ютарызаваныя прыборы для іншых грунтоўных фізіка-хімічных выпрабаванняў. І ўсім гэтым багаццем патрэбна валодаць

Да сотых доляў мікраметра

У адзеле метралогіі **начальнік сектара механічных і геаметрычных вымярэнняў Галіна ВАСІЛЮК** таксама распавядае пра цесную сувязі з вытворчасцю.

— Арыентуемся на тое, што патрэбна прадпрыемствам, рэгіёну ў цэлым. Якія прыборы ім неабходны, якія работы патрэбна выканаць — і ў пэўнай ступені падстройваемся пад іх. І ўсе вымярэнні патрэбна рабіць

граматна, у поўнай адпаведнасці з тэхнічнай нарматыўна-прававой дакументацыяй, што дзейнічае сёння ў краіне.

Новы імпульс рабоце надало набыццё комплексу па паверцы аўтацызэрнаў і рэзервуараў. Чакаем пастаўку з Санкт-Пецярбурга ўстаноўкі для паверкі канцавых мер даўжыні. Пакуль выконваем гэта на інтэрферометрах, і дакладнасць у многім залежыць ад чалавечага фактара. Напрыклад, ад таго, які паверыцель пакладзе меру. А дакладнасць вымярэнняў вельмі вялікая — да сотых доляў мікраметра. Нашы спецыялісты дакладнасць заўсёды забяспечваюць, але пры рабоце з інтэрферометрам вельмі стамляецца вока чалавека, прыкавана да акул'яра на працягу дня. Новая ўстаноўка, якая мае праграмнае аснашчэнне, дазволіць павысіць прадукцыйнасць працы, бо ўсе аперацыі выконвае аўтаматычна.

Закупляем тахіметр для паверкі рэзервуараў геаметрычным метадам. Калі чалавек працуе з такім прыборам, хібнасць якога на адлегласці плюс-мінус адзін міліметр, а хібнасць вугла плюс-мінус адна се-

дасканала. Колькасць экрануў ноўтбукаў на рабочих сталах супрацоўнікаў дала падставу пажартаваць: «Вашы супрацоўнікі больш хімікі ці камп'ютаршчыкі?» Адкаж гаспадыні гэтага палаца дакладных вымярэнняў быў такім: «Больш хімікі. Але і камп'ютаршчыкі таксама. Валоданне сучаснымі метадамі выпрабаванняў абавязковае, у тым ліку з дапамогай вылічальнай тэхнікі».

Наглядзячы на перагружанасць новым абсталяваннем, у лабараторных пакоях светла, прасторна, усё зіхаціць чысцінёй.

Нас знаёмяць з вядучым інжынерам Аленай Лупанавой, пра якую мы чулі шмат добрых слоў ад кіраўніцтва. Яна, між іншым, стаяла каля вытокаў гэтай лабараторыі.

— Трапіла сюды пасля заканчэння ў 1991 годзе Мінскага тэхналагічнага інстытута, — коротка расказала Алена Юр'ёна. — Усё жыццё хацела займацца хіміяй і лічу, што займаюся якраз той справай, пра якую і марыла. Праўда, некаторы час працавала ў абласной санітарна-эпідэміялагічнай станцыі, а ўжо потым прыйшла сюды. З таго часу абсталяванне і метады даследаванняў кардынальна памяняліся. Зараз усё больш сучаснае, больш дакладнае. Патрабаванні да вынікаў вельмі высокія, таму мы пастаянна перажываем за дакладнасць вымярэнняў, каб усё было выканана менавіта на прафесійным узроўні.

Нас знаёмяць і са сталымі работнікамі, і з маладым спецыялістам Вольгай Вярстак, якая сёлета прыйшла ў лабараторыю пасля заканчэння Гродзенскага ўніверсітэта. Стажыроўку яна праходзіць у Тамары Фёдару-ну Менько, надзвычай вопытнага вядучага інжынера.

— Вучыся працаваць на вельмі складаным, высокадакладным атамным адсарбцыйным спектрометры. На ім вызначаецца наяўнасць альбо адсутнасць у прадукцыі цяжкіх металаў — свінцу, кадмію, мыш'яку, ртуці. Для мяне усё новае, цікавае і пакуль складанае. Але падабаецца вельмі, і думаю, што допуск для работы на атамным спектрометры я абавязкова атрымаю.

Градуіроўку рэзервуараў з дапамогай мабільнай устаноўкі праводзяць інжынеры Яўген РУТКОЎСКІ і Расціслаў АДАМЧЫК.

яшчэ ў перыяд студэнцкай вытворчай практыкі. Прыглядаемся да моладзі і самых таленавітых запрашаем да сябе. Дарэчы, у нас у адзеле дастаткова малады, хаця і вопытны калектыў. Пра гэта сведчыць хаця б такі факт. Дзяржаўныя выпрабаванні праводзім па заяўках як аічынных, так і замежных фірмаў. Дзяржстандарт неаднаразова даручаў Гродзенскаму ЦСМС правядзенне выпрабаванняў прадукцыі як гродзенскіх, так і мінскіх заказчыкаў.

Хто выручыць «іпэшніка»

Мы гаварылі ўжо, што, калі ў сувязі са стварэннем Мытнага саюза быў уведзены цэлы шэраг новых тэхнічных рэгламентаў, а ў Гродзенскай вобласці не было акрэдытаванай лабараторыі, цэнтр абнавіў сваю выпрабавальную базу і асвоіў новыя метады кантролю. Да справы падключылася і лабараторыя радыяцыйна-экалагічных і геаметрычных вымярэнняў.

— У новым для сябе кірунку —

Інжынер Юрый КАРЭЎСКІ падрыхтоўвае абсталяванне для выпрабаванняў абутку на трываласць мацавання падэшвы.

кунда, яго інтэлектуальны ўзровень павінен быць вельмі высокім. Тахіметр таксама дасць магчымасць спецыялістам не так стамляцца. Ва ўсякім разе не патрэбна будзе кожны раз узбірацца на тыя ж рэзервуары. Усё будзе выконвацца з надзвычайнай дакладнасцю ў некалькі прыёмаў... з зямлі.

Пра высокую патрабаванні да інтэлекту працаўніка цэнтра працягваем размову з Лідзіяй Цярэшка. У цэнтры Лідзія Пятроўна працуе 35 гадоў.

— Дзяржаўныя выпрабаванні сродкаў вымярэння — гэта па інтэлектуальнай нагрукцы — самая адказная і патрабуючая высокай кваліфікацыі метралага праца. Патрэбны вялікі запас ведаў і не меншы вопыт работы. Вы пытаецеся, чаму гэта высокаінтэлектуальная праца? Каб зацвердзіць тып сродкаў вымярэння і ўнесці іх у дзяржаўны рэестр, патрэбна спачатку ацаніць вытворчы працэс — як вырабляецца прыбор, як ажыццяўляецца ўваходны кантроль, а таксама кантроль на стадыі стварэння і на заключнай стадыі. Як яны забяспечаны метралагічна, як праводзяцца выпрабаванні, у тым ліку на патрабаванні рэгламентаў Мытнага саюза. Прадпрыемства-вытворца павінна даказаць, што яны ўсё робяць згодна з дзеючымі ў краінах нормама і тэхнічнымі рэгламентамі. А нашым спецыялістам патрэбна ўсё гэта ацаніць, ведаць і самі прыборы, і дакументацыю. Вось чаму адбор кадраў у нас досыць патрабавальны і пачынаецца

выпрабаванні прадукцыі лёгкай прамысловасці, абутку, футравых, скургалантарэйных і цэлага шэрагу іншых вырабаў — працуем у асноўным з біялагічнымі і механічнымі параметрамі, — расказвае **начальнік лабараторыі Ніна ГАЛАВЕНЧЫК**.

— Для чаго набылі шмат выпрабавальнага абсталявання, у тым ліку ўніверсальную выпрабавальную машыну, кліматычную камеру і камеру для параўнання колераў, спецыяльную пральную машыну (на іх вядзецца вызначэнне ўстойлівасці афарбоўкі тэкстыльных матэрыялаў да мыцця, трэння, поту) і іншае.

У лабараторных памяшканнях мы назіралі, як выпрабавальная машына адзірае абцасы ад абутку, спрабуе падэшву на разрыў і гнуткасць, правярае, наколькі трывала да яе прышыты верх. А на скургалантарэйных вырабах правяраецца моцнасць нітачнага шва, разрыўная нагрукца ручак і г.д.

З дапамогай лабараторыі была знята хваля незадаволенасці індывідуальных прадпрымальнікаў, якім для атрымання адпаведных дакументаў на якасць завезенай імі прадукцыі патрэбна было звяртацца ў сталіцу. «Мы правялі вельмі вялікую работу для нашага малага і сярэдняга бізнесу, каб яны маглі развіваць яго і аказваць насельніцтву паслугу па продажы якасных тавараў», — лічыць Ніна Рыгораўна.

Гэта ж самая лабараторыя ў свой час істотна дапамагла і будаўнікам вобласці, калі было прынята рашэн-

не аб сертыфікацыі работ і паслуг у будаўніцтве. Былі аперацыйна асвоены і ўкаранены ў практыку метадыкі вымярэнняў для будаўнічай індустрыі. Безумоўна, лабараторыя па-ранейшаму займаецца і праверкай паказчыкаў радыяцыйнай і экалагічнай бяспекі.

Адным словам, са святам!

У цэнтры ў нас адбылося шмат цікавых сустрэч. Галоўны інжынер цэнтра, начальнік аддзела электрычных вымярэнняў і наладкі Валерыі Маскевіч гаварыў не толькі пра паслугі па рамоне сродкаў вымярэнняў — ад механічных да электронных вагаў, як лабараторных, так і аўтаматых. А таксама сістэм аўтаматычнага рэгулявання цяпла, якія дазваляюць спажыўцу эканоміць яго да 30-40 працэнтаў. Ён запрасіў заказчыкаў звяртацца ў акрэдытаваную электратэхнічную лабараторыю, аснашчаную самым сучасным абсталяваннем. Напрыклад, цеплавізары дазваляюць аказваць паслугі ў галіне неразбуральнага кантролю, вызначыць каэфіцыент цеплавой пранікальнасці будынка.

Нашымі кампетэнтнымі суб'яседнікамі былі таксама вядучы інжынер па арганізацыі працы Уладзімір Міхайлавіч Шыш — былы дырэктар цэнтра, чалавек вельмі дасведчаны і па-ранейшаму неспакойны, нераўнадушны; Віктар Генрыхавіч Юшкевіч — гаспадар лабараторыі, у якой можна паверыць тэрмометры, тэрмапераўтваральнікі, тэрмапары і іншыя прыборы ў дыяпазоне тэмператур ад мінус 40 да плюс 300. (Дарэчы, на месцы лабараторыі некалі быў стары гараж; будынак яго рэканструявалі і далі новае жыццё.) Шмат цікавага расказалі іншыя спецыялісты.

Адбылася сустрэча і размова з **дырэктарам цэнтра Мікалаем КАВАЛЁВІМ**. Мікалай Мікалаевіч мае багаты вопыт кіраўніцкай работы, у цэнтры прыйшоў чатыры гады таму. Расказвае, што яго адразу падобрану ўразіў калектыў.

— Самае асноўнае ў любой справе — калектыў, — лічыць Мікалай Кавалёў. — А калектыў тут падобраны цудоўны, за што я асабліва ўдзячны Уладзіміру Міхайлавічу Шышу. Ён згуртаваны, створана незвычайна цёплая атмасфера. Гэта прафесіяналы, якія смела абмяркоўваюць любыя тэмы і не бяцца новай работы. Патэнцыял у калектыву такі, што працаваць з ім — адно задавальненне. Тым больш што работа па сваёй сутнасці напалову навукова-ва, скажам так.

Цэнтр — наш ці любы іншы — не можа жыць сам па сабе, нашошта ён тады? Мы павінны непасрэдна ўплываць на рэальны сектар, а праз яго — на сацыяльную сферу.

Мы хацелі б, каб нас умелі слухаць і пачуць. Каб на месцах не чакалі, што нашы спецыялісты прыедуць і ўсё за некага зробіць. Мы можам дапамагчы зрабіць нешта станоучае толькі тым, хто сам жадае працаваць. Так што важна слухаць і чуць, разам вучыцца жыць па-новаму. А мы гатовы вучыцца самі і дапамагаць вучыць іншых.

Публікацыю падрыхтавалі Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ і Яўген ПЯСЦЕЦКІ (фота).

Інжынер Віктар ЮШКЕВІЧ праводзіць паверку тэрмометраў.

Каб кацёл не «стрэліў»

(Заканчэнне.
Пачатак на 1-й стар.)

Асноўная прычына, па якой узрываюцца катлы, — гэта замярзанне сістэмы ацяплення. Вада ў трубах перастае цыркуліраваць. Паліва пры гэтым працягвае гарэць. Унутры чыгунных секцый катла або труб закіпае вада. Пры гэтым ціск пары ўнутры сістэмы пачынае вельмі хутка ўзрастаць. У нейкі момант будзе дасягнута крытычная адзнака ціску, якую метал не вытрымлівае... Якімі будуць наступствы разбурэнняў труб і секцый катла, прадугадаць ужо немагчыма. Справа ў тым, што адначасова ў замкнёную прастору выкідаецца вельмі вялікі аб'ём паравадзяной сумесі. Ціск унутры памяшкання імкліва расце. І ў лепшым выпадку ўсё скончыцца выбітымі шыбамі. Пры горшым раскладзе будуць разбураны канструкцыі памяшкання.

За апошнія пяць гадоў узарвалася 46 бытавых катлоў. У тым ліку за апошні ацяпляльны сезон такіх выпадкаў мы зарэгістравалі ўжо 8.

Пры гэтым два чалавекі атруціліся чадным газам. Час «ікс» для бытавых катлоў наступае тады, калі рэзка паніжаецца тэмпература паветра. Лепшай ілюстрацыяй да гэтага стала мінулая зіма, калі ў студзені ў Беларусь завітала арктычная сцюжа. Толькі за гэты месяц выбухнулі шэсць катлоў. Так, трагедыя адбылася ў прыватным доме ў вёсцы Зубкі Клецкага раёна. Выбуховая хваля, якая ўзнікла пасля таго, як кацёл выйшаў са строю, разбурыла сцены веранды. Гаспадыня ж хаты і яе сын атрымалі апёкі. А ўжо літаральна праз некалькі гадзін узарваўся самаробны кацёл у адным з дамоў у прыватным сектары ў Магілёве. Таксама не абыходзілася без пашкоджанняў веранды, але, на шчасце, ніхто не пацярпеў.

Амаль праз месяц узляцеў на паветра кацёл у прыватным жылым доме ў Кіраўску — адным з раённых цэнтраў Магілёўскай вобласці. На гэты раз часткова абрынуліся ўнутраная перагародка і вонкавая сцяна веранды. Выбух адбыўся раніцай, калі ў доме знаходзіліся гаспадыня разам з пяцігадовым сынам. На шчасце, яны не пацярпелі».

Апошняя ж трагедыя з бытавым катлом здарылася літаральна на днях. Позна ўвечары 31 кастрычніка прыйшло паведамленне аб тым, што разарваўся ацяпляльны кацёл на цвёрдым паліве ў жылым доме ў вёсцы Бабіна-1 Бабруйскага раёна. У доме пашкоджаны столь і праём дзвярэй у ваннай пакоі. Выбух забраў жыццё гаспадары дома...

КАЛІ ЎТВАРЫЎСЯ ЛЕДЗЯНЫ «КОРАК»...

«Мантаж і наладку сістэмы ацяплення павінны праводзіць толькі спецыялізаваныя арганізацыі. Пры гэтым іх супрацоўнікі абавязкова павінны правесці навучанне карыстальнікаў катлоў і зрабіць пазнаку аб гэтым у пашпарце на агрэгат.

Перад пускам катла домаўласнік павінен упэўніцца ў тым, што запорныя сістэмы мусяць быць адчынены адразу на двух трубаправодах — тым, які падае цяпло, і зваротным. Адкрыць трэба і ўсе запорныя ўстройства, устаноўленыя на сістэме ацяплення. З ніжняга аддзялення коміна выдаліце назапашаны кандэнсат. Гэта дапаможа пазбегчы атручэння чадным газам.

Рэгулярна правярайце агалоўкі комінаў і каналаў дымаходаў. Перш чым распальваць кацёл, адкрыце лінію падсілкоўвання сістэмы і кантрольную лінію запаўнення расшыральнага бака. Тое, што сістэма не замерзла, стане ясна, калі вада пачне сцякаць з кантрольнай лініі.

Але ўявім сабе наступную сітуацыю: з кантрольнай лініі вада не пайшла. Што ж рабіць у такім выпадку? Калі ціск у катле няспынна расце і дасягнуў паказчыка водаправоднай сеткі, то гэта сведчыць пра тое, што сістэма ацяплення замерзла. Пры такім раскладзе распальваць кацёл катэгарычна забаронена. Спадзявацца на тое, што пара праб'е ледзя-

ны «корак», не трэба: разам з гэтым яна разнясе і трубу з катлом. Трэба вызначыць прыкладнае месца замярзання ацяпляльнай сістэмы, адгарэць яго і правярыць, ці пацякла з кантрольнай лініі пры адкрытым сілкаванні вада. І толькі калі гэта адбылося, пачынайце распальваць кацёл, кантралюючы пры гэтым паказанні манометра. Калі ціск набліжаецца да максімальна дапушчальнага, тут жа спыняйце падачу паліва і выдаліце яго з катла ў бяспечнае месца. Бо гэта сведчыць аб тым, што сістэма ацяплення не адагрэта...

Нячаста, але здараецца і так, што на гарышчы замярзае сам кацёл. Як і трубу, адаграваць яго адкрытым агнём катэгарычна забаронена. Рабіць гэта можна з дапамогай, напрыклад, гарачай вады. Аднак калі пры разгарэве вы ўбачылі, што з паверхні нагрэву пайшла вада — гэта значыць, што кацёл разгерметызваўся. І дарога яму толькі адна — у рамонтную майстэрню. У такім стане да далейшай эксплуатацыі ён непрыдатны. Стальны кацёл спецыялісты перавараць, а ў чыгунным яны замяняць пашкоджаныя секцыі і перапакуюць іх нанова».

НЕ ПАДПУСКАЙЦЕ «КУЛІБНЫХ»

«Восем катлоў, якія ўзарваліся за апошнія пяць гадоў, былі самаробнымі. Народныя ўмельцы сям-так скляпалі ацяпляльныя агрэгаты. Але зразумела, што пры гэтым узнікае вялікая рызыка таго, што могуць пачацца праблемы з паверхнямі нагрэву, топкі, застойнымі зонамі... У рэшце рэшт гэта заканчваецца тым, што вада пераграваецца і кацёл разрываецца. Да таго ж улічыце, што на «самаробках» не ўстаноўлены, як правіла, ні тэрмометры, ні манометры, ні засцерагальныя клапаны».

І таму мы папярэджваем: не карыстайцеся самаробнымі катламі і не давярайце ўстаноўку сертыфікаваных агрэгатаў людзям, якія не маюць спецыяльнай кваліфікацыі. Тыя грошы, якія вы эканоміце на гэтым, могуць пасля адгукнуцца пажарам, моцным разбурэннем ці цяжкімі траўмамі. Дык ці трэба рызыкаваць дзеля эканоміі сваёй маёмасцю, жыллом, а можа, і здароўем або нават жыццём?

Валяр'ян ШКЛЕННІК.
Фота з архіва
Дзяржпрамнагляду.

Васіль БЫКАЎ:

«ВАШЫ РАДКІ ПРА ХЕМІНГУЭЯ КАНЧАТКОВА АШАЛАМІЛІ МЯНЕ...»

■ Невядомае аб вядомых

1974 год. Якім быў ён для класіка беларускай літаратуры Васіля Быкава? Відцаць, усё ж няпростым. Чытаем у «хроніцы» Сяргея Шапрана: «50-годдзе Васіля Быкава адзначаецца ў 1974 г. Не зусім так, як таго жадаюць яго сябры, сам юбіляр катэгарычна супраць любых урачыстасцяў, але ў Гродзенскім абкаме настойваюць: трэба. Акрамя таго, 22 ліпеня пісьменнік будзе ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга — за літаратурную дзейнасць і ў сувязі з 50-годдзем з дня нараджэння...» У 1974 г. Гродзенскі абласны драматычны тэатр ставіць п'есу «Апошні шанс» (па аповесці В. Быкава «Сотнікаў»). 13 лютага 1974 г. пісьменнік звяртаецца ў лісце да Валянціна Аскоцкага: «...Я сiju эту зиму дома, напісаў невялікую повестушку под хлестким названием «Волчья стая». Но не об охоте — о войне. Не знаю, что из нее получилось, хотя вещь эта вполне безобидная. Отдал Буравкину в «Малодосць»...»

У 1974 годзе Васіля Быкава адзначаюць і Дзяржаўнай прэміяй СССР. За аповесць «Дажыць да святання». Аўтар «Брэсцкай крэпасці» Сяргей Смірноў напісаў у віншаванні з гэтай нагоды — 14 лістапада 1974 года: «Радуюсь безмерно — наконечто появились первые признаки того, что Ваш талант и Ваше великое творчество начинают ценить по достоинству...»

Несумненна, Васіль Уладзіміравіч, як ніхто іншы разумеў, што значыць ухвальнае слова, добрая згадка. Таму, мусіць, і не пашкадаваў часу, каб у той самы 1974 год адгукнуцца пасля прачытанага, напісаць незнаёму літаратару... З ліста Васіля Быкава празаіку, публіцысту, драматургу, кінасцэнарысту Юліяну Сямёнаву (ці не найперш мы ведаем яго па фільме «Сямнаццаць імгненняў вясны»): «...З даўно нечуваным задавальненнем прачытаў Вашу кнігу «На казле за ваўком». Адметна добрая ва ўсіх адносінах: і з пункту гледжання зместу, інфар-

Ю. Сямёнаў — акцёр. На здымках фільма «Сялярыс». Пачатак 1970-х.

мацыў, жыцця, Вашага непаўторнага стылю. Вашы радкі пра Хемінгуэя канчаткова ашаламлілі мяне. Я не часта пішу аўтарам, нават тым, з кім знаходжуся ў блізкіх адносінах, але тут не ўтрымаўся, каб не паліцаць Вам сяброўскую, чытацкую ўдзячнасць.

Будзьце здаровыя. А раптам неяк здарыцца пазнаёміцца, быў бы гэтым вельмі рады.

Ваш Васіль Быкаў.
P.S. Разам з сынам прачыталі «Іспанскі вар'янт», які друкуе з працягам мінскага камсамольскага газета «Знамя юности». Цудоўна».

«На казле за ваўком» — кніга, у аснову якой пакладзены дзённікавыя запісы Юліяна Сямёнава, журналіста, пісьменніка, сапраўднага мастака-вандруніка. Відавочна, Васіля Уладзіміравіча ўразіла ўменне вядомага рускага пісьменніка з павагай ставіцца да розных падзей, краін, розных асоб. З кім толькі Сямёнаў ні сустракаўся!.. У коле яго знаёмых — высокія чыноўнікі з капіталістычных краін, бізнесмены, палітыкі, пісьменнікі, якіх часам не дужа шанавала камуністычная ідэалогія. У пісьменніка быў свой погляд

на жыццё. Ён праяўляў рашучасць і смеласць у выкладанні сваіх поглядаў.

А патрапіў ліст В. Быкава на вочы ў кнізе Ю. Сямёнава «Невядомы Юліян Сямёнаў. Памру я ненадоўга... Лісты, дзённікі, падарожныя нататкі» (Масква, «Вече», 2008 год). Укладальнік кнігі — дачка пісьменніка Вольга Сямёнава. На старонцы, дзе надрукаваны ліст, — пазнака: «Быкаў, якога зараз называюць сумленнем Беларусі, быў Юліянам Сямёнавічам любімы і шануемы».

Але вось ці сустракаліся Васіль Быкаў і Юліян Сямёнаў — гэта невядома. Рускі празаік памёр 15 верасня 1993 года. Апошнія гады жыцця цяжка хварэў... Ды і шляхі ў Быкава і Сямёнава былі розныя...

Цікава, між іншым, што каранямі сваімі аўтар многіх гістарычных і палітычных дэтэктываў — з Беларусі. Бацька пісьменніка Сямён Аляксандравіч Ляндрэс, арганізатар выдавецкай справы ў Маскве, нарадзіўся ў Магілёўскай губерні. У 1952 годзе быў незаконна рэпрэсіраваны.

Сяргей ШЫЧКО

БДУ ПАМЯТАЕ СВАЙГО «БАЦЬКУ»

Аўдыторыя імя акадэміка Пічэты з'явілася на гістарычным факультэце Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта. Першы рэктар БДУ ў будынку гістфака не толькі працаваў — амаль жыў. Не выключана, што менавіта ў гэтым пакоі вядомы гісторык пісаў свае выбітныя навуковыя працы.

Адкрыццё імянаго пакоя адбылося ў межах святкавання 80-годдзя гістарычнага факультэта. Каб павіншаваць сваіх калегаў, у Мінск з'ехаліся гісторыкі і навукоўцы з Масквы, Кіева, Кракава, Вроцлава, Шанхая, Пскова, беларускіх гарадоў. Многія з іх вучыліся па творах нашага даследчыка.

За сваё жыццё Уладзімір Пічэта напісаў больш за 500 кніг, рэцэнзій, артыкулаў, многія з якіх, дарэчы, друкаваліся ў «Звяздзе». Пераважная большасць яго прац датычылася гісторыі Беларусі, Расіі, Украіны, Польшчы, іншых

славянскіх краін і народаў. Пічэта стаяў ля вытокаў беларускай навукова-гістарычнай школы, быў адным з арганізатараў вышэйшай адукацыі ў нашай краіне. Невыпадкова гісторык актыўна ўдзельнічаў у стварэнні Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, за што быў прызначаны яго першым рэктарам.

Стварыўшы ўніверсітэт літаральна на пустым месцы, Уладзімір Пічэта пакінуў яго ў складзе чатырох факультэтаў. Пакінуў не па сваім жаданні: як і многія таленты таго часу, не «ўпісаўся» ў сталінскі рэжым. Пад ціскам ілжывых абвінавачванняў ён быў арыштаваны. Нягледзячы на гэта, стаўленне да Пічэты з боку аднадумцаў і простых людзей не змянілася. Ён да канца свайго жыцця заставаўся выбітным гісторыкам, таленавітым навукоўцам і сапраўдным беларусам, хоць нарадзіўся ва Украіне.

Вераніка КАНЮТА.

У СМАЛЯВІЧАХ — НОВЫ ДЗІЦЯЧЫ САД

Новы дзіцячы сад урачыста адкрыецца 7 лістапада ў Смалявічах. Установа разлічана на 230 месцаў. Тут ёсць усё неабходнае для плённага фізічнага і духоўнага развіцця малых наведвальнікаў: басейн, медыцынскі блок, фізіятэрапеўтычны і масажны кабінеты, пакой для гульняў, камп'ютарны клас.

Дзіцячы сад знаходзіцца ў доме №1 на вуліцы Беларэчанскай. Адкрыццё новай вуліцы адбылося 27 верасня, падчас святкавання Дня горада. А названа яна ў гонар раённага цэнтра Краснадарскага краю Беларэчанска, які з'яўляецца пабрацімам Смалявічаў.

Усяго ў Смалявічах працуюць 4 дзіцячыя сады, яшчэ 13 — у раёне. Новая дзіцячая ўстанова дазволіць павялічыць ахоп дашкольнай адукацыі да 88 працэнтаў.

Таццяна ЛАЗОЎСКАЯ.

Былога вучня і парламентарыя **Аляксандра Уладзіміравіча СВІРЫДА** з Ганцавіч шчыра віншваем з днём народзінаў! Зычым усяго самага найлепшага ў жыцці, поспехаў у дабрачыннай дзейнасці.

Л.К. Варбіцкая, Т.І. Новік,
П.С. Свістунювіч ды іншыя настаўнікі і сябры.

Дарагую, любімую жонку, матулю і бабулю **Валянціну Віктараўну МАРКЕВІЧ** з Навагрудка шчыра віншваем з днём народзінаў!
Жадаем быць заўжды багатай, багатай шчасцем і спакоем, здароўем, радасцю ў сям'і, сябрамі вернымі, любюю...
І ўсім прыгожым на зямлі!

Твае родныя.

КАТОК — НЕ ЛІШНІ РАТОК!

Наш брат Міша нядаўна гасцей прымаў. Добрая нагода была: 40 гадоў у шлюбе! Хоць развесціся мог даўно: падставы ўзнікалі часта, з маладых гадоў.

Ён, напрыклад, вельмі хацеў вучыцца, а яго палавіна — каб кідаў інстытут, ішоў працаваць, каб зарабляў грошы для сям’і (дарэчы, потым, калі ён паслухаўся, — увесь час папракала, што не зрабіў кар’еры).

Зноў жа, Міша лічыў, што лепей купіць новую машыну (хоць бы і «жыгулі»), але купляў увесь час старыя іншамаркі, якія «ганяў» з-за мяжы сваяк яго жонкі.

Шмат крыві павсала і лецішча: Міша хацеў зрабіць яго на сялібе нашых бацькоў (30 кіламетраў ад Мінска, добрая зямля, сад і ўсе пабудовы, лес, рэчка)... Але ў братавай на працы сталі выдзяляць участкі (па чатыры соткі пяску ля былога кар’ера), і яна ўзяла. Яны там, столькі здароўя палажыўшы, пабудавалі дачу памерам 5 на 5 метраў (па ранейшых законах болей нельга было), пасадзілі сад, а потым — з-за цеснаты — прадалі ўсё і купілі такі... хату ў вёсцы.

Вось там, на новым месцы, і адбыўся ў іх чарговы канфлікт, які (у адрозненне ад іншых) мы заўсёды ўспамінаем з усмешкай.

...Пачалося ўсё ў дзень пераезду. Варта было разгрузіцца (усе вялікія работы мы робім разам) ды сесці ля ганку на перакус, як «на гарызоце» з’явіўся кот: бруднарыжы, кульгавы, а ўжо што худы... Мы, калі па шчырасці, гэтакіх страшных ніколі не бачылі!

Брат па дабрыні душэўнай хацеў бедака пакарміць. Жонка, як і трэба было чакаць, спыніла. Стала крычаць: «Толькі паспрабуй — ды прывучы мне яшчэ!.. Нельга нават блізка падпусаць! Ён жа, відаць, хворы... Можна, нават заразны. Ён яшчэ здохне тут і смуроду наробиць!» Ну і гэтак далей.

Ката, карацей, прагналі. Але ж той, не дурны, відаць: паспеў адчуць «хто ёсць хто» на лецішчы, а таму далёка не пайшоў: увесь дзень з малінкіку цікаваў за братам і, калі той спыняўся пакурыць, а жонкі паблізу не было, падыходзіў, усім сваім тулавам, можна сказаць, абвіваўся вакол Мішавай нагі і зазіраў яму ў вочы...

Факт, што ў выніку з’еў ён у той дзень, мусіць, болей, чым важыў!

Што цікава, не «на халяву», як той казаў — аддзячыў навасельцу!

Думаеце, мыш нейкую злавіў? І не блізка: усё куды сур’ёзнай было!

Брат расказаў: не паспеў ён на новым месцы толкам асвойтацца — на падворак нейкую маладзіцу прыносіць. Расфуфыраная, важная, пальцы веерам растапырыла і ў наступленне. Убачыла, напрыклад, што брат электрычнасць на двор правёў — пытае, ці ёсць праект... Згледзела цэглу ад старой печкі — патрабуе дазволу пажарных...

Карацей, хто ведае, да чаго б яшчэ «прыкалупалася», як той казаў, і на якія б штрафы «кінула», калі б з малінкіку не вылез кот. Такі ж страшэнны, як быў, ён з гучным курняўканнем рушыў да маладзіцы і стаў лапчыцца да стройных ног.

— Забарыце вашага ката! — грэблівая скрывіўшыся, на ўвесь двор заверашчала тая.

— Гэта не наш, — адказаў ёй брат. — Гэта прыблудны.

— Тым больш забарыце! Зараз жа! — яшчэ больш спужалася дзеўка.

Але ж хто яе чуў: брат думаў, як адказаць на пытанні, яго жонка схавалася, а кот, як нічога ніякага, працягваў прасіць пяшчоты.

Што заставалася той «правяральшчыцы»? Пакрычала дзеля прыліку, што нельга ўсё рабіць самахоць, ды цягу... Больш ні разу не прыходзіла! Хоць братава жонка і баялася. А таму хоць зрэдку, але ж ката частавала. Ён, як высвятляецца, нават такі, на падворку патрэбен!

В. Ц., г. Мінск.

ЛЕПШЫ КАВАЛАК

...На пачатку халадоў баба Міхаліна заўсёды склікала да сябе дзяцей — сыноў Лёніка і Петруся, дачок Марылю і Хрысціну, каб дапамаглі закалоць кабанчыка, каб самі спачатку нарабілі, а потым набралі з сабой рознай смакаты.

Дзецям — не прывыкаць, як той казаў, абавязкі даўно размеркаваны: «хлопцы» з самага ранку «заваліўшы» парсючка, смалілі ды мылі яго, разбіралі... Жанкі тым часам завіхаліся на кухні: рыхтавалі традыцыйны абед, смажылі пячонку, парадкавалі мяса, салілі сала. Работы халала ўсім. Свежыны, як меркавала гаспадыня, таксама досыць.

Назаўтра з раніцы баба Міхаліна стала яе дзяліць. Кумпяк і лапатку вырашыла аддаць старэйшаму сыну — Лёню. «У яго пяць душ у хаце, — думала матуля. — Паспрабуй усіх апрані, пракармі па сённяшнім часе... Цяжка яму»...

Сам жа сын, убачыўшы потым «гуманітарку» і ўдзячна ўздыхнуўшы, разважыў так: «У мяне як-ніяк свой кут, ды і заробкі не такія малыя... Неяк пражыву. А вось брату пакуль горш, яму болей трэба...» Так што ўзяў ён для гасцінца трохі сала ды мяса, а ўсё астатняе пакінуў Петруско.

Але таго — ну вядома ж — шкадавала і матуля. А значыць, як і Лёню, апроч драбязы, палажыла кумпяк і лапатку.

Пятрусь, на вока ўзважыўшы гасцінец, ацаніў яе дабрыню ды падумаў так: «Жыву я, вядома ж, горш за брата, але ж рукі-ногі ёсць, на сям’ю зарабляю... Вось сёстрам — ім сапраўды цяжэй, яны ж гаспадыні, яны — карміліцы... Хай ім па лепшым кавалку будзе».

Таму ўрэшце і ён узяў сабе шмат сала, трохі скабак на капусту ды іншай драбязы (на пачастунак). Усё астатняе пакінуў сёстрам.

Ці трэба казаць: іх матуля таксама любіла і таксама не пакрыўдзіла — не абдзяліла...

Старэйшая, Марыля, убачыўшы «ссабойку», рада была, хацела ўсё забраць. «Для маёй сям’і, — думала, — гэты падмацунак сама тое — лішнім не будзе. Але ж зяць не хоча прыязджаць у вёску, не хоча дапамагаць цешчы. Прывык, што ўсё адсюль на халяву... Дык жа не!».

Карацей, і яна ў сваю сумку ўзяла што-кольвек на халоднае, на капусту ды на раз-другі на патэльні ўскінуць. Астатняе, як і браты, незаўважна склала ў кубел.

Самай малодшай, Хрысціне, убачыўшы, што зрабілі старэйшыя, нічога іншага не заставалася, як зрабіць тое ж.

Праўда, віду яны не падалі: каб не пакрыўдзіць матулю, дабралі свае «торбы» спелымі антонаўкамі ды рознымі закруткамі і развіталіся...

А бабуля Міхаліна стала жыць, як жыла. Некалькі гадаў падрыхтаваных пакуначкаў са свежыной разнесла па суседках, якія ўперад частавалі яе; з таго, што засталася ў халадзільніку ды маразільніку, яна досыць доўга гатавала першыя стравы ды варыла халадцы. А потым душа папрасіла сала. Рушыла яна з нажом у кладоўку, зазірнула ў кубел... і вачам не паверыла: гэтакім паўнюткам ён не быў гадоў дваццаць! «Дык вось пра што шапталіся дзеці!» — азіраючы лепшыя кавалкі, думала матуля. — Выходзіць, не варта мне купляць парсючкі...»

З аднаго боку, яе гэта радавала, а з другога... Трохі сумна было.

Андрэй СІДАРЭЙКА,
м. Караваічы, Рэчыцкі раён.

НЕЗАБЫЎНЫ ПАЧАСТУНАК

Вася, Васіль (а потым ужо і Уладзіміравіч...) з’ехаў з гістарычнай радзімы гадоў 60 таму, але ж дарогу дамоў, на сваю Бярэзіншчыну, не забыўся. Гады ў рады наведваецца ў родную вёску (на вялікі жаль, больш падобную ўжо на хутар), узгадвае з людзьмі сваё халоднае і галоднае дзяцінства. Не абыходзіцца часам без слёз... І, калі па шчырасці, яны цалкам зразумелыя, бо ягонага бацьку пасля вайны саслалі ў Сібір (ці віватчы быў, толкам ніхто не ведае, бо ён рана памёр). Так што маці падымала дзяцей сама, і яе сям’ю ў ваколіцы ніхто не называў па прозвішчы, толькі па мянушцы: Батракі, Батраковы — усё дзеці Вася, Ваня, Зіна, Ліда, Валодзя... І гэта для іх не абразай было, а чысцютка праўдай, бо амаль нічога не мелі яны, каб ускінуць на плечы, каб абуць на ногі. Ранняя вясной ды позняя восенню босымі бегалі па лёдзе.

З ежай, вядома ж, таксама не лепей было: здаралася, нехта з вяскоўцаў якой бульбы адшкадуе, ці самі з рагаткі нейкую варону падаб’юць ды падсмажаць. А здаралася...

Неяк шасцігадовы Васілёк забег да сваёй суседкі бабы Кацярыны і ледзьве на нагах устаяў (у яго, галоднага, галава закружылася): гэтакі пах там быў, гэтакое відовішча! Гаспадыня стаяла ля печы і пякла... бліны — пульхныя, светлыя.

Хлопчык міжволі асеў на парог, ва ўсе вочы стаў сачыць за бабулінымі рукамі і ў думках умольваць: «Бабулечка, Кацярыначка, ну калі ласачка, дай мне адзін блінок... Ці хоць бы кавалачак — на язык ускінуць, слінку прагнаць...».

Бабуля, аднак, яго просьбаў не чула, яна стаяла спіной да дзіцяці. Да таго ж яна завіхалася, і гара бліноў усё расла і расла.

«З-за аднаго, верхняга, яны ж не пабяднеюць?» — думаў малы, цікуючы, каб украсці. Але ж хутка сцяміў, што да талеркі яму не «прабіцца», бо старая засланяе яе ўсім целам. А вось да падмазкі...

Ад яе (маленькага кавалачка здору ў палатнянай анучы) гаспадыня адварнулася на імгненне — каб наліць на патэльні блін... Але гэтага было дастаткова, каб Васька ракетай матнуў да прыпечка, хуценька схпіў тую падмазку і... праглынуў.

Апомніцца не паспеў, — гаспадыня над душой.

— Дзе падмазка? — са злосцю пытае ў малаго.

— Я не браў, — пачырваневышы, бароніцца Васька.

— Можна, гэта кот?

— Ах ты, паганец, я пакажу табе «кот!» — закрычала суседка і так балюча пацягнула за вуха, што малому нічога не заставалася, як завойкаць:

— Бабулечка, прабач! Гэта я, я тваю падмазку з’еў!

— І не падавіўся! — папракнула яго старая і піхнула так, што хлопчык апынуўся на вуліцы.

...Як і варта было чакаць, запомніў ён суседчыню «дабрыню». Гадоў праз 20 — людзі расказвалі — прыехаў у родную вёску: прыгожы, па-моднаму апрануты зайшоў да бабулі Кацярыны (ёй тады гадоў за 90 было)... Прычыю — не з пустымі рукамі: з вялікай каробкай цукерак, з бутэлькай гагору.

— Гэта вам, — сказаў.

Старая глядзіць — то на гасця, то на тыя гасцінцы — і зразумець не можа, што тут адбываецца, хто гэта такі?

Госць дапамог:

— Ды гэта ж я, Вася Батракоў, — адрэкамендаваўся той. — Не пазналі?... А я вам доўг прынёс...

— Які?! — здзівілася бабуля.

— Ды за вашу падмазку... Памятаеце, я ў маленстве з’еў.

Старая завойкала, завохкала, забажылася — стала перапрашаць Васіля ды клікаць да стала, абяцаць пачастункі, але той далікатна адмовіўся.

— Вы, — засмяяўся, — мяне ўжо частавалі... Век не забудуся!

Ніна БУРКО,
Бярэзінскі р-н.
Рубрыку вядзе Валянціна ДОЎНАР.

Дзённік настаўніка

ЯНЫ ТАКІЯ РОЗНЫЯ...

«Не тыя цяпер дзеці, што раней былі!» Напэўна, кожны з нас хоць раз у жыцці чуў гэтую фразу. А сапраўды, сучасныя дзеці — якія яны?

ПАМ’ЯТАЮ, як было раней. На тое ці іншае пазакласнае ці пазашкольнае мерапрыемства дзеці заставаліся з вялікай ахвотай і з нецярглівасцю яго чакалі. З задавальненнем прымалі ўдзел, ахвяруючы сваім вольным часам, і нават крыўдзіліся, калі іх тым ці іншым чынам у мерапрыемстве не задзейнічалі, а пакідалі толькі на ролю глядача... А як цяпер?

— А прызы там будуць? — абавязкова пацікавіцца хтосьці з вучняў пасля аб’явы пра чарговы школьны конкурс.

— Не, прызоў не будзе, — тлумачу.

— Але ж і без прызоў будзе цікава.

— Што ж цікавага без прызоў?

Ды і не любяць прызы іх задавальняюць.

— Падумаеш, ручку дадучы? Ці сшытак нейкі... Хіба ж гэта прыз?

З удзелам жа ў пазакласных (а тым больш, пазашкольных) мерапрыемствах яшчэ цяжэй.

— А што мне за гэта будзе?

— Апладысменты глядачоў. Хіба ж гэтага недастаткова?

Аказваецца, недастаткова. Вось каб што-небудзь матэрыяльнае. Ды не нейкая там дробязь...

А можа, такі і трэба ўняпросты наш час? І гэтыя, меркантильныя, куды большага ў жыцці сваім асабістым змогуць дасягнуць?

ВЯДУ ўрок у адным даволі слабым класе... У хіміі дзеці разбіраюцца з цяжкасцю, да таго ж яшчэ і не асабліва стараюцца хоць штосьці зразумець. А хімія — гэта такі прадмет, дзе зразумець трэба. Зразумееш — лёгка будзе вучыцца, не зразумееш хоць штосьці — не вызубрыш, як ні стараіся.

І толькі адна дзяўчынка ў класе — круглая выдатніца па ўсіх прадметах, у тым ліку і па хіміі, хоць цягне яе больш да роднай і замежнай моў.

І паглядзелі б вы, як жа яна радражняе ўсіх астатніх вучняў гэтага класа! Як радуецца яны, калі ў вы-

датніцы хоць штосьці не атрымліваецца!

Вось і сёння. Выклікаю гэтую дзяўчынку да дошкі і адчуваю, што недастаткова яна падрыхтаваная...

Ды яна і сама гэта адчувае. І тое, што адказвае «не вельмі», і тое, што адзнака будзе значна ніжэйшай, чым заўжды.

Звяла неяк адразу дзяўчынка, галаву апусціла, змоўкла зусім. Адно пытанне навадное ёй задаю, другое, трэцяе... Адказу няма.

— Не ведаю я нічога! Стаўце «двойку»!

А ў самой аж галасок дрыжыць ад крыўды. І слёзкі першыя на вачах ужо з’явіліся...

А што ж астатнія вучні?

— Стаўце! Стаўце! — загаманілі яны дружным хорам. — Як нам, дык паставілі б..., а як ёй...

НЕЯК два старшакласнікі паміж сабой бойку ўчынілі. Не ў школе, а па дарозе дадому. І гэтак «добра» пабіліся, што назаўтра з’явіліся ў школу з яркімі «ліхтарыкамі» пад вачыма, прыпухлымі насамі і драпінамі па ўсім твары.

І селі ў розных месцах, толькі б падалей адзін ад аднаго. А раней жа заўжды разам сядзелі, бо сябрамі былі заўзятымі...

— Ну, чаго не падзялілі? — пытаюся.

— За справу атрымаў! — бурчыць адзін з байцоў. — Хай не лезе!

— Сам не лезь! — адразу ж парыруе другі. — А то не так яшчэ атрымаеш!

І зыркаюць адзін на аднаго злымі вачыма. Здавалася, не было б мяне ў класе — зноўку ў бойку рынуліся б...

Усё аказалася проста і нават банальна. Адзін хлопец даў другому «дыск», а той яго яшчэ некаму перапазычыў. А «дыск» гэты наогул нейкага трэцяга хлопца быў, і ён цяпер яго ў першага хлопца назад патрабуе... З-за гэтакіх дробязі былія сябрукі і пабіліся... І сапраўднымі ворагамі пасля гэтага зрабіліся!

Лепш бы ўжо з-за дзяўчыны якой!
Генадзь АУЛАСЕНКА

Даты	Падзеі	Людзі
5 ЛІСТАПАДА		
<p>1864 год — 150 гадоў таму нарадзіўся (Аршаншчына) Аляксей Андрэевіч Бялыніцкі-Біруля, вучоны-заолаг і зоагеограф, падарожнік, член-карэспандэнт Расійскай акадэміі навук (1923), прафесар Ленінградскага ўніверсітэта. У 1886 г. скончыў гімназію ў Вязьме, у 1891-м — Пецярбургскі ўніверсітэт. Працаваў дырэктарам Заалагічнага музея АН СССР. Аўтар 115 навуковых прац. Упершыню апісаў адменны свет мыса Чалюскін. Вучоны быў праўнукам вядомага рускага гісторыка і асветніка А.Я. Паленава, сваяком беларускага мастака В.К. Бялыніцкага-Бірулі. Памёр у 1937 годзе. Яго імя носяць заліў і гара на беразе Фраймырскага паўвострава.</p>		
<p>1940 год — 58-гадовы Франклін Дэлана Рузвельт быў абраны прэзідэнтам ЗША на трэці тэрмін. Кажуць, ён гэтага не хацеў, адчуваючы, што сілы на зыходзе. Але таварышы па Дэмакратычнай партыі ўгаварылі і Рузвельта, і ўсю краіну — а хто яшчэ зможа кіраваць дзяржавай ва ўмовах, калі ў свеце ідзе вайна? Бо гэта Рузвельт вывёў краіну з Вялікай дэпрэсіі. За 100 дзён яму ўдалося адолець крызіс. Ён закрыў усе банкі, дазволіўшы працаваць пад жорсткім кантролем урада толькі «самым здаровым». У прамысловасці ён увёў «кодэкс сумленнай канкурэнцыі», які азначаў не менш жорсткае дзяржрэгуляванне аб’ёмаў вытворчасці і збыту. Долар быў дэвальваваны, залаты стандарт адменены. Для 17 мільёнаў беспрацоўных былі створаны базы грамадскай працы і лагеры з бясплатнай выдачай адзення і харчавання і заробкам трыццаць долараў у месяц. А ў 1944-м Франклін Рузвельт стаў гаспадаром Белага дома і чацвёрты раз. «Сумесь хітрасці, какецтва, чыстай веры, ласкі», — казаў пра яго Томас Ман. У краінах 1945 года Рузвельт памёр у Белым доме ад інсульту, калі, адклаўшы ненадоўга справы, пазіраваў мастачцы, якая пісала яго партрэт.</p>		
<p>1958 год — ЦК КПСС «ідучы насустрач пажаданням працоўных» (так было сфармулявана), прыняў пастанову аб стварэнні народных дружын для ўдзелу грамадскасці ў барацьбе са злачыннасцю. Трэба сказаць, што ўзровень вулічнай злачыннасці і хуліганства быў тады вышэйшы, чым у нашы часы. У 1963 годзе «Правда» паведамляла, што кожны дзень вуліцы краіны патрулююць сотні тысяч дружыннікаў.</p>		
Было сказана		
<p>Рыгор БАРАДУЛІН, народны паэт Беларусі: «Адна ў небыццё і ў быццё дарога. Усе мы жывём пад прыгледам Божым. Бо мы не прынеслі на свет нічога І вынесці, значыць, нічога не можам».</p>		

■ Каб помнілі

«НАС ПАЗНАЁМІЎ МАРСКІ КЛУБ...»

Сярод тых, з кім некалі пасябраваў у гэтым клубе
заслужаны трэнер Беларусі па веславанні Алег Пракоф'еў,
быў і вядомы кінематаграфіст Віктар Тураў

Аб той далёкай сустрэчы Алег Пракоф'еў успамінаў падчас кінатэатра, прысвечанага заслужанаму дзеячу беларускага кіно. Для гледачоў, якія сабраліся ў магілёўскім кінатэатры «Радзіма», сустрэча з сябрам дзяцінства народнага артыста была сапраўды цікавай.

Тыя апошнія школьныя гады, калі Пракоф'еў разам з Туравым «бегалі» ў так званы марскі клуб пры ДТСААФ, былі самымі бестурботнымі. Потым іх дарогі разышліся. Адзін працягваў займацца спортам, другі захапіўся кінематографам. Але выпадковыя сустрэчы праходзілі так, быццам яны і не расставаліся...

— Калі мы сустрэліся пасля заканчэння школы, я быў ужо трэнерам зборнай каманды нашай вобласці па веславанні, — успамінаў Пракоф'еў. — Прыехаў з хлопцамі на зборы ў Бабруйск, пасяліліся ў гасцініцы з аднайменнай назвай. І вось іду па калідоры, а на сустрэчу — Віктар. Вельмі ўзрадаваліся адзін аднаму, кінуліся абдымацца. Ён запрасіў вечарам да сябе. (А жылі мы на адным паверсе.) У цёплай сяброўскай атмасферы успаміналі дзяцінства, юнацтва. Ён мала цікавіўся мною як трэнерам, я ім — як рэжысёрам. У нас было шмат агульнага, аб чым было прыемна пагаварыць. Скончылася ўсё тым, што ён прапанаваў зняць маіх хлопцаў у яго карціне. Няхай, маўляў, катаюцца туды-сюды, ствараюць настрой выхаднога дня. Дарэчы, фільм, які здымаў тады Тураў, называўся «Я родам з дзяцінства».

Наступная сустрэча з сябрам дзяцінства адбылася праз 15 гадоў у Мінску. Там праходзіла першынство Савета Саюза па веславанні, а я быў галоўны суддзя спаборніцтваў... Калегі з іншых гарадоў папрасілі паказаць Мінск. Калі мы аказаліся каля Чырвонага касцёла, дзе тады знаходзілася ўпраўленне Саюза кінематаграфістаў БССР, я прапанаваў гасцям зайсці паказаць з маім сябрам Віктарам Туравым. Ён якраз кіраваў гэтай установай. Заходзім у прыёмную: народу шмат, бачым твары знаёмыя па фільмах артыстаў. За ста-

• Дасье «Звядзі»
Народны артыст ССРСР Віктар Цімафеевіч Тураў паспеў зняць 26 фільмаў і ўвайшоў у лік 50 лепшых кінарэжысёраў за ўсю гісторыю кінематографа. Яго дэбютны фільм «Цераз могілкі» рашэннем ЮНЕСКА ўнесены ў спіс лепшых фільмаў свету аб Вялікай Айчыннай вайне.

Заслужаны трэнер Беларусі па веславанні Алег Пракоф'еў заўсёды ўзгадвае пра сябра Віктара Турава самымі цёплымі словамі.

лом — сакратарка. Я пытаюся: «А Тураў тут?» Яна сурова: «Віктар Цімафеевіч на месцы. А вы з якім пытаннем?» Прашу паведаміць, што яго чакае сябар дзяцінства Алег Пракоф'еў. Жанчына выконвае просьбу. Адрозна расчыняюцца дзверы, і ў прыёмны пакой выбягае Віктар. Мы з ім абняліся, а ён звярнуўся да ўсіх, хто знаходзіўся ў пакоі з просьбай прабачыць яго і прыйсці крыху пазней. Для нас ён тады арганізаваў экскурсію на «Беларусьфільм».

Апошні раз мы сустрэліся з ім ужо ў яго мінскай кватэры. Ён жыў у раёне Зялёнага Луга. Пасядзелі разам з яго

сястрой, перагледзелі ўсе фота і — развіталіся з абяцаннем, што абавязкова сустрэнемся. На жаль, не атрымалася. Калі я ў наступны раз быў у Мінску, даведаўся, што ён памёр... Віця быў добрым чалавекам, выдатным сябрам, нягледзячы на ўсе свае званні і тытулы. А яшчэ — вельмі шчырым і неаб'яковым.

— У наступным годзе мы плануем адкрыць у кінатэатры «Радзіма» музей імя Віктара Турава, — кажа дырэктар Магілёўскага прадпрыемства «Кінавідэапракат» Ірына БЕЛЯКОВА. — Зраз у тым памяшканні ідуць рамонтныя работы. Спадзяёмся, што да наступнага кінатэатра ў нас атрымаецца цалкам падрыхтаваць гэты пакой. І калі тыя людзі, якія ведалі Віктара Цімафеевіча, падзяляцца з намі яго асабістымі рэчамі, мы будзем вельмі ўдзячны.

Нэлі ЗІГУЛЯ. Фота аўтара

СЁННЯ

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	8.17	17.28	9.11
Віцебск	8.17	17.28	9.11
Магілёў	8.07	17.18	9.11
Гомель	7.59	17.20	9.21
Гродна	8.31	17.44	9.13
Брэст	8.27	17.50	9.23

Месяц

Поўня 6 лістапада.
Месяц у сузор'і Авена.

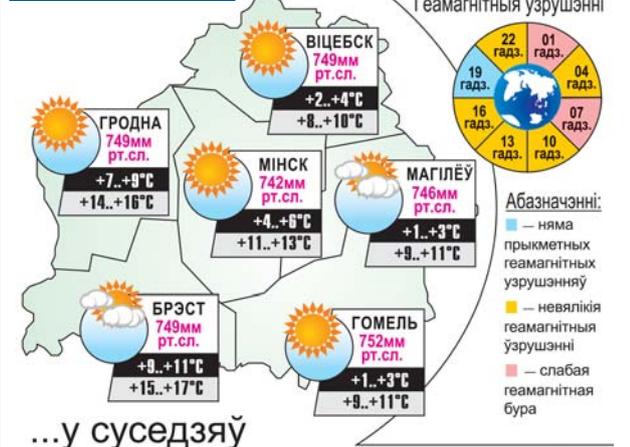
Імяніны

Пр. Аляксандра, Ігната, Мікалая, Уладзіміра, К. Альжбеты, Захара, Славаміра, Яўгена.

Фота Надзеі БУЖАН.

ЗАЎТРА

..у суседзях

ВАРШАВА +14..+16°C	КІЕЎ +9..+11°C	РЫГА +9..+11°C
ВІЛЬНЮС +13..+15°C	МАСКВА +3..+5°C	С.ПЕЦЯРБУРГ +1..+3°C

УСМІХНЕМСЯ

Калі ўзяць з квітанцыі графу «капітальны рамонт» і памножыць суму з яе на колькасць кватэр у нашым пад'ездзе, то ўзнікае заканамернае пытанне: «А дзе, уласна кажучы, дубовы паркет, вітражныя вокны і швейцар у ліўрэ, які ветліва адчыняе ўваходныя дзверы?»

на выступленне опернага спевака і нарэшце кажа: — А мы калі ў садку так крычым, на нас сварача.

Муж — юрыст, жонка — юрыстка. Бацька мужа — пракурор, маці мужа — суддзя, брат мужа — доктар юрыдычных навук, сястра мужа — юрысконсульт.

Бацька жонкі — кіраўнік аддзела ў Следчым камітэце, маці жонкі — суддзя арбітражнага суда, брат жонкі — заслужаны юрыст, сястра жонкі — адвакат.

Не дай Бог развод!

Лепш за ўсіх у калгасе працаваў конь. Але, тым не менш, старшынёй ён так і не стаў...

Рэалізм — іх самая яркая асаблівасць. Яны заўсёды гавораць пра тое, што бачаць, імкнуцца, каб жыццё пацвердзіла словы. Іх вылучае мужнасць, а часам нават бунтарскі дух. Гэтыя людзі прыкладаюць вялікія намаганні, каб «не выносіць смецце з хаты», нягледзячы на тое, што гэта можа сур'ёзна пашкодзіць ім і навакольным.

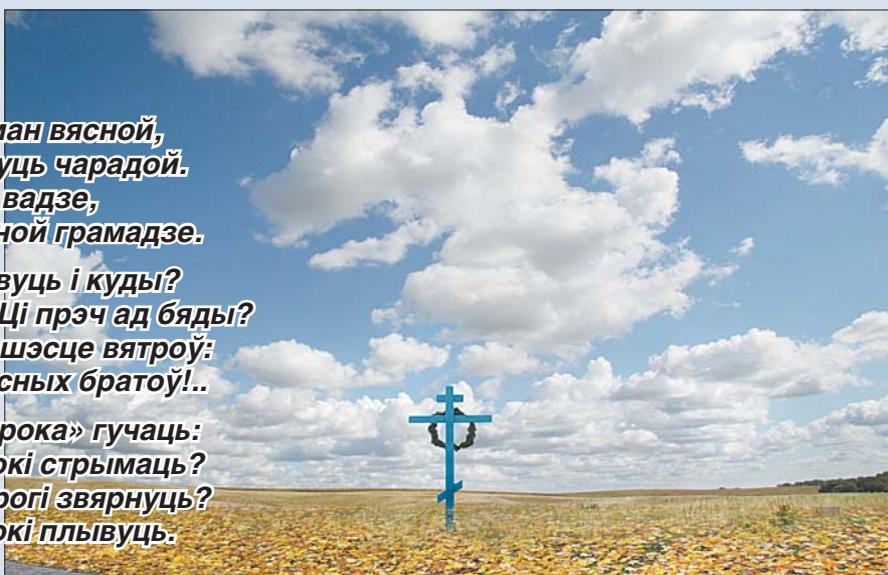
Яны цэняць увагу і баяцца страціць свой статус, імкнуцца быць у курсе апошніх падзей, таму гэта апантаных чытачы перыядычных выданняў і кніг, зацікаўленыя радыёслухачы і тэлегледачы. Яны любяць знаходзіцца ў цэнтры падзей. Для іх самасвядомасці неабходна адчуваць жывую сувязь з усім тым, што адбываецца, аднак у пэўны момант жыцця яны могуць аддаць перавагу адзіноце і прысвяціць сябе асабістаму жыццю.

У небе шырокім, бы Нёман вясной,
Аблокі няспыннай пльвучу чарадой.
Як белыя лодкі па сіняй вадзе,
Як птушкі у дружнай адной грамадзе.

Адкуль яны вольна пльвучу і куды?
Ці следам за шчасцем? Ці прэч ад бяды?
Сіноптык прадкажы павітаць нашэсце вятроў:
Маўляў, зацугляем нябесных братоў!..

Дарэмна прагнозы «прарока» гучаць:
Хто здольны у высі аблокі стрымаць?
Хто іх прыняволіць з дарогі звярнуць?
Анёлы вяслюць — аблокі пльвучу.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЕГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар—галоўны рэдактар КАРЛЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬЛА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ЛЯУКОВІЧ (першы намеснік дырэктара), А. КЛЯШЧУК, Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕЎСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс), адрозна: пісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджвання — 287 18 38, 287 17 21, бухгалтэрыі: 287 18 81.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zviazda.by>
e-mail: info@zviazda.minsk.by, (для зваротаў): zvarot@zviazda.minsk.by

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЕКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Аджанасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдагавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень.

Тыраж 19.738. Індэкс 63850. Зак. № 4525.

Нумар падпісаны ў 19.30

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

4 лістапада 2014 года.